BELGISCHE KAMER VAN VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

49e ZITTINGSPERIODE

GEWONE ZITTING 1998-1999

HANDELINGEN VAN DE PLENAIRE VERGADERINGEN

322 17/03/1999 - namiddag

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS DE BELGIQUE

49e LÉGISLATURE

SESSION ORDINAIRE 1998-1999

ANNALES DES SÉANCES PLÉNIÈRES

322 17/03/1999 - après-midi

Sommaire

Mercredi 17 mars 1999, après-midi - 322

COMMUNICATIONS 11383

ORDRE DES TRAVAUX 11383

PROJETS ET PROPOSITIONS DE LOI 11386

- projet de loi modifiant la loi du 27 mars 1995 relative à l'intermédiation en assurances et à la distribution d'assurances (amendé par le Sénat) (1587/6 et 7) 11386

orateur : Mme **Creyf**, rapporteuse

discussion des articles 11387

- projet de loi relatif à la protection pénale des mineurs (1907/1 à 9)

- proposition de loi de Mme Jacqueline Herzet modifiant la durée de la prescription pour certains crimes commis contre des mineurs d'âge (58/1 et 2)

- proposition de loi de Mme Jacqueline Herzet relative à la répression de certains actes de violences commis sur la personne de mineurs d'âge (463/1 et 2)

- proposition de loi de Mme Jacqueline Herzet et M. Didier Reynders modifiant la loi du 4 octobre 1867 sur les circonstances atténuantes en vue d'interdire la correctionnalisation de certains crimes commis sur la personne d'enfants mineurs (745/1 et 2)

- proposition de loi de Mme Jacqueline Herzet visant à insérer un article 386quater dans le Code pénal (971/1 et 2)

- proposition de loi de Mme Jacqueline Herzet tendant à compléter l'article 380quinquies du Code pénal en vue de protéger plus efficacement les mineurs contre la distribution de publicités à caractère pornographique (1355/1 et 2)

- proposition de loi de Mmes Miche Dejonghe, Myriam Vanlerberghe, *Lisette Croes*, Pierrette Cahay-André, Colette Burgeon, Marilou Van den Poel-Welkenhuysen, Annemie Van de Casteele et Véronique Cornet modifiant l'article 30 du Code d'instruction criminelle, en vue de lutter plus efficacement contre la pornographie enfantine (1412/1 et 2)

- proposition de loi de Mme Jacqueline Herzet modifiant l'article 21bis du titre préliminaire du Code d'instruction criminelle en vue de prévoir un délai de prescription de trente ans pour certains faits graves commis sur des mineurs d'âge (1452/1 et 2)

- proposition de loi de Mme Miche Dejonghe et MM. Dirk Van der Maelen et *Peter Roose* modifiant l'article 10ter du titre préliminaire du Code de procédure pénale (1464/1 et 2)

- proposition de loi de Mmes Miche Dejonghe, Myriam Vanlerberghe et *Lisette Croes* modifiant l'article 380bis du Code pénal (1930/1 et 2) 11387

discussion générale 11388

Orateurs : MM. **Landuyt**, rapporteur, **du Bus de Warnaffe**, **Lacremans**, **Bourgeois**, Mmes **Herzet**, **Colen**, MM. **Van Overberghe**, **Van den Eynde**, Mme **Dejonghe**, MM. **Decroly**, **Van Parys**, ministre de la Justice

Inhoud

Woensdag 17 maart 1999, namiddag - 322

MEDEDELINGEN 11383

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN 11383

WETSONTWERPEN EN -VOORSTELLEN 11386

- wetsontwerp tot wijziging van de wet van 27 maart 1995 betreffende de verzekeringsbemiddeling en de distributie van verzekeringen (geamendeerd door de Senaat) (1587/6 en 7) 11386

spreker : mevrouw **Creyf**, rapporteur

bespreking van de artikelen 11387

- wetsontwerp betreffende de strafrechtelijke bescherming van minderjarigen (1907/1 tot 9)

- wetsvoorstel van mevrouw Jacqueline Herzet houdende wijziging van de verjaringstermijn voor bepaalde misdaden gepleegd op de persoon van een minderjarige (58/1 en 2)

- wetsvoorstel van mevrouw Jacqueline Herzet houdende bestraffing van bepaalde gewelddaden gepleegd op minderjarigen (463/1 en 2)

- wetsvoorstel van mevrouw Jacqueline Herzet en de heer Didier Reynders tot wijziging van de wet van 4 oktober 1867 op de verzachtende omstandigheden teneinde de correctionalisering van bepaalde misdrijven gepleegd op de persoon van minderjarige kinderen te verbieden (745/1 en 2)

- wetsvoorstel van mevrouw Jacqueline Herzet tot invoeging van een artikel 386quater in het Strafwetboek (971/1 en 2)

- wetsvoorstel van mevrouw Jacqueline Herzet tot aanvulling van artikel 380quinquies van het Strafwetboek met het oog op een doeltreffender bescherming van de minderjarigen tegen de verspreiding van reclame van pornografische aard (1355/1 en 2)

- wetsvoorstel van de dames Miche Dejonghe, Myriam Vanlerberghe, *Lisette Croes*, Pierrette Cahay-André, Colette Burgeon, Marilou Van den Poel-Welkenhuysen, Annemie Van de Casteele en Véronique Cornet tot wijziging van artikel 30 van het Wetboek van Strafvordering, met het oog op een efficiëntere bestrijding van de kinderpornografie (1412/1 en 2)

- wetsvoorstel van mevrouw Jacqueline Herzet tot wijziging van artikel 21bis van de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering om voor sommige op minderjarigen gepleegde ernstige feiten de verjaringstermijn vast te stellen op dertig jaar (1452/1 en 2)

- wetsvoorstel van mevrouw Miche Dejonghe en de heren Dirk Van der Maelen en *Peter Roose* tot wijziging van artikel 10ter van de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering (1464/1 en 2)

- wetsvoorstel van de dames Miche Dejonghe, Myriam Vanlerberghe en *Lisette Croes* tot wijziging van artikel 380bis van het Strafwetboek (1930/1 en 2) 11387

algemene bespreking 11388

Sprekers : de heren **Landuyt**, rapporteur, **du Bus de Warnaffe**, **Laeremans**, **Bourgeois**, de dames **Herzet**, **Colen**, de heren **Van Overberghe**, **Van den Eynde**, mevrouw **Dejonghe**, de heren **Decroly**, **Van Parys**, minister van Justitie

- projet de loi modifiant certaines dispositions relatives au mariage (transmis par le Sénat) (1991/1 à 4)

- proposition de loi de MM. Jacques Vandenhaute, Claude Eerdekens, Pierre Beaufays, Herman De Croo et Robert Delathouwer et Mmes Jacqueline Herzet et Suzette Verhoeven visant à instituer un mécanisme de type préventif dans le but de lutter contre la pratique des mariages de convenance (1788/1 à 5) 11413

discussion générale 11413

Orateurs : MM. **Landuyt**, rapporteur, **Vandenhaute, du Bus de Warnaffe, Van Parys**, ministre de la Justice

discussion des articles 11415

- projet de loi relatif aux juristes de parquet et aux référendaires et complétant et modifiant certaines dispositions du Code judiciaire et de la loi du 22 décembre 1998 modifiant certaines dispositions de la deuxième partie du Code judiciaire concernant le Conseil supérieur de la Justice, la nomination et la désignation de magistrats et instaurant un système d'évaluation pour les magistrats (transmis par le Sénat) (2037/1 et 2) 11416

discussion générale 11416

Orateurs : MM. **Van Belle, Van Parys**, ministre de la Justice

discussion des articles 11417

- proposition de loi de MM. André du Bus de Warnaffe, Jo Vandeurzen, Thierry Giet, Marc Verwilghen, Antoine Duquesne, Renaat Landuyt, Geert Bourgeois et Olivier Maingain modifiant le Code judiciaire en ce qui concerne les traitements des magistrats de l'ordre judiciaire (2030/1 et 2) 11417

discussion générale 11417

Orateur : M. **Van Belle**

discussion des articles 11417

- wetsontwerp tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende het huwelijk (overgezonden door de Senaat) (1991/1 tot 4)

- wetsvoorstel van de heren Jacques Vandenhaute, Claude Eerdekens, Pierre Beaufays, Herman De Croo en Robert Delathouwer en de dames Jacqueline Herzet en Suzette Verhoeven tot instelling van een preventieve regeling ter bestrijding van de schijnhuwelijken (1788/1 tot 5) 11413

algemene bespreking 11413

Sprekers : de heren **Landuyt**, rapporteur, **Vandenhaute, du Bus de Warnaffe, Van Parys**, minister van Justitie

bespreking van de artikelen 11415

- wetsontwerp met betrekking tot de parketjuristen en de referendarissen en tot aanvulling en wijziging van sommige bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek en van de wet van 22 december 1998 tot wijziging van sommige bepalingen van deel II van het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot de Hoge Raad voor de Justitie, de benoeming en aanwijzing van magistraten en tot invoering van een evaluatiesysteem voor magistraten (overgezonden door de Senaat) (2037/1 en 2) 11416

algemene bespreking 11416

Sprekers : de heren **Van Belle, Van Parys**, minister van Justitie

bespreking van de artikelen 11417

- wetsvoorstel van de heren André du Bus de Warnaffe, Jo Vandeurzen, Thierry Giet, Marc Verwilghen, Antoine Duquesne, Renaat Landuyt, Geert Bourgeois en Olivier Maingain tot wijziging, wat de wedden van de magistraten van de rechterlijke orde betreft, van het Gerechtelijk Wetboek (2030/1 en 2) 11417

algemene bespreking 11417

Spreker : de heer **Van Belle**

bespreking van de artikelen 11417

ANNEXE 11419

DÉCISIONS INTERNES 11419

COMMISSION PARLEMENTAIRE DE CONCERTATION 11419

DECISIONS 11419

DEMANDES D'INTERPELLATION 11420

DEMANDES 11420

PROPOSITIONS 11420

AUTORISATION D'IMPRESSION 11420

COMMUNICATIONS 11422

COMMISSIONS 11422

RAPPORTS 11422

SÉNAT 11423

PROJETS DE LOI TRANSMIS 11423

PROJETS DE LOI ADOPTES 11424

PROJET DE LOI AMEN. 11425

BIJLAGE 11419

INTERNE BESLUITEN 11419

PARLEMENTAIRE OVERLEGCOMMISSIE 11419

BESLISSINGEN 11419

INTERPELLATIEVERZOEKEN 11420

INGEKOMEN 11420

VOORSTELLEN 11420

TOELATING TOT DRUKKEN 11420

MEDEDELINGEN 11422

COMMISSIES 11422

VERSLAGEN 11422

SENAAT 11423

OVERGEZONDEN WETSONTWERPEN 11423

AANGENOMEN WETSONTWERPEN 11424

GEAMENDEERD WETSONTWERP 11425

GOUVERNEMENT 11425
DEPOT DE PROJETS DE LOI 11425
BUDGET GENERAL DES DEPENSES 1999 11426
DECLARATION DE L'ORGANISATION INTERNATIONALE DU TRAVAIL 11426

COUR D'ARBITRAGE 11426
ARRET 11426
RECOURS EN ANNULATION 11426
QUESTIONS PREJUDICIELLES 11427

COUR DES COMPTES 11427
OBSERVATIONS CONCERNANT UNE DELIBERATION DU CONSEIL DES MINISTRES 11427
OBSERVATIONS CONCERNANT UNE REDISTRIBUTION D'ALLOCATIONS DE BASE 11428

PETITIONS 11428

RÉSOLUTIONS 11428
PARLEMENT EUROPEEN 11428

MOTIONS 11429

AVIS 11429
COMITE CONSULTATIF DE BIOETHIQUE 11429
CONSEIL CENTRAL DE L'ECONOMIE 11429

DIVERS 11430
MEDIATEURS FEDERAUX 11430

REGERING 11425
INGEDIENDE WETSONTWERPEN 11425
ALGEMENE UITGAVENBEGROTING 1999 11426
VERKLARING VAN DE INTERNATIONALE ARBEIDSORGANISATIE 11426

ARBITRAGEHOF 11426
ARREST 11426
BEROEPEN TOT VERNIETIGING 11426
PREJUDICIELE VRAGEN 11427

REKENHOF 11427
OPMERKINGEN BETREFFENDE EEN BERAADSLAGING VAN DE MINISTERRAAD 11427
OPMERKINGEN BETREFFENDE EEN HERVERDELING VAN BASISALLOCATIES 11428

VERZOEKSCHRIFTEN 11428

RESOLUTIES 11428
EUROPEES PARLEMENT 11428

MOTIES 11429

ADVIEZEN 11429
RAADGEVEND COMITE VOOR BIO-ETHIEK 11429
CENTRALE RAAD VOOR HET BEDRIJFSLEVEN 11429

VARIA 11430
FEDERALE OMBUDSMANNEN 11430

SÉANCE PLÉNIÈRE

MERCREDI 17 MARS 1999

APRÈS-MIDI

PRÉSIDENCE de

M. **Duquesne**

La séance est ouverte à 14.08 heures.

PLENAIRE VERGADERING

WOENSDAG 17 MAART 1999

NAMIDDAG

VOORZITTER :

De heer **Duquesne**

De vergadering wordt geopend om 14.08 uur.

Tegenwoordig bij de opening van de vergadering is de minister van de federale regering :

Ministre du gouvernement fédéral présent lors de l'ouverture de la séance :

Van Parys.

De **voorzitter** : De vergadering is geopend.

La séance est ouverte.

Er zijn berichten van verhindering ingekomen van de leden :

Les membres suivants sont excusés :

Wailliez, wegens ambtsplicht / pour obligation de mandat;

Borin, Delathouwer, van den Abeelen, Van den Poel-Welkenhuysen, wegens ziekte / pour raison de santé.

Mededelingen

Communications

De **voorzitter** : Een reeks interne besluiten en mededelingen moeten ter kennis gebracht worden van de Kamer. Zij zullen in bijlage bij de handelingen van deze vergadering opgenomen worden.

Une série de décisions internes et de communications doivent être portées à la connaissance de la Chambre. Elles seront reprises en annexe des annales de cette séance.

Ordre des travaux

Regeling van de werkzaamheden

M. **Olivier Deleuze** (ECOLO-AGALEV) : Monsieur le président, je demande la parole au sujet de l'ordre des travaux.

Le **président** : La parole est à M. Olivier Deleuze.

M. **Olivier Deleuze** (ECOLO-AGALEV) : Monsieur le président, j'aimerais intervenir concernant l'ordre du jour et en particulier le projet de loi relatif à la protection pénale des mineurs. Mon objectif est d'éviter que nous reproduisions le "syndrome du projet de loi de lutte contre les organisations criminelles", à savoir qu'un texte soit examiné trop rapidement par notre assemblée. Si l'examen rapide des textes ne me pose pas problème, l'examen trop rapide m'en pose. Je crains également que, lors de l'évocation par le Sénat, des problèmes qui n'auraient pas été soulevés ici, ne le soient alors et que cela ne mène à une navette inutile du texte.

Je réagis aujourd'hui parce qu'un certain nombre de personnes et d'organisations ont attiré notre attention, hier, sur des aspects peu clairs ou dangereux du texte. Si celui-ci contient des aspects positifs, d'autres ne sont pas clairs. Le texte prévoit ainsi, de façon automatique, qu'il n'y a pas consentement en cas de relations sexuelles entre un mineur de 14 ou 16 ans et une personne qui aurait au moins 5 ans de plus. L'automaticité du non-consentement est dangereuse car elle permettrait à certaines personnes de se venger. En cas de relations sexuelles entre une personne de 15 ans et une autre de 21, cette dernière est d'office coupable, qu'il y ait consentement ou non. D'autres problèmes se posent encore, notamment pour les gens souffrant de déficience mentale qui sont d'office considérés comme ne pouvant consentir à ce type de relations à cause de leur déficience mentale.

Etant donné ces imprécisions et ces dangers, je demande au gouvernement, d'une part, et à mes collègues d'autre part, s'il ne serait pas possible de renvoyer le texte en commission afin que nous puissions entendre les divers points de vue. Si on ne le fait pas ici, cela se fera très probablement au Sénat. Ne vaut-il pas mieux le faire directement à la Chambre ?

Le **président** : Quelqu'un désire-t-il prendre la parole sur la demande de M. Deleuze ?

La parole est à M. Didier Reynders.

M. **Didier Reynders**, président du groupe PRL-FDF : Monsieur le président, je voudrais simplement appuyer la demande de M. Deleuze pour deux raisons. D'abord parce que j ai entendu, lu et pris connaissance d'un certain nombre de réactions à propos de ce texte et ensuite parce que des amendements sont redéposés en séance plénière. Nous avons déjà tenu de longs débats en commission à ce sujet. Nous souhaiterions que la Chambre puisse procéder aux auditions qui n'ont manifestement pas eu lieu jusqu'à présent et qui, comme le dit très justement M. Deleuze, à défaut, auront de toute façon lieu au Sénat. Vu l'état d'avancement des travaux parlementaires, si un texte devait être envoyé au

Sénat pour modifications, je crains que nous n'ayons plus l'occasion, sous cette législature, de prendre une attitude définitive. La bonne formule me semble être de retourner en commission, dans de brefs délais, d'avoir l'occasion de procéder aux auditions souhaitées par les uns et les autres et de revenir en séance plénière avec un texte susceptible, dans ce cas, d'être accepté par tout le monde, y compris par les sénateurs.

De **voorzitter** : De heer Geert Bourgeois heeft het woord.

De heer **Geert Bourgeois** (VU) : Mijnheer de voorzitter, ik kan de woorden van collega Deleuze enkel onderschrijven.

Een van de grote knelpunten in dit wetsontwerp is inderdaad de verwijdering uit het strafwetboek van het begrip "aanranding van de eerbaarheid" en de vervanging ervan door het begrip "aantasting van de seksuele integriteit". Door deze wijziging wordt alles verschoven van het maatschappelijk gangbare criterium naar het begrip "toestemming" met daaraan gekoppeld een aantal objectieve aansprakelijkheden. Daarbij wordt uitgegaan van het totale ontbreken van toestemming.

Als de regering op het allerlaatste moment alsnog akkoord gaat met een aantal amendementen terzake, zou ook ik willen pleiten voor het terugsturen van dit wetsontwerp naar de commissie.

De **voorzitter** : De heer Marc Verwilghen heeft het woord.

De heer **Marc Verwilghen** (VLD) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, ik heb weinig moeite met het verzoek dat werd geformuleerd.

Als voorzitter van de commissie voor de Justitie heb ik vooral oog voor de praktische kant van de zaak. Er resten ons nog twee weken vóór het paasreces. Het lijkt mij dan ook aangewezen informatie te verkrijgen over degenen die men wil vragen voor een hoorzitting. Op die manier kan ik de nodige schikkingen treffen tegen de eerstvolgende vergadering.

De **voorzitter** : De minister heeft het woord.

De heer **Van Parys**, minister van Justitie : Mijnheer de voorzitter, ik ben enigszins verwonderd over de vraag om dit wetsontwerp terug te zenden naar de commissie.

Wij hebben in de commissie voor de Justitie een zeer uitvoerig debat terzake gevoerd. De verschillende punten die momenteel de media halen, werden grondig besproken. Ik wil er trouwens op wijzen dat dit wetsontwerp in de commissie unaniem - met uitzondering van het Vlaams Blok - werd goedgekeurd. Ik veronderstel dat iedereen met kennis van zaken een standpunt heeft ingenomen.

Ik wijs erop dat wij met dit wetsontwerp niet over een nacht ijs zijn gegaan. Er is immers een zeer lange voorbereidingsperiode in acht genomen waarbij sommigen, die zich recent hebben geuit, ook werden gehoord.

Dit wetsontwerp is tevens het product van heel wat wetenschappelijk werk. Onder meer de Nationale Commissie tegen seksuele uitbuiting van kinderen ligt aan de basis van de ideeën die in dit wetsontwerp zijn opgenomen.

Wij moeten ons goed bewust zijn van het feit dat dit wetsontwerp het resultaat is van de conferentie die werd georganiseerd naar aanleiding van de feiten van de vermiste en vermoorde kinderen. Als wij nu het signaal geven dit niet te willen afwerken, kan men dit interpreteren als een weigerachtige houding in de strijd tegen de seksuele uitbuiting van kinderen. Het dossier lijkt mij rijp om in plenaire vergadering te behandelen.

Ik ben er absoluut van overtuigd dat dit een zeer evenwichtig ontwerp is dat tegemoetkomt aan een dringende noodzaak. Om die reden verdient het volgens mij trouwens een ruime meerderheid.

Le **président** : La parole est à M. Olivier Deleuze.

M. **Olivier Deleuze** (ECOLO-AGALEV) : Monsieur le président, je suis convaincu que le ministre veut s'attaquer de façon efficace aux maltraitances sexuelles contre les enfants tout comme nous. Evitons dès lors de donner à penser que certains parmi nous ne seraient pas clairs à ce sujet; ce serait abaisser le débat.

Deuxièmement, monsieur le ministre, j'essaie d'être pratique. Je ne peux pas m'empêcher de penser que le texte sera évoqué au Sénat. S'il l'est, la navette entre les deux Chambres posera les problèmes de délais soulevés par M. Reynders. Autant faire le travail tout de suite. Si vous voulez reporter le travail à plus tard, c'est votre droit. Et je ne pense pas alors avoir une majorité pour renvoyer le projet en commission. La discussion aura donc lieu plus tard. C'est à vous que revient ce choix.

De **voorzitter** : Mevrouw Alexandra Colen heeft het woord.

Mevrouw **Alexandra Colen** (VL.BLOK) : Mijnheer de voorzitter, alhoewel het rijkelijk laat is, verheugt het mij dat leden van andere partijen uiteindelijk ook inzien dat dit wetsontwerp juridisch vol problemen zit. Onze partij heeft van bij de start op deze problemen gewezen, die vooral hun oorzaak vinden in artikel 23.

Dit wetsontwerp is geconcipieerd als een typisch feministische wet waarin enerzijds, alles moet kunnen en anderzijds, niets meer mag. Het principe waarop wordt gestraft, is immers puur subjectief. Wij hebben steeds gewezen op deze tekortkoming. Het lijkt mij verstandig ons alsnog te bezinnen en dit wetsontwerp opnieuw in de commissie te bespreken.

Le **président** : La parole est à M. Claude Eerdekens.

M. **Claude Eerdekens**, président du groupe PS : Monsieur le président, je partage l'avis du ministre lorsqu'il dit que la commission de la Justice a consacré un temps important à l'examen de ce dossier.

Il est vrai aussi que les travaux de la commission parlementaire d'enquête sur les enfants disparus ont inspiré toute une série de propositions et qu'il serait intéressant de poursuivre dans la voie tracée.

Cependant, il faut reconnaître qu'à présent un problème se pose à propos de l'article 23 qui stipule d'une part que "tout acte à caractère sexuel commis sur ou à l'aide d'une personne qui n'y consent pas constitue une atteinte à l'intégrité sexuelle et d'autre part qu'"il n'y a pas consentement lorsque l'acte a été accompli sur ou à l'aide d'un mineur de plus de 14 ans accomplis et de moins de 16 ans accomplis, par une personne dont la différence d'âge par rapport au mineur est égale ou supérieure à 5 ans".

Par conséquent, si un garçon de 21 ans a une relation suivie - ce qui est normal à cet âge - avec une fille de 15 ans et 11 mois et qu'il rompt cette relation 4 ans plus tard, il suffirait d'invoquer qu'à l'époque la jeune fille n'avait pas 16 ans pour qu'il y ait présomption irréfragable de non-consentement. Il est évident qu'un problème se pose dans ce cas.

Tout en soutenant ce texte qui est bon dans son ensemble, le parti socialiste se pose la question de savoir si cette partie de l'article 23 ne devrait pas être supprimée. Je pense que les réactions à propos de ce problème précis ne feront que s'amplifier et qu'il serait bon dès lors d'en discuter ailleurs qu'en séance plénière. Nous devrions peut-être nous

mettre d'accord en commission pour éviter l'évocation au Sénat. Ce ne serait pas la première fois que nos collègues sénateurs de la majorité, qui n'ont pas les mêmes scrupules que nous pour respecter le principe de la majorité, s'empresseraient de vouloir nous donner des leçons et de nous renvoyer les dossiers. Ce cas s'est déjà présenté un certain nombre de fois et je ne vous cache pas que notre groupe de la Chambre vit mal le fait que le Sénat nous donne des leçons, parfois à bon droit.

De **voorzitter** : De heer Renaat Landuyt heeft het woord.

De heer **Renaat Landuyt** (SP) : Mijnheer de voorzitter, ik sluit mij aan bij de opmerking van de minister. Dit wetsontwerp is het resultaat van twee jaar studiewerk en herhaaldelijke consultaties van deskundigen.

Overigens - ik geef dit ter overweging aan de collega's-parlementariërs -, hier gaat men toch op een eigenaardige manier tewerk. Het volstaat blijkbaar dat deskundigen die niet werden geraadpleegd, een persconferentie houden omdat wij aan onze werkzaamheden beginnen te twijfelen. Ik meende dat wij degelijk werk hebben geleverd en ik sta daar nog steeds voor 100% achter. Wat mij betreft, heb ik de tekst in commissie met kennis van zaken en in eer en geweten goedgekeurd.

Als blijkt dat er technische aanpassingen moeten worden aangebracht, bestaat daartoe toch de mogelijkheid door middel van artikel 78 van de Grondwet dat daarvoor precies was geconcipieerd. De senatoren zijn zeer goed geplaatst om tijdens de tweede lezing eventuele technische verbeteringen rustig te onderzoeken. Dat was de bedoeling van het recht op evocatie van de senatoren.

Le **président** : La parole est à Mme Jacqueline Herzet.

Mme **Jacqueline Herzet** (PRL-FDF) : Monsieur le président, je suis étonnée que certains de nos collègues qui n'ont pas participé à nos travaux en commission veuillent à présent postposer la discussion du projet de loi sans le connaître réellement.

Je rappelle qu'en commission de la Justice, nous avons discuté très longuement de ce texte, et notamment de l'article 423. Notre groupe avait déposé un amendement qui rencontrait parfaitement les remarques faites maintenant par des membres de la majorité ! S'ils l'avaient accepté, la discussion d'aujourd'hui n'aurait plus lieu d'être.

Je veux bien que l'on renvoie ce projet de loi en commission, mais dans ce cas, le ministre devrait s'engager à ce que le Sénat n'invoque pas son droit d'évocation car sans cela, je crains que ce projet de loi, que j'approuve dans sa presque totalité, ne soit jamais voté avant la fin de la législature.

Nous avons fait du bon travail en commission. Je salue d'ailleurs l'esprit d'ouverture manifesté à cette occasion tant par le gouvernement que par l'ensemble des membres de la commission de la Justice. Je ne suis donc pas d'accord de voir ce travail reporté aux calendes grecques. Dès lors, je souhaiterais que l'on poursuive les travaux comme prévu. Si ce n'est pas possible, je souhaiterais que M. Van Parys s'engage à ce que le Sénat n'invoque pas son droit d'évocation afin que nous puissions voter ce texte dès la semaine prochaine.

Le **président** : Madame Herzet, le ministre ne dispose pas des assemblées.

La parole est à M. Decroly.

M. **Vincent Decroly** (ECOLO-AGALEV) : Monsieur le président, monsieur le ministre, comme je vous l'ai dit en commission, votre projet contient des éléments intéressants. Je crois qu'il faut éviter les allégations qui reviennent systématiquement lorsqu'on veut prendre des mesures en matière de droit pénal, à savoir que nous ne travaillerions que sous la pression de l'émotion.

Cela dit, monsieur le ministre, le travail parlementaire se réalise en deux phases : d'abord en commission parlementaire et ensuite en séance plénière. Si des problèmes précis surviennent, comme ceux qui viennent d'être mis en évidence ces derniers jours, il faut avoir le courage de les affronter et d'y trouver des solutions.

De ce point de vue là, je ne pense pas que la proposition de renvoi en commission comporte le moindre piège ou la moindre volonté de report aux calendes grecques ou d'enterrement du projet que vous avez porté. En tout cas, ce n'est pas le voeu des écologistes. Mais un certain nombre de questions sont posées, parfois à juste titre et parfois par des raccourcis et des simplismes qui ne sont pas dignes de ceux qui les émettent. A nous d'être capables d'entendre la société, ses spécialistes et ces différents centres car nous en aurons besoin pour mettre en oeuvre ce que nous voulons voir changer dans la société. Ecoutons-les donc, prenons la peine de répondre point par point aux différentes objections et de procéder à d'éventuelles nouvelles corrections. Prendre encore quinze jours avant de voter ce texte ne nous déshonorerait pas. Je ne crois pas que votre projet encourre le moindre risque à long terme.

De **voorzitter** : De heer Paul Tant heeft het woord.

De heer **Paul Tant**, voorzitter van de CVP-fractie : Mijnheer de voorzitter, ik sluit mij aan bij de repliek van de minister en de verklaringen van de heer Landuyt. Artikel 78 van de Grondwet heeft inderdaad een reden van bestaan. Wanneer er bij nader toezien en op basis van maatschappelijke reacties sommige aspecten van deze tekst niettegenstaande de lange voorbereiding voor verbetering vatbaar zijn, is dit mogelijk.

Zonder mij over de grond van de vraag uit te spreken, moet ik toch vaststellen dat het evenwichtige karakter van de tekst blijkt uit de reacties van de voorgaande sprekers. Het zou trouwens een merkwaardig precedent zijn mocht een tekst die, als mijn inlichtingen juist zijn, met uitzondering van de leden van het Blok in commissie unaniem is goedgekeurd, naar aanleiding van een kritisch persartikel opnieuw naar de commissie wordt verwezen. Ik besef dat dienaangaande amendementen werden ingediend. Maar deze werden reeds uitvoerig besproken in commissie en bij de stemming verworpen. Het zou anders zijn, mochten er nieuwe amendementen zijn ingediend. Het lot van deze amendementen werd vroeger reeds bepaald.

Vandaar dat de Kamer zich best aan de vooropgestelde timing houdt en het ontwerp vandaag bespreekt. Overigens, het debat dient ergens voor : het is de rol van elke spreker om onvolkomenheden van teksten aan het daglicht te brengen, liefst zonder dat hij of zij het evenwichtige karakter van de tekst in het gedrang brengt.

De **voorzitter** : De heer Geert Bourgeois heeft het woord.

De heer **Geert Bourgeois** (VU) : Mijnheer de voorzitter, ik beklemtoon eerst en vooral dat het argument dat de tekst in de commissie nagenoeg unaniem is aangenomen, op mij geen indruk maakt. Ik heb daar geen stemrecht en ben niet van plan om het ontwerp zoals het thans is geformuleerd, goed te keuren.

Ik heb daarvoor het standpunt niet nodig van het Vlaams Blok, dat zich trouwens op deze problematiek niet heeft toegespitst. Evenmin heb ik daarvoor externe deskundigen nodig of

persconferenties, waarvan ik overigens geen kennis heb. Immers, ik heb van bij het begin gewezen op het zeer delicate karakter van de verschuiving van de incriminatie en van het begrip "toestemming", waaraan alles is opgehangen. Ik handhaaf overigens mijn amendement - collega's Reynders en Herzet hebben er een in dezelfde lijn - in dit verband. Als de regering erin volhardt om de tekst niet terug naar commissie te sturen, is dat wat mij betreft goed. Wij kunnen straks tijdens de bespreking van het ontwerp in plenaire vergadering over de amendementen van gedachten wisselen en ze goedkeuren. Dan gaat er naar de Senaat een afgewerkt ontwerp.

Ik hoor trouwens bij sommige leden van de meerderheid enig begrip voor deze bijzonder delicate problematiek. De heer Tant heeft de besprekingen in commissie niet gevolgd. Het ontwerp bevat heel wat goede punten, maar over artikel 23 is nog wel een en ander te zeggen vanuit diverse standpunten.

De **voorzitter** : De heer Marc Verwilghen heeft het woord.

De heer **Marc Verwilghen** (VLD) : Mijnheer de voorzitter, collega's, er ontstaat hier toch wel een heel andere situatie dan degene die we in de commissie voor de Justitie hebben gekend. Ik ben daarvan trouwens zelf een voorbeeld. Immers, toen het wetsontwerp ter stemming werd voorgelegd heb ik het goedgekeurd niettegenstaande ik een amendement had ingediend bij artikel 23 dat ik altijd het meesterstuk van het wetsontwerp heb genoemd precies omwille van het feit dat er zoveel voordelige aangelegenheden zijn in opgenomen.

Het nieuwe politieke feit is de vaststelling dat twee groepen, die artikel 23 en de ingediende amendementen hebben goedgekeurd, met name de PS- en de Ecolo-fractie, vandaag een ander geluid laten horen.

In die omstandigheden meen ik dat we voor een nieuwe situatie staan en dat dit wetsontwerp toch nog in de commissie voor de Justitie moet worden besproken. Ik vrees immers dat, indien we dit ontwerp vandaag in de plenaire vergadering behandelen, we naar een gespleten situatie gaan die we beter verhinderen. We zouden er dus beter nog een week bijnemen om elke mogelijkheid voor de toekomst weg te werken.

De **voorzitter** : Mevrouw Alexandra Colen heeft het woord.

Mevrouw **Alexandra Colen** (VL.BLOK) : Mijnheer de voorzitter, ik wil nog even ingaan op wat de heer Bourgeois heeft gezegd. Het gaat meer bepaald om het fameuze koninginnenstuk, met name het artikel 23. Het is niet omdat wij de enigen waren die ertegen hebben gestemd dat wij ongelijk hadden, integendeel. Van in het begin hebben wij op de twee inherente problemen met dit belangrijke artikel gewezen, met name de verlaging van de leeftijd van seksuele meerderjarigheid, zoals men dat noemt, en de pure willekeur die wordt ingevoerd. Dat is ook de reden waarom ik vandaag zinnens was om mijn betoog in "jeans" te houden opdat iedereen zou weten dat instemming met seks tegenwoordig in Italië door een rechter wordt geassocieerd met het dragen van jeans en dat dit ook het lot van onze 14-jarige dochters kan zijn als dit wetsontwerp wordt goedgekeurd.

Ik dring dus ook aan op een bezinning over dit stuk.

De **voorzitter** : De minister heeft het woord.

Minister **Van Parys** : Mijnheer de voorzitter, ik zou kunnen akkoord gaan met een verzending naar de commissie indien hier een punt zou worden besproken dat in de commissie niet aan bod is gekomen. Dit punt werd echter uitvoerig in de commissie besproken. We hebben er vele uren aan besteed. De standpunten werden uitgewisseld. In het ontwerp wordt bepaald dat er een onweerlegbaar vermoeden van aantasting van de seksuele integriteit is wanneer er een leeftijdsverschil is van vijf jaar. Agalev-Ecolo maakte hiervan een discussiepunt en heeft een amendement ingediend om die vijf jaar tot drie jaar te reduceren. Met dit amendement zou de wet dus aanzienlijk worden verstrengd. Het amendement werd verworpen. De discussie werd dus gevoerd en het debat daarover is uitgeput.

Bovendien werden in de lange voorgeschiedenis van dit ontwerp de experts die zich gisteren hebben uitgesproken, met inbegrip van mevrouw Hirsch, effectief gehoord en geconsulteerd. Moeten we dan niet besluiten dat dit dossier rijp is om vandaag te worden besproken ? Men moet zichzelf toch enigszins au sérieux nemen. Wanneer men in de commissie voor de Justitie van de Kamer een ontwerp unaniem goedkeurt, met uitzondering van het Vlaams Blok, veronderstel ik toch dat men met kennis van zaken een beslissing heeft genomen en dat hieromtrent een besluitvorming is totstandgekomen. Ik zie dus niet in waarom wij hierover in de plenaire vergadering niet zouden kunnen debatteren.

Je suis heureux que Mme Herzet ait reconnu l'ouverture d'esprit avec laquelle le gouvernement a essayé de mener les débats en commission. Il n'y avait pas d'intention de se bloquer sur le texte du projet. La meilleure preuve en est que beaucoup d'amendements ont été adoptés.

Je crois donc que par respect pour le travail qui a été fait en commission, nous ne devons pas nous laisser influencer par le monde extérieur. Il nous incombe maintenant de prendre nos responsabilités sur la base des textes que la commission a approuvés à l'unanimité. Il revient à la Chambre, en séance plénière, de décider.

Le **président** : Chacun a ainsi eu l'occasion de s'exprimer. Afin d'éviter que nous passions l'après-midi dans une discussion de procédure, je propose ce qui suit.

Manifestement, il n'y a pas de consensus au sujet de cette proposition de renvoi en commission. Je sais en outre que vous connaissez tous à la perfection le Règlement de la Chambre. En conséquence, si vous le voulez, vous pourrez nous enliser cet après-midi dans un débat de procédure.

Je propose donc d'avoir la discussion générale de ce projet, ce qui permettra à chacun de s'exprimer clairement sur ce qui semble poser problème. Je clôturerai ensuite la discussion générale. La discussion des articles et des amendements sera remise à demain. La Chambre pourra alors apprécier si elle estime utile ou non le renvoi des amendements en commission.

Pas d'objections ? *(Non)*

Geen bezwaar ? *(Nee)*

Il en sera ainsi.

Aldus zal geschieden.

Projets et propositions de loi

Wetsontwerpen en -voorstellen

Le **président** : L'ordre du jour appelle la discussion du **projet de loi modifiant la loi du 27 mars 1995 relative à l'intermédiation en assurances et à la distribution d'assurances (amendé par le Sénat) (1587/6 et 7).**

Aan de orde is de bespreking van het **wetsontwerp tot wijziging van de wet van 27 maart 1995 betreffende de verzekeringsbemiddeling en de distributie van verzekeringen (geamendeerd door de Senaat) (1587/6 en 7).**

Les projets de loi renvoyés à la Chambre par le Sénat ne font plus l'objet d'une discussion générale en séance plénière, sauf si la Conférence des présidents en décide autrement. (Rgt 68)

Er wordt geen algemene bespreking in plenaire vergadering gehouden over een wetsontwerp dat door de Senaat naar de Kamer is teruggestuurd, tenzij de Conferentie van voorzitters anders heeft beslist. (Rgt 68)

Mevrouw Simonne Creyf, rapporteur, heeft het woord.

Mevrouw **Simonne Creyf** (CVP), rapporteur : Mijnheer de voorzitter, collega's, de commissie heeft dit wetsontwerp besproken tijdens haar vergaderingen van 23 februari en 2 maart. Het werd reeds eerder in de Kamer besproken, waarbij vijf amendementen werden aanvaard. De Senaat heeft het ontwerp nogmaals op drie punten gewijzigd. De door de Senaat aangenomen tekst stelt de principes van de door de Kamer aangenomen versie niet in vraag maar behelst wel een aantal verduidelijkingen. In grote lijnen gaat het om een drietal wijzigingen.

Inzake artikel 2 had de Kamer het principe goedgekeurd dat de Koning bepaalde tussenpersonen, die de verzekeringsdistributie niet als hoofdberoepsactiviteit hebben, van het toepassingsgebied van de wet kan uitsluiten. De door de Senaat gewijzigde tekst specificeert deze mogelijke uitsluiting door voorwaarden in te voeren met betrekking tot de looptijd van de overeenkomsten en het soort verzekering en door een maximale handelspremie van 125 euro vast te leggen.

Inzake de feitelijke onafhankelijkheid van de verzekeringsmakelaars, waarover trouwens heel wat inkt is gevloeid, heeft de Senaat in artikel 4 een nieuw lid toegevoegd. Dit verplicht de makelaars in elk verkooppunt op duidelijke wijze te afficheren welk aandeel de verscheidene verzekeringsondernemingen in het omzetcijfer over het laatste boekjaar vertegenwoordigen voor zover dit aandeel de 5% overschrijdt. Zo wordt het risico op misleidende informatie beperkt met betrekking tot de graad van onafhankelijkheid van de makelaar.

Ten slotte handelde artikel 10, 5°, van de wet van 27 maart 1995 over de conformiteitsg[illegible]ntie van de producten die worden aangeboden door ondernemingen die werken in het kader van de vrije dienstverlening. De Senaat zorgt voor een tekstverbetering door expliciet een onderscheid te maken tussen overeenkomsten naargelang ze worden gesloten met een in België toegelaten, respectievelijk niet toegelaten, verzekeringsonderneming.

In de algemene bespreking heb ik zelf enkele opmerkingen gemaakt, onder meer in verband met artikel 2 dat het bedrag van 125 euro invoert. Naar mijn mening is dit bedrag enerzijds, te laag en anderzijds, rijst de vraag of het interessant is om een precies bedrag in een wet in te schrijven. Een tweede opmerking betrof het artikel 9 en de verplichting die wordt opgelegd aan tussenpersonen om te waken over bepalingen van algemeen belang bij grensoverschrijdende contracten. Volgens mij is dat de opdracht van de Controlecommissie der Verzekeringen.

Uiteindelijk werden de artikelen en het wetsontwerp aangenomen met eenparigheid van stemmen.

Leprésident : Nous passons à la discussion des articles.

Wij vatten de bespreking van de artikelen aan.

Le texte adopté par la commission sert de base à la discussion des articles. (Rgt 66, 4°)

De door de commissie aangenomen tekst geldt als basis voor de bespreking van de artikelen. (Rgt 66, 4°) **(1587/6)**

- Les articles 1 à 12 sont adoptés article par article.

- De artikelen 1 tot 12 worden artikel per artikel aangenomen.

La discussion des articles est close. Le vote sur l'ensemble aura lieu ultérieurement.

De artikelsgewijze bespreking is gesloten. Over het geheel zal later worden gestemd.

L'ordre du jour appelle la discussion :

- du **projet de loi relatif à la protection pénale des mineurs (1907/1 à 9)**

- de la **proposition de loi de Mme Jacqueline Herzet modifiant la durée de la prescription pour certains crimes commis contre des mineurs d'âge (58/1 et 2)**

- de la **proposition de loi de Mme Jacqueline Herzet relative à la répression de certains actes de violences commis sur la personne de mineurs d'âge (463/1 et 2)**

- de la **proposition de loi de Mme Jacqueline Herzet et M. Didier Reynders modifiant la loi du 4 octobre 1867 sur les circonstances atténuantes en vue d'interdire la correctionnalisation de certains crimes commis sur la personne d'enfants mineurs (745/1 et 2)**

- de la **proposition de loi de Mme Jacqueline Herzet visant à insérer un article 386quater dans le Code pénal (971/1 et 2)**

- de la **proposition de loi de Mme Jacqueline Herzet tendant à compléter l'article 380quinquies du Code pénal en vue de protéger plus efficacement les mineurs contre la distribution de publicités à caractère pornographique (1355/1 et 2)**

- de la **proposition de loi de Mmes Miche Dejonghe, Myriam Vanlerberghe, *Lisette Croes*, Pierrette Cahay-André, Colette Burgeon, Marilou Van den Poel-Welkenhuysen, Annemie Van de Casteele et Véronique Cornet modifiant l'article 30 du Code d'instruction criminelle, en vue de lutter plus efficacement contre la pornographie enfantine (1412/1 et 2)**

- de la **proposition de loi de Mme Jacqueline Herzet modifiant l'article 21bis du titre préliminaire du Code d'instruction criminelle en vue de prévoir un délai de prescription de trente ans pour certains faits graves commis sur des mineurs d'âge (1452/1 et 2)**

- de la **proposition de loi de Mme Miche Dejonghe et MM. Dirk Van der Maelen et *Peter Roose* modifiant l'article 10ter du titre préliminaire du Code de procédure pénale (1464/1 et 2)**

- de la **proposition de loi de Mmes Miche Dejonghe, Myriam Vanlerberghe et *Lisette Croes* modifiant l'article 380bis du Code pénal (1930/1 et 2).**

Aan de orde is de bespreking van het :

- wetsontwerp betreffende de strafrechtelijke bescherming van minderjarigen (1907/1 tot 9)

- wetsvoorstel van mevrouw Jacqueline Herzet houdende wijziging van de verjaringstermijn voor bepaalde misdaden gepleegd op de persoon van een minderjarige (58/1 en 2)

- wetsvoorstel van mevrouw Jacqueline Herzet houdende bestraffing van bepaalde gewelddaden gepleegd op minderjarigen (463/1 en 2)

- wetsvoorstel van mevrouw Jacqueline Herzet en de heer Didier Reynders tot wijziging van de wet van 4 oktober 1867 op de verzachtende omstandigheden teneinde de correctionalisering van bepaalde misdrijven gepleegd op de persoon van minderjarige kinderen te verbieden (745/1 en 2)

- wetsvoorstel van mevrouw Jacqueline Herzet tot invoeging van een artikel 386quater in het Strafwetboek (971/1 en 2)

- wetsvoorstel van mevrouw Jacqueline Herzet tot aanvulling van artikel 380quinquies van het Strafwetboek met het oog op een doeltreffender bescherming van de minderjarigen tegen de verspreiding van reclame van pornografische aard (1355/1 en 2)

- wetsvoorstel van de dames Miche Dejonghe, Myriam Vanlerberghe, *Lisette Croes*, Pierrette Cahay-André, Colette Burgeon, Marilou Van den Poel-Welkenhuysen, Annemie Van de Casteele en Véronique Cornet tot wijziging van artikel 30 van het Wetboek van Strafvordering, met het oog op een efficiëntere bestrijding van de kinderpornografie (1412/1 en 2)

- wetsvoorstel van mevrouw Jacqueline Herzet tot wijziging van artikel 21bis van de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering om voor sommige op minderjarigen gepleegde ernstige feiten de verjaringstermijn vast te stellen op dertig jaar (1452/1 en 2)

- wetsvoorstel van mevrouw Miche Dejonghe en de heren Dirk Van der Maelen en *Peter Roose* tot wijziging van artikel 10ter van de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering (1464/1 en 2)

- wetsvoorstel van de dames Miche Dejonghe, Myriam Vanlerberghe en *Lisette Croes* tot wijziging van artikel 380bis van het Strafwetboek (1930/1 en 2).

De algemene bespreking is geopend.

La discussion générale est ouverte.

De heer Renaat Landuyt, rapporteur, heeft het woord.

De heer **Renaat Landuyt** (SP), rapporteur : Mijnheer de voorzitter, om het debat boeiend te houden, zal ik mijn verslag niet voorlezen, maar er alleen de aandacht op vestigen dat dit verslag de weergave is van zeven vergaderingen in de commissie voor de Justitie, nadat twee jaar lang andere geleerde mensen deze problematiek hadden bestudeerd.

In de besprekingen werden eveneens 6 wetsvoorstellen van mevrouw Herzet en 2 van mevrouw Miche Dejonghe opgenomen.

Het geheel werd goedgekeurd met 12 stemmen tegen 1.

Le **président** : La parole est à M. André du Bus de Warnaffe.

M. **André du Bus de Warnaffe** (PSC) : Monsieur le président, monsieur le ministre, chers collègues, les événements dramatiques d'août 1996 ont scandalisé et indigné la population. L'assassinat odieux des enfants exploités a donné naissance à un mouvement social auquel les responsables politiques et le législateur ont entendu répondre.

Les citoyens ont exprimé une demande pressante de protection accrue des enfants mineurs. A cet effet, une commission nationale contre l'exploitation sexuelle des enfants a été instituée par une décision du conseil des ministres du 30 août 1996. Celle-ci a remis son rapport final le 23 octobre 1997, rapport éminemment riche dont le projet de loi s'est largement inspiré.

L'objet du projet est important et louable puisqu'il vise à renforcer la protection des mineurs, surtout celle des enfants victimes, et, par là, à déterminer les conditions dans lesquelles un enfant est reconnu comme victime.

Certains critiquent aujourd'hui l'origine et la philosophie même du projet, prétendant qu'il s'agit d'une réponse rapide et circonstancielle, voire démagogique, à la marche blanche. Dans le rapport rédigé par la commission nationale, on pouvait notamment lire : "La commission nationale contre l'exploitation sexuelle des enfants émane d'un mouvement social. Elle entend répondre à l'indignation du public et des citoyens. Il ne s'agit pas d'un fait nouveau. C'est davantage une règle qu'une exception de constater que les évolutions dans la société sont aussi le résultat de groupes de pression et d'initiatives de citoyens. Chaque catastrophe dans notre communauté est suivie d'un débat afin de contrôler si tout s'est déroulé suivant les règles, et identifier où se situent les manquements. Ces événements sont souvent l'occasion de l'annonce de nouvelles initiatives.

Le législateur ne pouvait donc pas ignorer cette demande de protection exprimée énergiquement par les parents d'enfants disparus ou assassinés et, avec eux, par la population tout entière.

Certes, et tout naturellement, ce sont les membres de la commission d'enquête qui ont été les parlementaires les plus actifs et attentifs à l'examen du projet de loi. Celui-ci répond massivement aux conclusions et recommandations de leur rapport qui préconisait l'accroissement de la protection pénale des mineurs, notamment en ce qui concerne les infractions relatives à l'enlèvement et au recel de mineurs, la prise d'otages, la non-représentation d'enfants avec circonstance aggravante lorsque le coupable cache l'enfant, le délaissement et l'abandon d'enfants dans le besoin, les privations de soins et d'aliments, etc.

Nul ne contestera le bien-fondé de la répression renforcée de ces crimes odieux. Cette sécurité est la juste réponse à ce que la société ressent comme intolérable et insupportable.

Ce sont d'autres dispositions du projet qui ont suscité des perplexités ou de sévères critiques. Nous en retiendrons principalement quatre. La première concerne la disposition créant la nouvelle incrimination relative à l'atteinte à l'intégrité sexuelle; la deuxième, le prétendu âge de la majorité sexuelle; la troisième, l'infraction relative aux mutilations des organes génitaux d'une femme; la quatrième, le secret professionnel.

Ces quatre points délicats ont été longuement discutés en commission et toutes les questions à leur égard ont été posées.

Je reviens d'abord à l'atteinte à l'intégrité sexuelle, ou le fameux article 423 du Code pénal. Le concept d'intégrité sexuelle provient du rapport de la commission nationale dont j'ai rappelé l'existence plus haut. Cette commission recommandait même d'inscrire expressément dans la Constitution le droit de chaque individu à l'intégrité morale, physique, psychique et sexuelle. Le projet de loi en fait une nouvelle incrimination, en énonçant que constitue une atteinte à l'intégrité sexuelle tout acte à caractère sexuel commis sur ou à l'aide d'une personne qui n'y consent pas.

Si chacun s'accorde sur la nécessité de préserver le droit à l'intégrité sexuelle de chacun, et donc de chaque enfant, il n'est pas aisé de transformer ce droit en incrimination pénale qui exige d'en définir le contenu précis. Que recouvre précisément la notion utilisée "d'acte à caractère sexuel commis sur ou à l'aide d'une personne qui n'y consent pas" ?

Le texte de loi ne donne pas de définition de l'expression "acte à caractère sexuel". Mais aurait-il réellement pu le faire ? Certes, pour identifier un tel acte, il faudra tenir compte non seulement du facteur objectif que

représente la norme du comportement sexuel courant mais aussi d'un facteur subjectif qui est l'intention sexuelle dans le chef de l'auteur.

On peut, dès lors, comprendre que cette notion large et imprécise suscite des critiques et des appréhensions. Mais des catégories plus classiques comme celle d'attentat à la pudeur, abandonnée ici par le projet, ou de bonnes moeurs n'appartiennent-elles pas au même registre de concept flou et variable, susceptible d'évoluer en fonction des conceptions généralement admises dans notre société ?

La disposition instaure une série de présomptions irréfragables de non-consentement. L'une d'elles vise les actes accomplis sur ou à l'aide d'un mineur de moins de 14 ans, ce qui me permet d'aborder le deuxième point délicat du projet.

Les médias ont, à tort, selon nous, parlé d'un abaissement de l'âge de la majorité sexuelle de 16 à 14 ans. Ce projet renforce la protection des enfants de moins de 14 ans. Jamais le droit pénal n'a voulu fixer l'âge d'une prétendue majorité sexuelle. Le droit pénal n'a pas pour fonction de réprimer la sexualité mais bien l'abus de celle-ci.

En outre, parler de majorité sexuelle est un non-sens, car la sexualité est une donnée variable pour tout un chacun. Il faut donc à tout prix, comme le dit très justement la commission nationale, "sortir de cette fausse logique de majorité sexuelle et raisonner sur un autre mode pour progresser dans la réflexion". Nous ajoutons "et à la fois pour comprendre le projet".

Nous renvoyons à cet égard à la page 36 du rapport de la commission, page particulièrement intéressante, où l'on peut lire ceci : "En dessous de 14 ans, en raison précisément de l'âge de l'enfant, qui ne permet pas l'égalité dans la relation, toute forme de relation sexuelle constitue une exploitation sexuelle et tombe sous l'application de la loi pénale".

La même disposition institue d'autres présomptions liées à des situations de dépendance entre l'auteur et la victime. Le critère de dépendance nous paraît judicieux, même si nous sommes plus réticents quant à la présomption liée à la différence d'âge égale ou supérieure à 5 ans. Nous savons tous combien les jeunes filles adolescentes sont attirées par de jeunes adultes.

Nous devons reconnaître également que l'application de la disposition ne sera pas toujours aisée et que la preuve de la situation de la dépendance ne sera pas toujours facile à rapporter.

Le troisième élément du projet est relatif à l'incrimination spécifique concernant la mutilation des organes génitaux d'une personne de sexe féminin. Cette disposition fait également l'objet de critiques. Elle serait discriminatoire et établirait une différence entre les sexes.

Nous tenons, ici, à rappeler que les mutilations visées sont bien évidemment déjà sanctionnées par notre droit pénal commun, mais que nous partageons le souci de la ministre Miet Smet en particulier de voir traduits dans une incrimination spécifique les engagements pris sur le plan international à ce sujet, notamment celui d'une résolution onusienne sur l'élimination de la violence à l'égard des femmes.

Cette disposition prévoit, à juste titre, des circonstances aggravantes, lorsque ces mutilations sont pratiquées sur une personne mineure ou ont engendré une incapacité.

Quatrièmement, quant à la question du secret professionnel, le projet reprend l'orientation des dispositions de la loi sur la libération conditionnelle.

Le texte aménage la notion de secret professionnel en reconnaissant aux personnes tenues au secret le droit, et non pas le devoir, de signaler des faits qui laissent supposer que certaines infractions visées par le projet ont été commises.

Le projet ne transforme pas ce droit en devoir de signalement; il prévoit néanmoins que les services compétents aient le devoir de signaler une interruption de guidance et de traitement.

Si nous partageons les craintes du secteur de la santé à ce propos, nous constatons que la commission nationale plaidait pour ce droit de signaler un abus mais se montrait contre une obligation de signalement, constatant que, dans les pays où il existe une obligation de signaler un abus, plus de la moitié des cas dénoncés de maltraitance d'enfants n'ont pu être confirmés par l'enquête du parquet ou de la protection de la jeunesse.

Nous invitons donc les services compétents à être particulièrement prudents dans l'usage de ce droit.

En conclusion, le groupe PSC votera ce projet, étant bien conscient de toutes les questions extrêmement importantes qu'il soulève, notamment celles des limites de la pénalisation des comportements et de l'effectivité des sanctions pénales, voire de la criminalisation infantilisant les liens sociaux. Si la portée morale et sociale du projet est telle, pourquoi ne pas donner à la réforme, c'est vrai, le temps d'un mûrissement dans une chambre de réflexion ?

De **voorzitter** : De heer Bart Laeremans heeft het woord.

De heer **Bart Laeremans** (VL.BLOK) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, laten we onmiddellijk duidelijkheid scheppen in dit dossier. Het Vlaams Blok zal tegen het wetsontwerp stemmen omwille van de onaanvaardbare hypocrisie die erin verscholen ligt. Onder het mom van een betere bescherming van de minderjarigen wil de minister van Justitie samen met de meerderheid, CVP en SP, de bescherming van minderjarigen tussen 14 en 16 jaar op een cruciaal punt verzwakken. Voor ons is dit onbegrijpelijk en wij zullen deze schijnheiligheid blijven aanklagen.

Dit betekent niet dat wij alle bepalingen van dit ontwerp verwerpen of dat wij niet erkennen dat het ontwerp een aantal verbeteringen bevat van de positie van de minderjarigen. Wanneer in de strafwetgeving bijzondere bepalingen worden ingelast voor specifieke vergrijpen ten aanzien van minderjarigen, kunnen wij dit alleen toejuichen. Maar ook hier blijven wij kritisch en vinden wij dit wetsontwerp een gemiste kans.

In de eerste plaats heeft men immers in sommige situaties geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om kinderen op een efficiënte wijze tegen kwaadwillige volwassenen te beschermen. Mijnheer de minister, u had kunnen ingaan op ons allerminst buitenissig en zeer realistisch voorstel om personen die voor de tweede maal worden gestraft voor het gijzelen of prostitueren van minderjarigen - recidivisten dus - levenslang te verbannen uit functies waarin zij met minderjarigen in aanraking kunnen komen, bijvoorbeeld in het onderwijs of in jeugdorganisaties. Dat zou de logica zelf zijn. Op die manier zou men aan daadwerkelijke bescherming van minderjarigen doen. Men heeft dit spoor echter niet willen volgen. Voor de CVP moet dit soort mensen steeds opnieuw een kans krijgen. De eeuwige lankmoedigheid en vergevensgezindheid van de CVP ten aanzien van criminelen en misdadigers heeft het gehaald op de redelijkheid van het gezond verstand.

Mijnheer de minister, u had ook rekening kunnen houden met de trieste en door uw partij gewilde realiteit dat een groot deel van de gestraften vervroegd vrijkomt, vaak na een derde of de helft van de straftijd. In tegenstelling tot pakweg twintig jaar

geleden, toen drie kwart van de gevangenen de opgelegde straf nog volledig uitzat, gebeurt dit vandaag nog slechts in amper 2% van de gevallen. Als we hiermee rekening houden, had men voor tal van vergrijpen de strafmaat kunnen verzwaren. Het gaat hier immers niet om lichte zaken maar om gijzeling, ontvoering van minderjarigen, ontucht, prostitutie, mensenhandel en geweld op en verkrachting van minderjarigen. Op onze voorstellen terzake werd jammer genoeg niet ingegaan.

Daarnaast stellen wij vast dat bij de meeste misdrijven de leeftijd van 14 jaar als cruciaal naar voren wordt geschoven. Als we even abstractie maken van de seksuele meerderjarigheid, waarbij we straks stilstaan en waarbij het duidelijk gaat om een afzwakking van de bescherming, gaat het in de meeste gevallen om een verbetering. Voor ons volstaat dit echter niet. Het onderscheid tussen minderjarigen jonger dan 14 jaar en ouder dan 14 jaar is volgens ons kunstmatig. Waarom zou het prostitueren van iemand die reeds 14 of 15 jaar is geworden lichter moeten worden gestraft dan het prostitueren van een dertienjarige ? Wat is er zo speciaal aan de leeftijd van 14 jaar om ineens in een zwakkere bescherming te voorzien ? Net als in de commissie neem ik even het voorbeeld van de twee kinderen die levend uit de handen van Dutroux zijn gekomen, Laetitia en Sabine. De ene was 14 jaar oud en de andere 13. Waarom zou een prostitutievergrijp ten aanzien van de ene lichter moeten worden bestraft dan ten aanzien van de andere ? Het zou volgens ons veel logischer zijn geweest indien men de bescherming die nu wordt ingebouwd ten aanzien van de minderjarigen jonger dan 14 zou doortrekken tot de minderjarigen jonger dan 16 en daarnaast een extra zware bescherming zou inbouwen voor minderjarigen jonger dan 12.

Een dergelijk onderscheid ware inderdaad veel logischer geweest. Iemand van zestien is fysisch en mentaal veel beter in staat dan iemand van veertien om zich tegen vergrijpen ten aanzien van zijn persoon te verzetten. Iedereen weet toch dat zich bij jongeren een enorme evolutie voltrekt tussen de leeftijd van veertien en zestien jaar en dat kinderen jonger dan twaalf jaar helemaal afhankelijk en onmondig zijn en zich bijna niet kunnen onttrekken aan de dwang en de vergrijpen van kwaadwillige volwassenen.

Het was logisch geweest voor minderjarigen twee beschermingsleeftijden in te bouwen, met name een op zestien jaar en een op twaalf jaar. Dat was trouwens de logica vervat in onze amendementen. U wuifde die echter zonder veel commentaar weg, mijnheer de minister.

U wou met name een consistent geheel, een geheel opgetrokken rond de cruciale datum van veertien jaar. Dat was het uitgangspunt, precies omdat die leeftijd ook was naar voren geschoven inzake seksuele vergrijpen. Die tekst was al lang klaar en moest als vertrekbasis dienen. De seksuele meerderjarigheid moest koste wat het kost op veertien jaar worden gebracht en bijgevolg werd die logica doorgetrokken voor de andere aangelegenheden.

Artikel 23 van het ontwerp dat handelt over aantasting van de seksuele integriteit en verkrachting, werd door de heer Verwilghen terecht en correct omschreven als het koninginnenstuk van dit ontwerp. Het is niet meer dan logisch dat het de meeste aandacht trekt. Maar zodra het Vlaams Blok bij monde van mevrouw Colen en ikzelf hierover begonnen, kwam de minister aandraven met grote verwijten. Wij zouden de bepalingen uit hun context lichten; de problematiek van de leeftijd werd overgeaccentueerd; wij zouden de goede intenties van de minister ondermijnen.

Maar, mijnheer de minister, u zag twee zaken over het hoofd.

Ten eerste, het debat was al eens gevoerd en had reeds aanleiding gegeven tot een storm van protest, niet in het minst binnen uw eigen partij, waarbij minister Smet destijds werd teruggefloten door voorzitter Van Peel in zijn hoedanigheid van bekommerde vader. Welnu, twee jaar later wordt dezelfde wetswijziging die destijds door Miet Smet werd aangekondigd, handig gecamoufleerd. Ditmaal geniet ze wel de steun van de CVP. Het is logisch dat wij dit onder het voetlicht plaatsen. Wij waren trouwens niet de enigen : de VRT herinnerde op een treffende manier aan de woorden die Marc Van Peel twee jaar geleden uitsprak.

Ten tweede, het gaat om een essentieel deel van dit wetsontwerp. Terwijl de meeste punten van dit wetsontwerp ver staan verwijderd van de gewone leefwereld - prostitutie, gijzeling, ontvoering, en nog andere typisch strafrechtelijke vergrijpen - gaat de problematiek van de seksuele zelfbeschikking uiteraard iedereen aan en in de eerste plaats de jongeren en hun ouders. Bijgevolg spreekt het vanzelf, mijnheer de minister, dat hieraan de meeste aandacht wordt geschonken. Het is logisch dat veel personen deze wetswijziging onbegrijpelijk vinden, vooral gezien wat wij de voorbije jaren hebben meegemaakt.

Maar geen nood, want volgens de minister gaat alleen het Vlaams Blok tekeer. En mocht de wet verkeerd worden begrepen en mocht de bevolking de verkeerde conclusies eruit trekken, met name dat zij voor de jongeren een signaal is om op veertien jaar "ermee te beginnen", dan treft alleen het Vlaams Blok schuld ! Wij zouden terzake de verantwoordelijkheid dragen ! Dat was de repliek van de minister op onze verwijten omtrent deze wetswijziging.

Collega's, dit is toch bijzonder kras. Niemand minder dan de minister zelf ijvert voor deze belangrijke wetswijziging. Het is zijn werkstuk en geen enkel redelijk argument kan hem van mening doen veranderen. Maar mocht de wet nare gevolgen hebben, dan is dat de schuld van de oppositie en dus van het Vlaams Blok. Het is de boodschapper die het moet ontgelden, maar Tony Van Parys zal zijn handen in onschuld wassen ! Een ongezien staaltje van de Pontius Pilatus-politiek die de CVP steeds opnieuw kenmerkt.

Een ander verwijt aan het adres van het Vlaams Blok is dat we de feiten verdraaien omdat de wet niet handelt over seksuele meerderjarigheid. Op dit punt heeft de minister gelijk. Het begrip "seksuele meerderjarigheid" staat niet in de wet vermeld. Als men de rechtsleer er echter op naleest, is het overduidelijk dat de minister door de bescherming van de 14- tot 16-jarigen goeddeels weg te nemen, de seksuele zelfbeschikking verlaagt. In de perceptie van de publieke opinie komt dit overeen met de seksuele meerderjarigheid.

Er is nog meer. Het misdrijf aanranding van de eerbaarheid wordt algemeen beschouwd als een objectief gegeven dat door de rechter zelf kan worden bepaald aan de hand van de maatschappelijke normen. Dit wetsontwerp handelt echter over de individuele seksuele integriteit. Dit is een *novum* van deze wet. Of het om strafrechtelijke vergrijpen gaat of niet zal in de toekomst meer dan ooit afhangen van de interpretatie van het slachtoffer, waardoor op de jongeren een veel grotere verantwoordelijkheid wordt gelegd. Alles hangt af van zijn of haar toestemming, ook al beseft de minderjarige in kwestie nog niet ten volle de draagwijdte van deze toestemming. Men kan niet anders dan besluiten dat dit wetsontwerp de seksuele meerderjarigheid en de seksuele autonomie op 14 jaar legt.

Collega's, er is een belangrijke uitzondering die opnieuw met leeftijd te maken heeft. Als het leeftijdsverschil meer dan 5 jaar bedraagt, kan er geen sprake zijn van een geldige toestemming en is er per definitie schending van de integriteit. Op de vraag waarom het leeftijdsverschil precies 5 jaar moet zijn, kwam geen zinnig antwoord. Integendeel, de woordvoerder van de minister heeft moeten erkennen dat deze grens enigszins arbitrair is. Deze bepaling is even arbitrair als de verlaging van de leeftijdsgrens zelf.

Mijnheer de voorzitter, collega's, feit is dat men de zaken hopeloos ingewikkeld maakt en deze wetgeving een onontwarbaar kluwen is, zodat in de praktijk niemand ermee rekening zal houden. Het is mogelijk dat de bestaande wet aan verfijning en modernisering toe was. Ze had echter wel het grote voordeel van duidelijk te zijn. De wet bood maximale bescherming onder de 16 jaar. In de praktijk had men geen problemen met deze duidelijke bepaling. De publieke opinie drong niet aan op een wetswijziging om de leeftijdsgrens aan te passen. Niemand beweerde dat ze voorbijgestreefd was. Integendeel, het Vlaams Blok heeft in de commissie vruchteloos gevraagd naar valabele argumenten om de leeftijdsgrens te verlagen. We hebben geen afdoend antwoord gekregen.

Een eerste poging was de vergelijking met de wetgeving op verkrachting waar de toestemming wel bestaat vanaf 14 jaar. Verkrachting en de aanranding van de eerbaarheid zijn vergrijpen die niet los van mekaar staan. In situaties waar geen sprake is van verkrachting kan toch sprake zijn van de aanranding van de eerbaarheid. Beide strafbepalingen vullen elkaar aan. Een leeftijdsverschil is dan ook meer dan gewettigd.

Een tweede argument was het kolderargument van mevrouw Smet waarmee ze zich in de nasleep van de Dutroux-periode heeft proberen te redden. Miet Smet vergoelijkte haar toenmalig voorontwerp met de bewering dat zoenen vandaag nog steeds strafbaar is omdat het een aanranding van de eerbaarheid is. Dit argument was te gek om los te lopen.

Het derde argument lazen wij in de toelichting van dit wetsontwerp, alhoewel er heel weinig grondige argumenten voor de werkelijke reden van de leeftijdsverlaging worden aangehaald, tenzij dat men de jongeren slechts tot 14 jaar maximaal wil beschermen. Ik citeer : "... aangezien adolescenten op sociaal-affectief vlak nog niet volledig zijn ontwikkeld. Daarna wordt ten aanzien van minderjarigen tot de leeftijd van 18 jaar die bescherming versoepeld aangezien zij geleidelijk verantwoordelijkheidsbesef aankweken."

Mijnheer de minister, het is hoogst merkwaardig en het getuigt toch wel van enige groteske wereldvreemdheid dat de minister slechts jongeren tot 14 jaar als adolescent beschouwt en dat men vanaf 14 jaar geen adolescent meer is. Zo staat het in de toelichting, de basismotivatie om tot die leeftijdsverlaging over te gaan.

Het is nochtans overduidelijk dat een zeer groot deel van de jongeren op deze leeftijd psychisch nog niet in staat is volwaardig toestemming te geven in dit soort aangelegenheden en evenmin goed beseffen wat de gevolgen van een dergelijke toestemming kunnen zijn. Een wettelijke bescherming blijft in vele gevallen nodig. Natuurlijk bestaan er daarop in de praktijk uitzonderingen en zijn sommigen wat vroeger rijp dan anderen. Dit leidt niet tot problemen aangezien in de praktijk uitgewezen is dat het gerecht in dit soort situaties afziet van vervolging.

Zo komen wij bij het vierde argument van de minister. In de praktijk gebeuren geen vervolgingen meer door de parketten : bijgevolg moet de wet maar worden aangepast. Er is dus geen enkel beletsel om de strafwet te laten zoals hij is. Ook dat, mijnheer de minister, snijdt geen hout. Een strafrechtelijke bescherming houdt meer in dan louter het vervolgen voor de strafrechter. Als ouders van oordeel zijn dat hun veertien- of vijftienjarig kind helemaal niet rijp is voor een seksuele relatie of wisselende seksuele contacten, dan kan een klacht bij de politie of bij het parket leiden tot de nodige onderzoeken en gebeurlijk tot begeleiding via de jeugdbescherming. Op die manier kunnen heel wat moeilijkheden worden voorkomen. In de toekomst zal het veel moeilijker worden om deze hulp van derden in te roepen. Ouders en jongeren zijn in de toekomst enkel nog op zichzelf aangewezen eens de toestemming er is, en hoe onvolledig die toestemming ook is, vanaf dat moment valt alle bescherming weg. Aangezien de parketten in heel wat gevallen toch afzien van vervolging, waar is dan het probleem ? Waarom moet men dan mordicus naar een wetswijziging ? Waarom houdt men het dan niet bij de huidige situatie waar geen enkel volksverzet, waar geen enkele groep van de bevolking tegen ingaat, tenzij dan een paar ivoren toren-geleerden van de KUL, die nog altijd in 1968 zijn blijven steken ?

Als laatste in de rij komt het gezagsargument. Op een of ander colloquium van wetenschappers - onder auspiciën van de Koning dan nog wel - over het thema minderjarigen, vond men dat die leeftijdsgrens best kon worden verlaagd. Het nadeel van sommige wetenschappers is inderdaad dat zij soms in een ivoren toren leven en te weinig voeling hebben met de ouders en de jongeren zelf. Als wij dan toch mogen zwaaien met gezagsargumenten, laten wij er dan ook aanbrengen.

Wij hebben massaal veel brieven van mensen uit de praktijk, van artsen en ouders ontvangen. Professor Leroy, het diensthoofd van de afdeling kinderziekten van het universitair ziekenhuis van Gent, van wie toch wordt verondersteld over enige eruditie terzake te beschikken, schrijft : "Het moet worden beschouwd als een onrecht kinderen aangedaan op systematische wijze de mogelijkheid van twee jaar incubatie, investering, opvoeding en kinderleeftijd van het kind weg te nemen. In de praktijk zijn gewoonlijk de kinderen die het minst begeleid, gekoesterd en gerespecteerd worden van een dergelijke verlaging der leeftijdsgrens de meest kwetsbare slachtoffers."

Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, ik kom tot mijn besluit. Deze verlaging van de seksuele meerderjarigheid wordt aan dit land opgedrongen, zonder dat er vraag naar is, zonder dat er een verklaring voor wordt gegeven, zonder dat er een ernstige argumentatie voor wordt aangebracht.

Zij druist regelrecht in tegen het rechtsgevoel van ouders en van jongeren. Het is uiterst hypocriet dat deze pil wordt ondergedompeld in en verguld door een wetsontwerp dat de minderjarigen zou willen beschermen. Aan wie is de CVP in godsnaam schatplichtig dat zij zich geroepen voelt een dergelijk wereldvreemd wetsontwerp met zoveel verbetenheid, met zulke oogkleppen te blijven steunen ? Deze partij moet zich toch wel heel erg ver van de bevolking hebben verwijderd.

Ten slotte kan ik er bij dit wetsontwerp, dat in belangrijke mate handelt over de aantasting van de integriteit, de verkrachting van en de moord op minderjarigen en kinderen - zowat de ergste misdrijven die men zich kan indenken - niet aan voorbij dat er in dit land nog altijd geen regeling bestaat die ervoor zorgt dat de samenleving zich effectief en efficiënt en voor altijd tegen dergelijke misdadigers kan beschermen. Aan de basis van dit wetsontwerp ligt het gruwelijke Dutroux-drama. De bevolking eiste toen, terecht, dat tegen

dit soort misdadigers beveiligingsstraffen zouden komen : dergelijke mensen moesten nooit meer vrij kunnen komen en daarover moesten meteen, dus door de eerste rechter, garanties kunnen worden geboden. De eerste rechter moest recidivisten en kindermoordenaars kunnen verhinderen nog ooit de straat op te gaan en kinderen te raken. Vandaag stellen wij echter vast dat de traditionele partijen geen lering hebben getrokken uit de Dutroux-crisis. Men wenst deze voor een veilige samenleving noodzakelijke garanties niet te bieden, integendeel Justitie ging voort met onverantwoord vroege vrijlating. Maandag aanstaande zullen wij de minister van Justitie nog maar eens interpelleren over de onverantwoorde vrijlating van een gevaarlijke pedofiel, een recidivist die driemaal werd veroordeeld, driemaal werd vrijgelaten en die nog maar eens de kans kreeg om jonge kinderen te verkrachten. Ons maakt u niets meer wijs over een strengere aanpak, ook niet door de vrijlatingscommissies die aan het werk zijn sinds begin deze maand en die de minister toelaten zijn handen in onschuld te wassen. Wij hebben genoeg gehoord, wij hebben genoeg gezien.

Ik durf vermoeden, mijnheer de minister, dat de mensen op 13 juni 1999 hun conclusies zullen trekken. De mensen beginnen te beseffen dat de bescherming van kinderen, geboren of ongeboren, te belangrijk is om ze in handen te leggen van een beginselloze en uitsluitend op behoud van macht beluste CVP.

De **voorzitter** : De heer Geert Bourgeois heeft het woord.

De heer **Geert Bourgeois** (VU) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, het ontwerp betreffende de strafrechtelijke bescherming van minderjarigen is een van de vele wetgevende initiatieven die een gevolg zijn van de zaak-Dutroux. Opvallend is hoe meer en meer bewaarheid wordt dat de problemen in dit land worden opgelost naarmate zij zich voordoen. Is dit trouwens niet het leitmotiv van de eerste minister ? De waarschuwing van Chris Destoop voor rampenjustitie is niet helemaal onterecht. Wanneer met wat meer tijdsperspectief zal worden teruggekeken op dit *fin de siècle*, zal dit ongetwijfeld aanleiding geven tot enkele merkwaardige beschouwingen.

Het voorliggende ontwerp roept in ieder geval gemengde gevoelens op. Het is niet altijd even doordacht. Natuurlijk kan iedereen akkoord gaan met de drievoudige doelstelling van dit ontwerp, namelijk het Strafwetboek coherenter maken, de strafrechtelijke bescherming van minderjarigen opvoeren en de strafwetgeving inzake de strafrechtelijke bescherming van minderjarigen moderniseren. Zijn beide laatste doelstellingen echter wel gerealiseerd ? Iedereen is het erover eens dat het ontwerp voor een zeer groot gedeelte aan de gestelde doelstellingen beantwoordt en een grote verbetering inhoudt op tal van terreinen. Het strafrechtelijk handhavingsrecht wordt gemoderniseerd, verfijnd en verbeterd ten aanzien van tal van misdrijven.

Ik wil nochtans wijzen op drie belangrijke punten. Ten eerste, dit wetsontwerp had eigenlijk aanleiding moeten geven tot een diepgaand debat over artikel 2 dat de strafrechtelijke meerderjarigheid op 18 jaar brengt. In de toelichting staat enkel dat de definitie beoogt iedere verwijzing te voorkomen naar het personele statuut van een jongere met een vreemde nationaliteit om te bepalen of hij al dan niet minderjarig is. Het artikel zelf gaf echter geen aanleiding tot discussie. Wellicht waren de meeste parlementsleden in snelheid genomen zoals wel vaker gebeurt de laatste tijd. Daarenboven zijn een aantal partijen waarschijnlijk nog niet in het reine met de discussie en sleutelen ze nog steeds aan hun veiligheidsplan. Ondertussen is wel duidelijk geworden dat een discussie over de verlaging van de strafrechtelijke meerderjarigheid tot 16 jaar, dan wel een verhoogde mogelijkheid voor de jeugdrechter om jeugdige criminelen uit handen te geven, pas na de verkiezingen zal worden gevoerd.

Een tweede bedenking heeft betrekking op de nieuwe regeling in verband met de audiovisuele opname van het verhoor van minderjarige slachtoffers of getuigen. Dit is een zeer humane verbetering die de VU verwelkomt. De VU verleent dan ook haar steun aan de amendementen van de regering die werden ingediend door de collega's Vandeurzen en Verwilghen. De rechtstreekse confrontatie tussen daders en slachtoffers moet inderdaad in deze omstandigheden tot elke prijs worden vermeden. Hetzelfde geldt trouwens voor bepaalde slachtoffers van overvallen en zeker voor alle slachtoffers van verkrachting. De minister heeft mijn amendementen terzake laten verwerpen met het argument dat zij niet thuishoren in dit wetsontwerp dat betrekking heeft op de minderjarigen.

Dit argument kan kloppen maar ik blijf er hoe dan ook voor pleiten om alleszins voor slachtoffers van een verkrachting in dezelfde mogelijkheid te voorzien. Slachtoffers van een verkrachting zijn het er allemaal over eens dat de confrontatie met de dader een afschuwelijke belevenis is, een nachtmerrie, die hen de zware pijniging en vernedering opnieuw doet beleven. Ik maak mij echter zorgen over het feit dat de advocaat van de verdachte ook niet aanwezig mag zijn bij het verhoor. Mijn amendement terzake werd evenwel weggestemd. De vrees bestaat nochtans dat de voorgestelde regeling de toets aan het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens niet zal doorstaan. Wanneer het getuigenis het enige bewijs vormt in een zaak - wat nogal eens het geval is bij seksuele misdrijven - behoort het recht op confrontatie tot het recht op een eerlijk proces. Dit werd herhaaldelijk bevestigd met betrekking tot de anonieme getuigen door het Hof in Straatsburg. De zaak kan volgens mij worden opgelost door aan de advocaat van de verdachte het recht te geven bij dat getuigenverhoor aanwezig te zijn. Op die manier kunnen beschuldigingen over mogelijke manipulatie worden ondervangen. Ik dien mijn amendement terzake opnieuw in.

Ten slotte heb ik zware kritiek op artikel 23, het sleutelartikel van dit wetsontwerp. Het wetsontwerp is onaanvaardbaar op twee punten. Ten eerste, de leeftijd van 14 jaar beneden dewelke er een vermoeden van ontstentenis van toestemming is, is veel te laag. Ik heb daarvoor twee argumenten. Scholieren van 14 tot 15 jaar zijn nog kinderen en zijn niet in staat om hun toestemming met de aantasting van hun seksuele integriteit te verlenen. Dit is ook de mening van tal van ouders, jeugdleiders, professoren en pedagogen die ik hierover heb geconsulteerd. Ten tweede, er zijn geen problemen met de toepassing van de huidige wetgeving. Minderjarigen van 14 of 15 jaar vallen niet onder het strafrecht maar onder de jeugdbeschermingswetgeving. Minderjarigen die onder elkaar bepaalde handelingen stellen, vallen buiten het strafrecht en het parket voert bovendien met betrekking tot meer dan 16-jarigen een verstandig vervolgingsbeleid. Met betrekking tot handelingen met al dan niet oudere adolescenten wordt immers rekening gehouden met het algemeen belang.

De leeftijdsverlaging-Smet-De Clerck-Van Parys is bijgevolg een zeer slecht en onbegrijpelijk signaal. Uiterst belangrijk is de vervanging van de strafbaarstelling van aanranding van de eerbaarheid door de strafbaarstelling van aantasting van de seksuele integriteit. Ik heb daarover een uiteenzetting in commissie gehouden en een amendement ingediend dat tot mijn ongenoegen niet werd goedgekeurd.

Door de acties met betrekking tot de leeftijd van 14 jaar is deze grondige en niet-waardenvrije hervorming wat aan de aandacht van de publieke opinie ontsnapt. Blijkbaar is er nu een reactie van een aantal deskundigen, waarvan ikzelf nog geen kennis heb genomen. In ieder geval, de VU heeft daar van meetaf vraagtekens bij geplaatst en ik heb bijgevolg een amendement ingediend dat ik in gewijzigde vorm herneem.

Het ontwerp vervangt dus het begrip "aanranding van de eerbaarheid" door "aantasting van de seksuele integriteit" op basis van de voorstellen van professor Hutsebaut. Zoals de Raad van State opmerkt, wordt de klemtoon verlegd van het maatschappelijk gangbaar gevoel van eerbaarheid naar het seksueel zelfbeschikkingsrecht van het slachtoffer. Niet langer de aard van de handeling is determinerend, maar wel de geldige toestemming van de partijen. Terwijl professor Hutsebaut nog de term "seksuele handeling" voorstelt, hanteert het ontwerp het ruimere en verder niet gedefinieerde begrip "elke daad met een seksueel karakter".

Met de Raad van State ben ik van oordeel dat deze subjectieve factor - onafgezien de vraag of deze alleen moet worden beoordeeld met betrekking tot de dader dan wel ook moet worden onderzocht met betrekking tot het slachtoffer - onverenigbaar is met het beginsel van de wettelijkheid van strafbaarstellingen. "Dat zou immers tot gevolg hebben dat eenzelfde gedrag al dan niet een strafbaar feit is, naargelang de betekenis die aan dat gedrag wordt gegeven door degene die het gedrag vertoont of door degene die het ondergaat", aldus het advies van de Raad van State.

Tot nu toe werd een aantal aantastingen van de seksuele integriteit, aanrandingen van de eerbaarheid zoals het vandaag nog heet, niet bestraft, omdat men rekening hield met de gangbare zeden en gewoonten in onze hedendaagse cultuur. Ik verwijs naar het aanvullend verslag-Weckx, gedrukte stukken Senaat 1981-1982, 306 pagina 4, aangehaald door Delbrouck in *"Commentaar Strafrecht en Strafvordering, trefwoord Aanranding van de eerbaarheid, Het Misdrijf"*. Hij geeft daarvan trouwens een paar treffende voorbeelden.

Om een "objectieve" maatstaf in de wet in te bouwen, stel ik voor te bepalen dat de handeling tegen het maatschappelijk eerbaarheidsgevoel moet indruisen. Deze term is ontleend aan de definitie die Delbrouck geeft van de aanranding van de eerbaarheid, met name - ik citeer - : "een tegen het maatschappelijk eerbaarheidsgevoel indruisende (al dan niet voltrokken) gedraging, door de dader gesteld op of met behulp van een persoon, die hetzij er niet in toestemt of in normale omstandigheden er niet in zou toegestemd hebben, hetzij geacht wordt er niet in te kunnen toestemmen waardoor hij diens fysiek seksueel zelfbeschikkingsrecht bewust, gewild of minstens onrechtmatig aantast". Ook de Nederlandse Hoge Raad omschreef het wettelijk begrip "eerbaarheid" als een algemeen begrip opgevat naar de hier te lande heersende zeden, die wordt bepaald door de bij een belangrijke meerderheid van het Nederlandse volk terzake levende opvatting.

Het heringediende amendement verschilt van mijn in commissie ingediend amendement nummer 51. Thans pleit ik voor de invoering van het begrip "oneerbare handeling", waarmee ik hetzelfde bedoel als wat ik in het oorspronkelijke amendement omschreef met "een tegen het maatschappelijk eerbaarheidsgevoel indruisende handeling". Het doel van dit amendement is tweevoudig. Ten eerste sluit de tekst hierdoor aan bij de in rechtspraak en rechtsleer algemeen aanvaarde definitie van aanranding van de eerbaarheid. Ik verwijs naar Cassatie van 7 januari 1997 en de definitie van Delbrouck. Ten tweede pleit ik ervoor dat de strafbaarstelling niet uitsluitend afhangt van de toestemming.

Het moet gaan om ernstige handelingen die niet alleen subjectief pijnlijk en kwetsend zijn, maar ook in strijd zijn met het collectief bewustzijn van een bepaalde maatschappij op een bepaald ogenblik. Stel u voor dat iemand bijzonder seksueel geprikkeld is door de aanraking van zijn of haar oor; welnu, met de definitie van aanranding van de eerbaarheid was er uiteraard geen sprake van dat dit zou worden vervolgd. Door nu een definitie in te voeren die uitsluitend nog toegespitst is op het criterium "al dan niet toestemming", riskeert men op dit punt een puriteinse heksenjacht te ontketenen.

Bovendien is er nog een tweede gevaar aan dit begrip verbonden. Immers, door in artikel 23 een aantal criteria van niet-toestemming op te nemen, wordt er wettelijk geacht in een aantal gevallen geen toestemming te kunnen zijn. Een van de gevaarlijke bepalingen terzake is dat van het leeftijdsverschil. Ik heb opnieuw een amendement ingediend ertoe strekkend de bepaling van artikel 423 §2 4° met betrekking tot het leeftijdsverschil van meer dan vijf jaar weg te laten. Dit leeftijdsverschil is willekeurig. Ik geef een voorbeeld. In de hypothese van een minderjarige van 14 jaar en 2 maanden en een "dader" van 19 jaar kan een toestemming worden gegeven. In de hypothese van dezelfde minderjarige van 14 jaar en 2 maanden en een "dader" van 19 jaar en 3 maanden, dus een leeftijdsverschil van meer dan 5 jaar, bepaalt de wet dat er onmogelijk toestemming kan worden gegeven.

Collega's, dit is een heel verregaande bepaling, volkomen toegespitst op het begrip "toestemming", met dien verstande dat de wetgever bepaalt dat er *überhaupt* geen toestemming kan zijn en dat er dus moet gestraft worden. Laten wij dus goed nadenken vooraleer wij een dergelijk ontwerp goedkeuren.

Mijnheer de minister, ik hoop dat u alsnog bereid bent het ontwerp op deze belangrijke punten aan te passen. Daarvoor hoeft het ontwerp niet opnieuw naar de commissie te worden verzonden. Dit kan door de hier opnieuw ingediende amendementen goed te keuren. Ik heb begrepen dat minstens bij een van de bepalingen, ook in de meerderheid, ernstige twijfel gerezen is.

Als u niet ingaat op onze vraag, mijnheer de minister, om het ontwerp op deze punten aan te passen, dan zal de Volksunie dit ontwerp niet goedkeuren.

Le **président** : La parole est à Mme Jacqueline Herzet.

Mme **Jacqueline Herzet** (PRL-FDF) : Monsieur le président, monsieur le ministre, chers collègues, notre assemblée examine aujourd'hui un projet de loi particulièrement important puisqu'il a pour ambition de revoir fondamentalement un certain nombre de dispositions de notre Code pénal, en vue d'assurer à nos mineurs une protection pénale meilleure et mieux adaptée. Tout ceci peut se résumer en trois mots : moderniser, classifier, renforcer.

Comme vous le savez, chers collègues, j'attache depuis longtemps une importance toute particulière aux problèmes touchant à la protection de l'enfant, en ce compris le volet répressif de cette protection. Ce volet est malheureusement nécessaire lorsque l'on arrive à un stade où la société n'a pu prévenir des faits d'atteinte à l'intégrité physique ou psychique des enfants.

Dans mon exposé, je ne reviendrai pas sur les objectifs poursuivis par ce projet de loi et sur les discussions qui ont eu lieu à de multiples occasions en commission de la Justice, où j'ai souvent pris la parole. J'approuve d'ailleurs l'excellent rapport que M. Landuyt a fait à ce sujet.

J'attirerai l'attention sur le fait que six propositions de loi, dont certaines étaient cosignées par le chef du groupe PRL, ont été jointes à l'examen du projet de loi. Ces propositions de loi, qui me tiennent particulièrement à coeur, traitent évidemment de la protection pénale des mineurs. Il s'agit notamment de :

- l'adaptation des règles relatives à la prescription de l'action publique pour certains crimes commis contre des mineurs d'âge;

- la modification de la loi sur les circonstances atténuantes en vue d'interdire la correctionnalisation de certains crimes commis sur la personne d'enfants mineurs;

- la mise en place de dispositions pénales en vue de protéger plus efficacement les mineurs contre la distribution de tracts pornographiques.

En vue de rendre plus efficaces les travaux de la commission de la Justice, j'ai souhaité redéposer ces propositions de loi sous forme d'amendements au projet de loi gouvernemental. Certains de ces amendements ont été rejetés. Dès lors, je les ai réintroduits en séance plénière, à l'occasion de la discussion.

Je souligne que d'autres amendements ont été adoptés car il existait un réel esprit d'ouverture et de dialogue entre le ministre et ses collaborateurs

et nos collègues. Je tiens à les en remercier aujourd'hui. Je crois qu'ensemble, nous avons fait du bon travail et je m'en réjouis.

Je souhaiterais aussi attirer votre attention sur certains éléments du projet de loi qui me paraissent particulièrement intéressants. C'est d'ailleurs la raison pour laquelle le PRL appuiera ce texte lors du vote qui, je l'espère, aura lieu demain en séance plénière. Ces éléments sont les suivants.

Tout d'abord, en vue d'assurer une meilleure protection des mineurs, les tribunaux pourront, lorsqu'ils auront prononcé des condamnations pour des infractions à caractère sexuel commises sur des mineurs, interdire pendant une période déterminée aux personnes condamnées d'exploiter elles-mêmes, ou par personnes interposées, des débits de boissons, des bureaux de placement, des entreprises de spectacle, des agences de location ou de vente de supports visuels, des hôtels, des entreprises de courtage, des agences matrimoniales, etc. Le tribunal pourra même aller jusqu'à ordonner la fermeture de l'établissement dans lequel les infractions ont été commises sans tenir compte de la qualité de la personne physique ou morale de l'exploitant, même lorsque le condamné n'est ni le propriétaire ni l'exploitant, ni le locataire, ni même le gérant de cet établissement.

Ensuite, de nouvelles interdictions professionnelles pourront également être prononcées dans le cadre de la répression des infractions en matière d'atteinte à l'intégrité sexuelle et en matière de viol. Lorsque ces faits auront été accomplis sur des mineurs ou auront impliqué leur participation, une interdiction pourrait être prononcée. L'interdiction professionnelle concerne la possibilité de participer à un enseignement dans un établissement qui accueille des mineurs, de faire partie du personnel d'une personne morale ou d'une association dont l'activité concerne des mineurs et concernera aussi le fait d'être affecté à une activité susceptible de placer le condamné en relation de confiance ou d'autorité vis-à-vis de mineurs dans le cadre d'activités d'une personne morale ou d'un groupement de fait.

Troisièmement, je suis particulièrement satisfaite d'avoir vu adopter par notre commission de la Justice un amendement que j'ai eu l'occasion d'introduire et de défendre et qui vise à inclure dans le Code pénal un article 405ter, qui prévoit des circonstances aggravantes spéciales lorsque des coups et blessures sont portés à l'encontre de mineurs d'âge. Cela était réellement important pour moi.

Vous savez qu'en l'état actuel de notre droit, l'on n'opérait aucune distinction en termes de répression entre un acte de cette nature commis sur une personne majeure et des coups et blessures portés à un mineur. En abordant ce point en commission, nous avions évidemment tous à l'esprit le cas de la petite Jonalyn et de son bourreau.

Une première circonstance aggravante est prévue lorsque les coups et blessures ont été commis envers un mineur de moins de 16 ans ou envers une personne qui n'était pas à même de pourvoir à son entretien en raison de son état physique ou mental. Dans ce cas-là, les peines prévues par les articles 398 et suivants seront alourdies. Un deuxième niveau d'aggravation des sanctions portées par ces articles est prévu par le nouvel article 405ter lorsque les coups et blessures auront été portés à des mineurs de moins de 18 ans par leurs père, mère ou autre ascendant ou par toute autre personne ayant autorité sur l'enfant.

Quatrièmement, je suis particulièrement heureuse de constater que le projet de loi du gouvernement a introduit une disposition spécifique visant à réprimer les actes de mutilation sexuelle. Ce point a fait l'objet d'un large débat en commission et le texte de l'article 409 nouveau proposé reprend d'ailleurs, dans sa plus large partie, une proposition de loi que j'avais déposée il y a très longtemps.

Je tiens aussi à insister sur le fait que des circonstances aggravantes seront prévues lorsque les actes de mutilation sexuelle sont commis envers un mineur ou envers une personne qui est incapable de pourvoir à son entretien et surtout lorsque ces actes seront commis dans le cadre de l'univers familial.

Je dirai, pour défendre cet article dans le projet du gouvernement, qu'à mon sens, c'est une disposition qui a aussi valeur de symbole. C'est un signal très clair au reste du monde que le droit belge entend assurer l'intégrité physique des petites filles et des femmes, quelle que soit leur ethnie ou leur religion, lorsqu'elles sont sur le territoire belge.

Je voudrais aussi dire combien je suis heureuse de constater que les choses ont enfin évolué en ce qui concerne le secret professionnel des médecins et du personnel soignant qui constatent des actes de maltraitance à l'encontre d'enfants mineurs. Le débat est très ancien - tant au niveau fédéral que communautaire - et il était grand temps que le législateur prenne enfin attitude.

La solution qui a été choisie est raisonnable. Elle ne va peut-être pas aussi loin que certains l'auraient souhaité. Les médecins et les personnes tenues au secret professionnel auront la faculté de porter à la connaissance des services compétents des faits de maltraitance et d'actes odieux à caractère sexuel commis sur des mineurs. Dans l'hypothèse où ils useraient de cette faculté, ils n'encourront aucune des sanctions pénales prévues en cas de violation du secret professionnel.

Je n'exprimerai qu'un seul regret, mais il est de taille. Le mécanisme prévu ne l'a été que pour les cas des enfants mineurs de moins de 14 ans, alors qu'il me semblait préférable d'étendre ce mécanisme, qui peut être amené à sauver des vies, à tous les mineurs de moins de 18 ans. Je rappelle qu'en Belgique, la majorité s'acquiert encore à 18 ans.

Autre point extrêmement important : nous attendions depuis très longtemps un dispositif réglementant la force probante des mécanismes d'enregistrement des dépositions des mineurs. Dorénavant - et je m'en réjouis -, le

procureur du Roi ou le juge d'instruction pourront ordonner l'enregistrement audiovisuel de l'audition des mineurs victimes ou témoins d'infractions. Cette audition devra avoir lieu, comme c'est déjà le cas en pratique dans la plupart des commissariats de police, dans un local spécialement aménagé à cette fin. Le nouveau texte prévoit l'obligation pour l'interrogateur d'expliquer et d'informer le mineur sur les raisons de l'enregistrement et sur la manière dont cet enregistrement va se dérouler.

Les tribunaux pourront également ordonner de tels enregistrements.

De plus, lorsque la comparution des mineurs est estimée nécessaire par le tribunal, elle pourra être organisée par vidéo-conférence.

Ce sont là des dispositions particulièrement intéressantes et qui permettront, dans la plupart des cas, d'éviter l'affrontement souvent douloureux entre l'enfant victime ou témoin et l'agresseur présumé.

Enfin, il faut se réjouir de l'harmonisation opérée en ce qui concerne la mesure de suivi des auteurs d'actes à caractère sexuel commis sur des enfants mineurs lorsqu'ils bénéficient d'une libération conditionnelle, d'un sursis, d'une suspension ou d'une mesure de défense sociale. Les mécanismes prévus ont été calqués sur ceux actuellement en vigueur en ce qui concerne la législation relative à la libération conditionnelle.

Par ailleurs, dans chacune des législations que nous avons mentionnées, seront reprises les obligations des personnes qui assurent le suivi. Les personnes chargées du traitement auront aussi l'obligation d'avertir les autorités en cas d'interruption du traitement par le condamné. C'est là un élément particulièrement important qui a pu être introduit dans la loi grâce à l'amendement que certains de mes collègues et moi-même avons déposé en commission de la Justice. Nous avions en effet dû faire le constat tragique du manque d'informations circulant entre les autorités judiciaires et les médecins chargés du suivi et du traitement des personnes bénéficiant d'une mesure de libération conditionnelle ou de défense sociale. Nous avions tous pensé, bien entendu, au cas de Patrick Derochette et à ce qui est advenu parce que cette obligation n'avait pas été suivie d'effet. Il n'était plus question pour nous d'accepter de courir une nouvelle fois ce genre de risq'

Chers collègues, le projet de loi que nous adopterons, je l'espère, demain, contient de nombreuses dispositions qui renforceront sans conteste la protection pénale des mineurs.

Mais, monsieur le ministre, je ne saurais passer sous silence quelques imperfections et carences, que je qualifierai de majeures, du projet de loi soumis à l'examen de cette assemblée.

L'ensemble des infractions qui concernaient les atteintes à la pudeur ont été revues, corrigées et intégrées dans une nouvelle section intitulée "De l'atteinte à l'intégrité sexuelle".

J'ai eu l'occasion, lors des travaux en commission, d'exprimer à plusieurs reprises mon grand regret de voir ainsi disparaître cette notion particulièrement intéressante que constituait l'atteinte à la pudeur. Même si cette notion était appréciée par les magistrats au regard de l'état et de l'évolution de notre société, elle me semblait mieux correspondre aux actes incriminés par le Code pénal que la notion que vous avez retenue d'atteinte à l'intégrité sexuelle qui visera désormais tout acte à caractère sexuel commis sur ou à l'aide d'une personne qui n'y consent pas. Je vous pose la question : qu'est-ce qu'un acte à caractère sexuel ? Quand un acte revêt-il un caractère sexuel ? N'était-on pas plus à l'aise avec une notion telle que l'atteinte à la pudeur ? Je le pense, même si cette notion de pudeur est un peu obsolète. Je trouve qu'elle traduisait bien le concept de pudeur dans le cadre de l'ordre social ou de la vie en société.

Je voudrais également rappeler que les attentats à la pudeur commis sur des mineurs sont, dans l'état actuel de notre droit pénal, considérés comme des crimes et donc comme relevant de la compétence d'un jury populaire. Dans l'article 423ter nouveau, les actes d'attentat à la pudeur commis sur des mineurs deviennent des actes d'atteinte à l'intégrité sexuelle. Ils ne sont plus des crimes. Ils sont devenus des délits passibles d'un emprisonnement de 6 mois à 5 ans. Il y a donc là, à mon sens, une régression très nette en termes de répression alors que ces actes concernent des mineurs d'âge. Il s'agit manifestement d'une contradiction flagrante par rapport à l'ensemble des objectifs poursuivis par le gouvernement dans son projet de loi. Je reviendrai bien entendu sur ce point. Monsieur le ministre, vous connaissez ma ténacité.

Enfin, monsieur le ministre, chers collègues, il a fallu l'intervention de la conférence des présidents pour qu'on donne un écho disproportionné à un autre débat, pour qu'on en discute ici aujourd'hui alors qu'en commission, chacun a eu largement le temps de s'expliquer et de prendre position sur le sujet. Ce que très peu ont d'ailleurs fait !

Je veux parler du fameux débat appelé à tort ou à raison la problématique de l'abaissement de l'âge de la majorité sexuelle.

Je vous le concède bien volontiers, monsieur le ministre, on ne peut affirmer que le projet de loi consacre le principe d'une majorité sexuelle à 14 ans, mais plutôt celui d'une présomption de consentement. Les choses sont bien plus compliquées et plus nuancées.

Il me semble néanmoins que la disposition de l'article 423 en projet va dans la mauvaise voie - je l'ai dit en commission et nous avons déposé des amendements *in tempore non suspecto* à ce propos - qui risque de donner un mauvais signal à l'intention des jeunes et de leurs parents.

Comme je vous l'ai dit en commission, monsieur le ministre, je ne voudrais pas focaliser tout le projet de loi sur ce seul article 423. Il y a d'autres points extrêmement importants. Je tiens cependant à expliquer ma prise de position.

En effet, le consentement à l'acte sexuel ne sera pas présumé lorsque l'acte aura été accompli sur un mineur âgé de 14 à 16 ans par une personne dont la différence d'âge par rapport à ce mineur est égale ou supérieure à 5 ans. En ce qui me concerne, cette notion de cinq ans me semble encore aujourd'hui tout à fait arbitraire. Nous avons posé beaucoup de questions en commission à ce sujet sans recevoir de réponse convaincante ou pertinente. Je ne comprends toujours pas pourquoi on a fixé la différence d'âge à cinq ans. En d'autres termes, lorsqu'un acte à caractère sexuel aura été commis, par exemple, par une personne âgée de 19 ans et 10 mois sur un mineur de 15 ans, la loi ne présumera pas l'absence de consentement du mineur. La loi n'accordera pas la protection maximale aux enfants qui se trouvent dans le cas de figure que je viens de décrire. Reconnaissez avec moi, chers collègues, qu'un adolescent de 14 ans ou 15 ans est encore très jeune... S'il y a moins de 5 ans entre l'auteur et sa jeune victime, cette dernière devra démontrer son absence de consentement à cet acte à caractère sexuel, pour permettre la condamnation de l'auteur d'un tel acte.

Je voudrais être très claire. Nous savons tous que ce n'est pas la menace d'une sanction pénale qui a empêché ou qui empêchera des adolescents de se livrer à ce qu'on appelle pudiquement la découverte des premiers émois. Cette menace n'y changera rien, mais liberté signifie être responsable, être capable d'assumer les conséquences des actes que l'on pose. S'ils sont techniquement capables d'avoir des relations sexuelles et si on leur accorde cette liberté sexuelle en toute légalité, est-ce pour autant qu'une jeune fille de 14 ans ou un gamin de 15 ans est capable d'assumer les conséquences de l'acte sexuel, c'est-à-dire tout simplement une paternité ou une maternité ? On connaît le nombre d'avortements chez les jeunes filles, le nombre d'enfants maltraités parce qu'ils sont le fruit de parents trop jeunes, non matures, incapables d'assumer cette parenté responsable. Est-ce vraiment ce que nous voulons ?

Ce sera inévitablement la conséquence du vote de cet article.

Avec mes collègues libéraux, nous avons déposé un amendement tendant à ne pas abaisser de 16 à 14 ans l'âge de la présomption de consentement à l'acte sexuel. Car je trouve qu'à ce niveau, le projet de loi qui nous est soumis n'est pas un bon travail de protection pénale des mineurs. Nous n'avons pas défendu non plus les vraies valeurs de notre société et je le regrette. C'est pourquoi nous redéposerons cet amendement en séance plénière. Encore une fois, s'il n'est pas dans mes intentions de faire intervenir le pénal dans les nouveaux émois que découvrent de jeunes adolescents, je crains les conséquences de ce signal que nous allons donner à notre jeunesse.

J'aurai l'occasion de revenir sur ce point lors de l'examen des différents amendements que nous avons redéposés en séance plénière et sur d'autres dispositions que j'aurais souhaité voir adopter par le gouvernement à l'occasion de l'examen d'un projet de loi traitant de la protection pénale des mineurs, qui doit couvrir tous les mineurs dans tous les domaines.

Pour être brève et ne pas retenir plus longtemps votre attention, je me bornerai à vous dire combien j'aurais sincèrement apprécié que le législateur belge inscrive dans la loi la plus grande répression possible à l'encontre des actes à caractère sexuel particulièrement odieux commis sur la personne d'enfants mineurs, en rallongeant les délais de prescription de l'action publique pour de tels faits.

J'avais proposé de porter ce délai à 30 ans, mais j'étais disposée à l'abaisser de façon significative. L'appel de Lausanne avait demandé des peines incompressibles avec un minimum de 30 ans.

Les collègues ne m'ont pas suivie en commission de la Justice. Seule l'évolution de la victime après mûre réflexion lui permettra d'oser, bien plus tard, raconter les actes odieux auxquels elle a été soumise. Selon moi, on ne sait le faire à 18 ou 20 ans et il faut, sans doute, retrouver une vie heureuse pour oser raconter. Trop souvent, des faits sont prescrits et la victime n'a pas l'occasion d'en faire état. Voilà pourquoi nous avons déposé cet amendement.

J'aurais également souhaité que ces actes odieux (viols, violences, kidnapping, etc.) à l'égard des enfants ne puissent plus être purement et simplement correctionnalisés par l'admission de circonstances atténuantes qui sont laissées - c'est le fait du prince - à la pure appréciation du juge.

A la lecture des dossiers, vous aurez compris que le juge considère parfois - loin de moi de remettre une décision de justice en cause - le fait d'avoir accompli le service militaire, d'être sacristain, chef de chorale comme circonstances atténuantes.

Sur la base de ces seules circonstances, on permet le renvoi de l'auteur de tels crimes odieux devant le tribunal correctionnel. Ce n'est pas admissible. De tels actes, qui heurtent vraiment et profondément la conscience sociale doivent être portés devant leur juge naturel, à savoir un jury populaire, donc la cour d'assises.

Les procédures sont coûteuses, je n'en disconviens pas, et il importe d'en tenir compte. Mais l'argument principal avancé par le gouvernement pour refuser l'adoption de l'amendement consistait à dire que le mineur risquait, devant le jury populaire, d'être confronté à l'auteur et de devoir, à nouveau, faire étalage des sévices subis.

Or, l'argument ne tient bien entendu plus, puisque le gouvernement a déposé un amendement qui a été voté. La loi, à présent, prévoit des enregistrements vidéo des témoignages et les systèmes de vidéoconférence ont été légalisés par le projet qui sera voté demain.

Je voudrais vraiment que l'on réexamine cette possibilité.

Monsieur le président, monsieur le ministre, malgré les éléments négatifs sur lesquels je tenais à attirer votre attention, je pense sincèrement que tout bien pesé, le projet de loi que nous allons voter améliorera sensiblement, sans conteste et de façon évidente la protection pénale des mineurs.

Parce que c'est le fruit d'un long travail réfléchi mais aussi d'une discussion nourrie au sein de notre commission de la Justice, d'un esprit d'ouverture de la part du gouvernement de par l'adoption de plusieurs de nos amendements et de ceux de nos collègues qui poursuivaient le même objectif, à savoir assurer sur des points importants la protection pénale de mineurs, notre groupe, dans le même esprit constructif et de collaboration, votera donc en faveur de ce projet de loi.

De **voorzitter** : Mevrouw Alexandra Colen heeft het woord.

Mevrouw **Alexandra Colen** (VL.BLOK) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, zoals u ziet, sta ik hier vandaag in een jeansbroek, uit protest tegen de wet die wij thans bespreken. U hebt ongetwijfeld in de media gehoord van het proces in Italië naar aanleiding van de verkrachting van een jonge vrouw, die op het ogenblik van de feiten een jeans droeg. Volgens de rechter had zij door het dragen van dit kledingstuk de verkrachting zelf uitgelokt, want volgens de rechter zou het onmogelijk geweest zijn een jeans uit te trekken indien de drager daaraan niet vrijwillig had meegewerkt. Het dragen van jeans door een vrouw is dus volgens de Italiaanse rechtspraak anno 1999 een expliciete uitnodiging tot seks. Het is een teken dat de vrouw met seksuele betrekkingen instemt.

Wij bespreken hier vandaag een wet die seksuele betrekkingen met een veertienjarige niet langer strafbaar stelt indien deze veertienjarige betrekkingen heeft met een partner die maximum vijf jaar in leeftijd verschilt en indien de minderjarige met de seksuele betrekkingen instemt. Als men weet wat sommige wereldvreemde mannelijke rechters, niet alleen in Italië, maar misschien ook hier, reeds durven interpreteren als "instemming met seks", hou ik als moeder mijn hart vast voor mijn twee dochters in de leeftijdsgroep van 14 tot 16 jaar. Tot op heden lopen deze kinderen geen gevaar. Onze wetgeving gaat er nog steeds van uit dat een minderjarige, jonger dan zestien, nooit geldig met seks kan instemmen. Ongeacht of deze minderjarige tot de seks heeft uitgenodigd, ongeacht welke uitdagende en volgens mannelijke rechters uitnodigende kleding de minderjarige draagt, ongeacht wat het kind in zijn of haar onbezonnenheid en naïviteit zegt of

doet : wie met deze minderjarige seks heeft, maakt zich altijd schuldig aan een misdrijf. De wet is duidelijk : van een minder dan zestienjarige moet men de handen afhouden omdat deze kinderen nog niet de maturiteit bezitten om zich lichamelijk aan een ander te geven.

De huidige wet is dus een belangrijke bescherming van minderjarigen. Het is een bescherming tegen henzelf, tegen hun eigen stommiteiten en naïviteit, maar ook tegen dwaze rechters die vanuit hun mannelijke arrogantie bijvoorbeeld zouden menen dat het dragen van jeans gelijk staat met het uitnodigen tot seks. Het kind mag dragen en doen wat het wil, men moet van het kind afblijven. Krijgen wij hier straks ook rechters die gaan oordelen dat een verkrachte vrouw die een jeans droeg er zelf om gevraagd heeft ? Wie weet, maar als de huidige wet blijft wat ze is, zal niemand ooit kunnen zeggen dat mijn dochters van veertien en vijftien zelf om seks hebben gevraagd door het dragen van een jeansbroek. Daarom wil ik dat de huidige wet blijft wat ze is en verzet ik mij als moeder met hand en tand tegen de leeftijdsverlaging die is opgenomen in artikel 23 van het wetsontwerp dat wij thans bespreken.

Seks met iemand jonger dan zestien moet bijgevolg altijd strafbaar blijven. Indien wij dit principe opgeven, zullen aangerande en verkrachte meisjes van veertien en vijftien jaar straks voor de rechter moeten gaan bewijzen dat zij geen toestemming hadden gegeven tot de seksuele daden waarvan zij het slachtoffer werden. Wij mogen dat deze kinderen niet aandoen. Ik zeg u dit niet zozeer als politica, maar vooral als moeder en als vrouw en ik wil een beroep doen op u, niet zozeer als collega's en politici, maar vooral als vaders en mannen.

Niet alleen zal het huidige wetsontwerp ertoe leiden dat aangerande kinderen van veertien straks voor wereldvreemde rechtbanken moeten aantonen dat ze géén toelating hebben gegeven tot seksuele omgang; men maakt de strafbaarheid van een seksuele handeling bovendien volledig afhankelijk van het gegeven of er al dan niet toelating is geweest, zodat noch het kind, noch zijn ouders, noch de samenleving in het algemeen zich kunnen verzetten tegen zaken die de algemene afkeuring verdienen. In geval van betwisting staat het kind alleen en moet het zelf voor de rechtbank gaan bewijzen dat het geen toelating gegeven had. En wat als dan blijkt dat het kind een jeans droeg ?

Het is de plicht van de wet om de zwakken te beschermen. Daarom moet de wet deze kinderen beschermen en daarom moet de seksuele meerderjarigheid gehandhaafd blijven op minstens zestien jaar en moet de wettelijke regel, dat jongeren beneden zestien jaar nooit geldig met seks kunnen instemmen, behouden blijven.

Collega's, onze minister van Justitie beweert dat het voorliggende wetsontwerp een antwoord is op de zaak-Dutroux. Het wetsontwerp bevat een heel aantal correcties op het bestaande strafrecht, die de bedoeling hebben seksuele delicten efficiënter en harder aan te pakken en de maatschappij beter te beschermen tegen het risico van recidiverende delinquenten. Mijn collega Laeremans behandelde uitgebreid de juridische en strafrechtelijke aspecten van dit wetsontwerp. Ik wil het als vrouw en als moeder vooral hebben over artikel 23, waarin het begrip "aanranding van de eerbaarheid" wordt afgeschaft en de leeftijdsverlaging van de seksuele meerderjarigheid van zestien naar veertien jaar wordt doorgevoerd. Ik heb in de commissie herhaaldelijk gevraagd en ik blijf vragen dat de minister ons de werkelijke reden geeft waarom deze leeftijdsverlaging wordt doorgevoerd.

Tijdens de bespreking in de commissie heb ik hierop nooit een afdoend antwoord gekregen.

In de rest van het wetsontwerp worden overal de bestaande leeftijdsgrenzen opgetrokken. Het wetsontwerp begint zelfs met de term "minderjarige" te definiëren als "iedereen die de leeftijd van 18 jaar niet bereikt heeft". Op deze basis worden incest en seksueel misbruik in de ruime kring rond het gezin dubbel bestraft indien het slachtoffer jonger is dan 18 jaar. In de definitie van kinderpornografie trekt men eveneens de leeftijdsgrens op.

Ondertussen verlaagt men in de artikelen met betrekking tot de aantasting van de seksuele integriteit - de vroegere "aanranding van de eerbaarheid" - de leeftijd waarop een kind geldig kan instemmen met seksuele handelingen van 16 naar 14 jaar. Hierdoor voert men de facto de seksuele meerderjarigheid op 14 jaar in. Dit staat in een zodanig schril contrast met de teneur van de rest van het wetsontwerp dat men alleen kan veronderstellen dat er bijzonder zwaarwichtige redenen moeten zijn om deze leeftijdsverlaging in te voeren. Waarom aanvaardt men hier dat een kind waarvan men veronderstelt dat het geen toestemming kan geven om naakt te poseren, wel geldig kan toestemmen in seksuele omgang ?

Zoals ik al zei heeft de minister op deze vraag geen duidelijk antwoord willen of kunnen geven. Hij probeerde zelfs niet te verwijzen naar de twee redenen waarmee die andere CVP-minister, Miet Smet, twee jaar geleden het oorspronkelijke idee om de seksuele meerderjarigheid te verlagen, probeerde te verkopen. Deze redenen, de zogenaamde maatschappelijke realiteit en de vermeende inconsistentie van de bestaande wetgeving, werden in de discussie toen al heel gauw ontmaskerd als drogredenen. Opiniepeilingen hebben aangetoond wat de meeste ouders en leerkrachten weten, namelijk dat kinderen en jongeren uit zichzelf niet vroeger aan seksuele betrekkingen beginnen dan dertig jaar geleden. In het huidige wetsontwerp maakt het opnemen van verschillende leeftijdsgrenzen precies alle coherentie op dat vlak zoek.

Wat wel veranderd is sinds dertig jaar geleden, is de sociale druk die op kinderen wordt uitgeoefend om seksuele omgang op hun leeftijd te aanvaarden en normaal te vinden. Precies de leeftijdsgroep van de 14- en 15-jarigen is bijzonder onderhevig aan dergelijke druk. Om in te stemmen met seksuele omgang is een zekere maturiteit, besluitvaardigheid en onafhankelijkheid vereist die kinderen van deze leeftijd nog niet hebben. Zij verkeren in een fase in hun leven waarin zij zowel fysisch als psychisch en emotioneel grote veranderingen doormaken waardoor zij zich vaak onzeker voelen en nog zoekende zijn naar hun eigen identiteit. Net in deze periode zijn zij zeer beïnvloedbaar door druk vanwege media en reclame alsook vanwege de leeftijdgenoten - de zogenaamde *peer pressure* - die in groep de stijl en slogans overnemen die bepaalde op winst gerichte groepen via de jongerencultuur verspreiden. Deze beïnvloeding gebeurt onophoudelijk door de reclame, de media en de entertainmentindustrieën die vrije, normloze seks propageren terwijl zij seksuele driften en seksueel genot voorstellen als de waardevolste kenmerken die een rolmodel voor de jeugd kan hebben. De jeugdcultuur waarin vele jongeren zijn ondergedompeld predikt niets anders. Onder het mom van aan relationele vorming en zogenaamde "opvoeding" te doen, versterken trouwens vele scholen met hun gezag dit beeld. Ondertussen staan de gezinnen steeds zwakker in heel het opvoedingsproces. Zij kunnen tegen de beïnvloeding door kapitaalkrachtige en gewetenloze opinievormers niet op. Zij worden op luidruchtige wijze door progressieve en modieuze intelligentsia belachelijk of verdacht gemaakt. Er heerst een algemene sfeer van

ontkenning van het ouderlijk gezag en vijandigheid tegenover klassieke opvoedingsprincipes.

Uitgerekend op dat moment komt een CVP-minister van Justitie het ouderlijk gezag nog wat meer ondermijnen door de strafrechtelijke bescherming van hun tieners tussen 14 en 16 jaar tegenover de massale druk om seksueel te experimenteren gewoon af te schaffen. Met hun zelfbeschikkingsrecht en hun juridisch geldige toestemming, waar zij zelf nooit om hebben gevraagd, blijven de kinderen weerloze doelwitten voor de machtige lobby's die er belang bij hebben om hen juist op deze onzekere leeftijd te beïnvloeden en te manipuleren. Bovendien krijgen deze lobby's er nog het cadeau bij dat alle normen van eerbaarheid worden afgeschaft zodat alles toegelaten is en gepropageerd kan worden wat maar denkbaar en doenbaar is, met als enige beperking dat er toestemming moet zijn van de betrokkenen. Daarover heb ik het straks nog.

Andere elementen van verandering tegenover dertig jaar geleden zijn het ontstaan en de verspreiding van aids en de onrustwekkende toename van het aantal ongewenste zwangerschappen en abortussen bij tieners en jonge vrouwen. De nationale commissie voor de evaluatie van de gevolgen van de legalisering van abortus herhaalt in haar laatste verslag, daterend van augustus 1998, wat zij reeds in haar verslag van 1996 naar eigen zeggen "verbijsterd vaststelde", namelijk dat 44,15% van de zwangerschappen bij vrouwen tussen 14 en 20 jaar eindigen in een abortus.

Omdat zowel aids als tienerzwangerschappen en abortus rechtstreeks te maken hebben met volksgezondheid besteden onze diverse overheden daaraan heel wat aandacht. Via allerlei kanalen worden aanhoudend aidspreventiecampagnes gevoerd. De nationale evaluatiecommissie voor abortus werd bij federale wet opgericht met als opdracht de abortussen in dit land te registreren en te evalueren, met de expliciete bedoeling de overheid te helpen met het treffen van maatregelen om het aantal abortussen dat vooral bij jongeren toeneemt, terug te dringen.

Wanneer men deze evolutie logisch bekijkt dan zou men verwachten dat de overheid het experimenteren met seks op jonge leeftijd zou ontmoedigen. Minstens zou men verwachten dat de overheid de bestaande bescherming van onze tieners tegen onbezonnen seksuele avonturen zou handhaven. De CVP-minister van Justitie doet echter precies het omgekeerde : de bestaande bescherming via de leeftijdsgrens wordt afgeschaft, alsook de mogelijkheid van de ouders en van de samenleving om de tieners te beschermen tegen de lobby's die zich aan hen opdringen met hun promotie van ongenormeerde seks. Waarom wordt net nu, in tijdens van aids en van toenemende tienerabortussen, via de wet aan jongeren het signaal gegeven dat tienerseks een onschuldig spel is ? Waarom wordt precies nu vrij spel gegeven aan de individuen en de organisaties die door het verheerlijken en promoten van recreatieseks, medeverantwoordelijk zijn voor de vernietiging van vele levens door seksueel overdraagbare ziekten en tienerzwangerschappen ? Op deze vragen gaf de minister van Justitie in de commissie geen afdoend antwoord.

Tijdens de commissiebesprekingen werd evenmin geantwoord op de vraag waarom de minister het nodig vond stiekem een wetswijziging in te voeren waarvoor de bevolking twee jaar geleden massaal haar afkeuring had laten blijken. Niemand wil de afschaffing van de maatschappelijke norm als referentiepunt en de verlaging van de seksuele meerderjarigheid.

Dit bleek inderdaad in januari 1997 toen de meest direct betrokkenen, de ouders, naar aanleiding van het voorstel van Miet Smet om de seksuele meerderjarigheid te verlagen van 16 tot 14 jaar, duidelijk hun mening te kennen gaven, zodanig zelfs dat de CVP het voorstel introk. Door hetzelfde voorstel stiekem wet te laten worden via het inbedden in een ruimer en complex ontwerp, gaat de minister van Justitie op een zeer ondemocratische manier te werk. Ook hier kan men alleen vragen : waarom ? Wat is er zo belangrijk aan de afschaffing van de bescherming van de 14- tot 16-jarigen dat men het er absoluut wil doordrukken, tegen de volkswil in, en dat men bereid is dit op een geniepige manier te doen ?

Toen duidelijk werd dat heel wat mensen, ondanks het gebrek aan interesse van de pers voor de commissiebesprekingen, toch op de hoogte waren van de plannen van de minister, reageerde deze laatste bovendien bijzonder kribbig. Iemand die de vragen en de bezorgdheid van zijn kiezers afdoet als een hetze, geeft blijkt van een bijzonder zwakke democratische reflex. Het is nochtans slechts dankzij deze zogenaamde hetze dat een aantal waardevolle stemmen in deze aangelegenheid konden worden gehoord. Zo konden de commissieleden de bezorgdheid noteren van personen uit het onderwijs, over het effect dat dit regeringssignaal zou hebben, niet alleen op het gedrag van deze leeftijdsgroep en op de toenemende druk die op hen zou worden uitgeoefend, maar ook op de kwaliteit van het onderwijs.

Een lerares die mij contacteerde vroeg zich af hoe men nog op een ernstige wijze wiskunde, geschiedenis of aardrijkskunde kan aanleren aan kinderen van 14 jaar die pas hebben gesekst of die volop aan het fantaseren zijn over de komende vrijpartij met een van de klasgenootjes.

Zeer verontrustend waren de opmerkingen van artsen die in hun praktijk een lange ervaring hebben opgebouwd met slachtoffers van de veralgemeende vrije seksmentaliteit onder de jongeren. Het gaat niet om slachtoffers van machtsmisbruik in de zin waarop dit wetsontwerp seksueel misbruik definieert, maar kinderen die de kinderarts of de gynaecoloog moeten raadplegen omwille van

de lichamelijke en psychische gevolgen van seksuele omgang op te vroege leeftijd, tienermeisjes die bij een dokter terechtkomen wegens zwangerschap of infectie door seksueel overdraagbare aandoeningen of beschadiging, vrouwen die na frequente seksuele omgang op zeer jonge leeftijd, nadien onvruchtbaar blijken te zijn, jonge mensen die door de banalisering van de seksualiteit op jonge leeftijd niet meer in staat zijn om een gezonde intieme relatie op te bouwen of vol te houden.

Twee jaar geleden, toen het idee om de seksuele meerderjarigheid te verlagen, voor het eerst werd gelanceerd, kwam de publieke opinie massaal in het verzet. Vandaag is dit opnieuw het geval. Ik kan u verzekeren, mijnheer de minister, dat aan de schoolpoort waar ik gisteren nog met enkele moeders stond, deze leeftijdsverlaging momenteel hét gespreksonderwerp is. Ik kan u bovendien verzekeren dat iedereen er radicaal tegen is.

Sta mij toe u even te herinneren aan de historiek van artikel 23. Dit artikel is niet het werk van de minister noch van zijn kabinet en evenmin van de nationale commissie tegen seksuele uitbuiting van minderjarigen waar hij zo graag naar verwijst, maar het is ontsproten aan het brein van één, mannelijke, hoogleraar in het strafrecht, met name professor Frank Hutsebaut van de Katholieke Universiteit van Leuven. Hij liet deze tekst in opdracht en tegen betaling voor CVP-minister Miet Smet uitschrijven door zijn piepjonge assistente, juffrouw Liesbet Stevens.

Frank Hutsebaut met wie ik twee jaar geleden een televisiedebat voerde over deze problematiek, is een even

wereldvreemd heerschap als de Italiaanse rechter die in jeans een uitnodiging tot seks ziet. Hutsebaut probeert ons wijs te maken dat kinderen een "recht" op seksualiteit hebben. Zijn assistente Liesbet Stevens, de auteur van het wetsartikel dat de seksuele meerderjarigheid verlaagt, is een ambitieus jong en ongehuwd ding dat van kinderen en opvoeding niet het minste besef heeft.

Hutsebaut en Stevens gingen niet uit van de vraag "hoe kunnen we kinderen beter beschermen tegen seksueel misbruik" maar wel "hoe verlenen we aan een kind een eigen seksuele autonomie", een "recht" op seks onafhankelijk van zijn ouders en "hoe integreren we deze seksuele autonomie van het kind in een strafwetswijziging waarbij maatschappelijke normen worden vervangen door individualistische normen van zogenaamde seksuele integriteit". In hun toelichting stellen ze herhaaldelijk en expliciet dat hun uitgangspunt "de bescherming van het seksuele zelfbeschikkingsrecht van het individu" is en dat hun tekst, ik citeer : "op expliciete wijze erkent dat de seksuele vrijheid een onschendbaar persoonlijk goed is".

Deze voorstellen van Hutsebaut en Stevens werden op een kleine aanpassing na

bijna letterlijk overgenomen door minister Van Parys in artikel 23 van het voorliggend wetsontwerp. Hutsebaut lanceerde zijn voorstellen twee jaar geleden. Ze kwamen voor het eerst ter ore van het grote publiek naar aanleiding van de studiedag op 17 januari 1997, georganiseerd door Miet Smet, minister van Tewerkstelling en Gelijke Kansenbeleid. Op deze studiedag stelde professor Hutsebaut de tekst voor die hij tegen betaling en in opdracht van Miet Smet had uitgewerkt en waarover de eerste berichten reeds in de herfst van 1996 in de pers waren verschenen.

Waarom minister Smet, een kinderloze feministe die van gezinnen, noch van kinderen ook maar iets afweet, de opdracht moest geven de strafwet te wijzigen is mij onduidelijk. Smet is geen minister van Justitie, met arbeid en tewerkstelling heeft deze materie geen uitstaans en met gelijke kansen evenmin.

In Hutsebauts tekst werd de wettelijke leeftijdsgrens voor seksuele betrekkingen van 16 op 14 jaar gebracht. Dit voorstel motiveerde hij met twee argumenten. Vooreerst beweerde hij dat de wetgever rekening moet houden met wat volgens hem gewijzigde gedragingen en opvattingen zijn tengevolge van een maatschappelijke evolutie. Hij redeneert dat het voor de rechter moeilijker wordt seksuele betrekkingen onder de 16 jaar nog te bestraffen als de bevolking dit gedrag niet meer als algemeen strafbaar beschouwt. Alsof onze rechters zich vooral daarmee bezighouden ! Zijn tweede argument had betrekking op de incoherentie van de huidige wetgeving door de leeftijd voor strafbaarheid voor verkrachting op 14 jaar te leggen terwijl de leeftijdsgrens voor aanranding van de eerbaarheid 16 jaar is.

Beide argumenten zijn drogredenen. Een onderzoek wees uit dat de overgrote meerderheid van de bevolking seks beneden 16 jaar wél nog altijd als volstrekt ongepast beschouwt. Bovendien kan men incoherentie in de wetgeving ook op andere manieren wegwerken. Zo kan men in de plaats van overal de leeftijdsgrens te verlagen naar 14, ze overal verhogen tot 16 jaar.

De reacties op de voorstellen van Hutsebaut en Smet waren onmiddellijk en hevig. Twee jaar geleden werd de pers overspoeld met lezersbrieven. Een enquête van *Het Laatste Nieuws* wees uit dat het met de zogezegde maatschappelijke evolutie nogal meeviel. De gemiddelde leeftijd waarop jongeren in de jaren '90 voor het eerst gemeenschap hebben, schommelde rond 19 jaar, net als in de jaren '70. Op vragen van journalisten wisten ouders, leerkrachten én jongeren te vertellen dat hun seksuele interesse op jonge leeftijd vooral beperkt blijft tot erover praten en fantaseren.

Niemand begreep waarom CVP-minister Smet de leeftijd voor seks absoluut wou verlagen tot een leeftijd waarop vele kinderen nog met een teddybeer slapen, een leeftijd waarop ze nog niet in een café of dancing binnen mogen, een leeftijd waarop ze nog minstens 4 jaar aan de leerplicht onderworpen zijn. Kinderen zouden mogen beslissen om een baby te krijgen, terwijl het hen niet eens toegelaten is te huwen, te gaan werken, een huis te huren of te kopen om voor hun baby te zorgen.

Vele ouders waren boos omdat ze het opzet beschouwden als een vorm van verraad tegenover kinderen en ouders in een tijdperk dat getekend was door de Dutroux-affaire en op een ogenblik dat de openlijke promiscue homoseksuele vice-premier Elio Di Rupo ternauwernood ontsnapt was aan beschuldigingen dat hij seks had gehad met een vijftienjarige. Zou er een verband zijn geweest tussen deze twee feiten ?

Ik stelde vast dat professor Hutsebaut in februari 1997 zijn ontwerp ging toelichten bij de homogroep "Liever spruitjes" in Antwerpen en vermoed dat er wel degelijk een verband zou kunnen zijn. Sommige lieden hebben een voorkeur voor jonge sekspartners en 16 is voor hen blijkbaar niet jong genoeg.

Vanuit de CVP werd het voorstel van Miet Smet twee jaar geleden echter nog afgeschoten. Ik herinner aan het scenario. Vanuit zijn - ik citeer - "reflex als vader" was partijvoorzitter Marc Van Peel er niet over te spreken. Van Peel had - ik citeer opnieuw - "pedagogische bezwaren" en zei in *De Morgen* van 21 januari 1997 dat het voorstel wel eens een verkeerd signaal zou kunnen geven. Hij zei ook nog : "Ik vind dat wij bijzonder voorzichtig moeten zijn met het stimuleren van seksuele contacten bij jongeren en vraag me af of we niet toe zijn aan een omgekeerd proces, met name het optrekken van de leeftijd."

Collega Marc Eyskens trad zijn voorzitter bij. Hij reageerde in De Morgen op 20 januari 1997 als volgt : "Komaan zeg. Veertien jaar is veel, werkelijk veel te jong. Als ik zelfs al hoor en lees wat voor 16-jarigen allemaal kan, dan vraag ik me soms zelfs af of we niet een stap te ver zijn gegaan. Maar een verdere verlaging naar 14 kan dus niet." Ik ben benieuwd hoe collega Eyskens over dit wetsontwerp zal stemmen.

Marc Eyskens relativeerde het zogenaamde wetenschappelijke gewicht van hoogleraar Hutsebaut bovendien als volgt : "Maar ja, hoe gaat dat met professoren ? Die lanceren wel eens meer voorstellen als een soort intellectuele Spielerei." Twee jaar geleden verzekerde hij zijn bezorgde kiezers dat het voorstel - en ik citeer - "in de kiem is gesmoord". Het partijbureau van de CVP wees het voorstel van Miet Smet inderdaad af, en motiveerde dit als volgt : "Het is niet aan de politici, maar aan de ouders om uit te maken wanneer hun kinderen rijp zijn voor seksuele betrekkingen". Er is ook geen maatschappelijke behoefte aan het voorstel van Smet, zo liet de CVP verstaan : "In de praktijk is het nu al zo dat seksuele contacten tussen minderjarigen niet vervolgd worden." De voornaamste reden die het partijbureau van de CVP aanvoerde was echter dat de timing van Miet Smet verkeerd was en Stefaan De Clerck, toenmalig minister van Justitie, vond dat men het geheel "in een breder kader" moest zetten, aldus het verslag in *De Standaard* van 21 januari 1997.

Wat de perceptie bij het grote publiek betreft, was het idee van Miet Smet om de seksuele meerderjarigheid te verlagen van 16 naar 14 jaar plotseling uit het niets gekomen en na een korte, maar felle discussie, uiteindelijk voorgoed begraven. Beide veronderstellingen zijn echter onjuist. Wat het zogezegd begraven van het voorstel betreft, zien wij vandaag hoe men er doodgewoon op verder gaat. Dezelfde partij wil via een regeringsontwerp dezelfde tekst in een wet gieten.

Wat de voorgeschiedenis betreft vergiste het grote publiek zich eveneens. De bedoeling van Miet Smet om deze leeftijdsverlaging in te voeren dateert al van heel lang geleden. Het is iets wat zij via een volgehouden strategie over een termijn van jaren heeft proberen te bewerken.

Het parlementslid Miet Smet diende in 1982 een wetsvoorstel in "tot wijziging van sommige bepalingen betreffende het misdrijf verkrachting". In de lijn van de actieplannen van de feministische beweging wilde zij verkrijgen dat de invulling van het misdrijf verkrachting niet meer zou afhangen van de algemeen geldende maatschappelijke normen, maar dat het misdrijf zou worden beoordeeld op basis van het al of niet bestaan van toestemming vanwege het slachtoffer tot het plegen van bepaalde handelingen. Op die wijze wilde zij verkrijgen dat bijvoorbeeld verkrachting binnen het huwelijk strafbaar wordt. Daarvoor moest zij de afwezigheid van toestemming bij het slachtoffer als hoofdcriterium van het misdrijf invoeren. Voor de eerste maal zou in het strafwetboek de essentie van een misdaad worden bepaald door het louter subjectieve aspect van de "schending van de integriteit van een persoon". De voorgestelde definitie van verkrachting als "elke daad van seksuele penetratie van welke aard en met welk middel ook, gepleegd op een persoon die daar niet in toestemt", vinden wij pas terug in het huidige wetboek sinds Smet deze herdefiniëring doorvoerde.

Wist Miet Smet dan niet wat zij deed ? Zij wist zeer zeker wat zij deed. Zij vond het zelfs nodig om de ongerustheid van haar collega's en van de minister van Justitie vooraf te sussen door in de toelichting bij haar wetsvoorstel expliciet te vermelden dat haar definitie - en ik citeer - "de bestaande rechtspraak, waarbij wordt uitgegaan van de stelling dat een minderjarige beneden 16 jaar niet geldig kan hebben toegestemd, niet op de helling wil zetten."

Desondanks blijkt uit het verslag van de besprekingen dat de leden van de commissie toen zich voortdurend bewust waren van het gevaar dat de leeftijdsgrens inderdaad op de helling zou worden gezet en dat bovendien het begrip "aanranding van de eerbaarheid" zou worden uitgehold. In 1989, zeven jaar na haar eerste wetsvoorstel, werd het voorstel van Miet Smet uiteindelijk toch wet. Nog zeven jaar later komt dan uitgerekend Miet Smet met een nieuwe aanpassing van dezelfde wet, waarbij de leeftijdsgrens van 16 jaar wordt opgeheven en het begrip "aanranding van de eerbaarheid" volledig wordt afgeschaft, met als argument dat er een incoherentie in de strafwet zit die zij daar nota bene zelf heeft ingezet. Datgene wat Smet in 1982 al anticiperend beweerde niet na te streven, een verlaging van de seksuele meerderjarigheid, voerde zij nu zelf uit.

Zou mevrouw Smet dat niet meer weten ? Zou zij zelf haar eigen wetswijziging vergeten zijn ? Of zou zij destijds hebben gelogen over haar werkelijke bedoelingen ? Alles wijst in de richting van dit laatste. Miet Smet ziet het wetsontwerp waarover wij vandaag spreken en morgen moeten stemmen immers als de voleinding van en ik citeer uit een persartikel : "een proces dat gaande is sinds 1989". In 1989 werd het voorstel wet dat zij zelf in 1982 voor het eerst had ingediend.

Dit proces past volledig in de feministische strategie en de marxistisch-feministische zienswijze op seks, gericht op de ondermijning van fatsoensnormen, gericht op de ondermijning van gezinnen, gericht op de ondermijning van ouderlijk gezag en gericht op de ondermijning van de liefdesband tussen mannen en vrouwen. Professor Hutsebaut heeft dit trouwens twee jaar geleden al expliciet gezegd in een televisiedebat over deze thematiek, waarvan ik de opname enkele dagen geleden opnieuw bekeek. Hij zegt net als minister Smet voorstander te zijn van seksuele zelfbeschikking op alle leeftijden. In zijn wetsontwerp voorziet hij enkel voorzichtigheidshalve en met tegenzin in een leeftijdsverbod om seks te hebben met iemand jonger dan 14, dit om machtsmisbruik tegen te gaan. Voor hem bestaat er geen seksueel misbruik, maar alleen machtsmisbruik. Dat geldt ook voor Miet Smet. Voor hen zijn er geen seksuele normen. Alles hangt enkel en alleen van de instemming van de partners af. Wanneer zij instemmen, mag alles.

Inderdaad, collega's, deze CVP-wet waarover wij morgen zullen stemmen, verlaagt niet alleen de seksuele meerderjarigheid tot 14 jaar. Zij laat kinderen vanaf 14 alles toe, op voorwaarde dat hun partners maximum vijf jaar in leeftijd verschillen en instemmen. Kinderen van 14 mogen dus niet alleen normale seks hebben, maar mogen een seksuele orgie organiseren met verscheidene partners tegelijk, met anale seks, met homoseks, met sadomasochistische seks, met alle variaties en met zoveel partners als zij willen. Zij moeten slechts één zaak in acht nemen, met name dat het leeftijdsverschil tussen de deelnemers aan deze uitspattingen maximum vijf jaar mag bedragen en dat er niet mag aan worden deelgenomen door personen die gezag over hen uitoefenen. Afgezien daarvan mogen kinderen met elkaar alles uitproberen wat zij wensen. Het concept van "aanranding van de eerbaarheid" wordt immers in het huidige wetsontwerp volledig afgeschaft en vervangen door het concept "aantasting van de seksuele integriteit" dat enkel en alleen afhankelijk is van de individuele toestemming.

Ik wil nogmaals beklemtonen dat dit een typisch feministisch concept is, dat alle bestaande normen op zijn kop zet. Alles zal strafbaar zijn en tegelijkertijd zal ook niets meer strafbaar zijn. Dit wetsontwerp waarover wij morgen stemmen, zal het strafbaar maken dat een man op straat een vrouw nafluit, indien een mannenhatende feministe zich daaraan stoort. Wanneer zij deze man voor de rechter daagt wegens aantasting van haar seksuele integriteit, loopt hij een reële kans daarvoor te worden veroordeeld als hij op een rechter botst die oren heeft naar de klacht van de vrouw. Maar wanneer een groep van twintig jongeren tussen 14 en 19 jaar vrijwillig besluit om elkaar wederzijds te gaan masturberen, zal dat voortaan toegelaten zijn en kan geen enkele ouder zich hiertegen nog verzetten aangezien het begrip aanranding van de eerbaarheid is afgeschaft. Het maatschappelijk concept van eerbaarheid bestaat immers niet langer. Er is alleen nog individuele en volledig subjectieve seksuele integriteit. Dat is de nieuwe seksuele moraal van de CVP. Deze wet is de erfenis die Miet Smet ons nalaat alvorens naar Europa te trekken. Helaas zijn de mannen in de CVP blijkbaar niet mans genoeg om zich te verzetten tegen deze vrouw. Zij hebben zich door Miet Smet in de zak laten zetten.

Vanuit de CVP-fractie in de Senaat krijgen wij thans te horen dat de CVP beseft hoe nefast deze wet is en dat zij daarom de wet zullen evoceren om hem vervolgens af te schieten. Ik hoop van harte dat dit waar is. Indien dit echter klopt, begrijp ik de CVP toch niet goed.

Twee jaar geleden schoot de partij dit voorstel van minister Smet af. Daarna liet ze het door minister Van Parys opnieuw indienen in de Kamer om het vervolgens in de Senaat opnieuw te laten afschieten omdat het juridische waanzin zou zijn. Dit lijkt mij een vorm van politiek-electoraal sadomasochisme vanwege de CVP waarvan ik de zin niet begrijp. Tenzij het een perfide poging is om minister Van Parys politiek te beschadigen en hem na de verkiezingen te kunnen wippen voor een andere minister van Justitie. Wij zijn de laatste tijd nogal wat gewoon van de CVP.

Tijdens de debatten in de commissie verweerde de minister zich tegen onze waarschuwing dat deze wet rampzalige gevolgen zal hebben voor de Vlaamse jeugd met het argument dat deze wet helemaal geen signaal is aan de jongeren om er volop op los te gaan seksen. Ik heb daar mijn twijfels bij. Twee jaar geleden keurden alle partijen, met uitzondering van het Vlaams Blok, een omzendbrief goed van de minister van Justitie om het gebruik van zogenaamde softdrugs niet langer prioritair strafrechtelijk te vervolgen. Dit gedoogbeleid had dramatische gevolgen die gedocumenteerd werden in de Vlaamse Regionale Indicatoren. Het drugsgebruik schoot bij 18-jarige jongens omhoog van 19 naar 28% en bij 18-jarige meisjes van 8 naar 17%. Dit bewijst dat indien men aan onvolwassen jonge mensen de indruk geeft dat iets voortaan toegelaten is, zij de neiging vertonen het massaal te gaan uitproberen. Trees Dehaene, de zus van onze eerste minister, wees onlangs op hetzelfde verschijnsel met de uitdrukking : "Wat legaal mag, mag tout court." Deze wet zegt jongeren thans dat zij niet alleen een autonoom recht hebben op seks vanaf 14, maar dat zij daarenboven een recht hebben op alle vormen van seks. Niet alleen mag seks, maar ook alle seks mag. Niets is nog strafbaar want elke maatschappelijke norm is afgeschaft.

Dit alles vervult mij met een grote vrees voor mijn eigen kinderen, voor uw kinderen en voor alle kinderen van Vlaanderen. De wet ontneemt hen de bescherming waarop zij recht hebben. Het ontneemt kinderen ook het recht om kind te zijn. Seks is uiteindelijk een zaak voor volwassenen. Seks behoort tot de wereld van de volwassenen. Het is niet goed dat kinderen op jonge leeftijd met seks geconfronteerd worden. Op het ogenblik dat zij daarmee worden geconfronteerd, ontneemt men hen in feite hun onschuld en dus ook hun jeugd. Dat vind ik nog het ergste aan dez. vet. Zij staat symbool voor een mentanteit van kinderhaat die ook op andere vlakken in onze samenleving merkbaar is, een haat die de kinderlijke onschuld niet kan verdragen en deze blijkbaar wil vernietigen. Welk pervers genoegen beleven de CVP-leden er vandaag aan om onze kinderen koste wat het kost de verantwoordelijkheden en de verleidingen te willen opdringen die tot de leefwereld van de volwassenen behoren ? Ik zou wensen dat jullie de moed bezaten daarop eens te antwoorden, maar ik weet dat ik me illusies maak. De mannen van de CVP hebben - ik zal het maar beleefd zeggen - geen haar op hun tanden. Als vrouw heb ik medelijden met jullie, als moeder enkel minachting. Ook daarom draag ik hier vandaag een broek : om te tonen dat ik meer mans ben dan jullie. Ik verdedig tenminste nog mijn kinderen. *(Applaus bij de Vlaams Blok-leden)*

De **voorzitter** : De heer Jo Van Overberghe heeft het woord.

De heer **Jo Van Overberghe** (CVP) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, ik vertel niets nieuws als ik zeg dat het voorliggende wetsontwerp in sommige kringen ernstige discussies heeft uitgelokt. De afgelopen weken en dagen werden de meest uiteenlopende standpunten vertolkt. Ik kan mij moeilijk van de indruk ontdoen dat de precieze inhoud van het wetsontwerp her en der geweld wordt aangedaan en dit op initiatief van voornamelijk een bepaalde politieke partij. De meest absurde en trouwens verkeerde voorstelling van zaken doet de draagwijdte en de zeer nobele doelstellingen van dit wetsontwerp geweld aan. Om die reden wens ik namens de CVP-fractie de voor ons belangrijkste accenten van dit ontwerp te beklemtonen.

Dit wetsontwerp is niet op een lichtzinnige manier tot stand gekomen. Reeds herhaaldelijk werd gewezen op de raadplegingen terzake. Het wetsontwerp is het resultaat van studies die werden verricht door ve. chillende professoren en houdt fundamenteel rekening met de aanbeveling van de commissie-Dutroux aangaande een betere strafrechtelijke bescherming van minderjarigen.

De bescherming van de minderjarige via het strafrecht is de uiteindelijke en ultieme doelstelling van het ontwerp. De bescherming die de strafwetgever aanreikt, uit zich op verschillende manieren. Er is bijvoorbeeld de opheffing van het beroepsgeheim indien een vertrouwenspersoon vanwege zijn beroep feiten vaststelt die doen veronderstellen dat een minderjarige jonger dan 14 jaar het slachtoffer is van mishandelingen of een slechte behandeling of nog indien dezelfde vertrouwenspersoon dergelijke feiten via een tussenpersoon verneemt en deze feiten ter kennis brengt van de bevoegde gerechtelijke diensten. Deze vertrouwenspersoon zal dus, zodra de tekst is goedgekeurd, niet meer kunnen worden gestraft wegens zogenaamde schending van het beroepsgeheim. Verder worden in het wetsontwerp verzwarende omstandigheden ingevoerd die verband houden met de minderjarigheid van het slachtoffer, bijvoorbeeld bij gijzeling of opzettelijke slagen en verwondingen.

De belangrijkste discussie concentreerde zich op artikel 23 alsof het ontwerp enkel maar zou bestaan uit artikel 23. Nochtans beschermt het ontwerp in zijn geheel de minderjarige, wat noodzakelijk is. Artikel 23 wordt her en der ten onrechte voorgesteld als het artikel dat de seksuele meerderjarigheid van 16 jaar op 14 jaar brengt. Maar, dames en heren, zoals de minister herhaaldelijk heeft opgemerkt, artikel 23 voert geen seksuele meerderjarigheid in. Trouwens, die notie bestaat niet in ons recht.

De **voorzitter** : De heer Francis Van den Eynde heeft het woord.

De heer **Francis Van den Eynde** (VL.BLOK) : Mijnheer de voorzitter, ik heb de indruk dat onze geachte collega gevormd werd door de jezuïeten en de casuïstiek zeer goed kan toepassen. Hij zegt dat het artikel de seksuele meerderjarigheid niet invoert. Daar gaat het echter niet om. Het artikel brengt de seksuele meerderjarigheid op 14 jaar. U kunt natuurlijk op de woorden spelen, maar wie de tekst leest, begrijpt waarover het gaat. U toch ook, neem ik aan ?

De **voorzitter** : De heer Jo Van Overberghe heeft het woord.

De heer **Jo Van Overberghe** (CVP) : Mijnheer de voorzitter, ik zal daar niet op antwoorden.

De heer **Francis Van den Eynde** (VL.BLOK) : Dat hebben de jezuïeten u ongetwijfeld niet geleerd !

De heer **Jo Van Overberghe** (CVP) : Ik ben geen jezuïet noch heb ik mijn opleiding van de jezuïeten gekregen. Als u intellectueel eerlijk bent, dan moet u erkennen dat er in artikel 23 nergens sprake is van seksuele meerderjarigheid.

Trouwens, die notie - ik herhaal het - bestaat helemaal niet in ons recht. Een dergelijk begrip heeft geen betekenis, aangezien seksualiteit voor eenieder een

veranderlijk gegeven is. Het strafrecht bestraft de seksualiteit niet; het bestraft het misbruik van de seksualiteit en dat ziet men meestal over het hoofd. Aan wettelijke bepalingen tegen dat misbruik was er inderdaad nood. Nogmaals, ons recht kent enkel de begrippen strafrechtelijke en burgerlijke meerderjarigheid die vooralsnog op 18 jaar is vastgesteld. Vanaf 18 jaar is men voor ons recht meerderjarig.

Waarover gaat artikel 23 dan wel ? Het is noodzakelijk dat dit artikel juist wordt geïnterpreteerd. Het voert, zoals verschillende sprekers reeds hebben opgemerkt, een nieuwe term in, namelijk "aantasting van de seksuele integriteit". Tot nu toe kende het Strafwetboek het onderscheid tussen aanranding van de eerbaarheid en verkrachting. Welnu, de notie "aantasting van de seksuele integriteit" vervangt thans het begrip "aanranding van de eerbaarheid". Niet iedereen kan zich scharen achter het voorstel om dat laatste uit het Strafwetboek te lichten. Zij menen daartoe de volgende argumenten te moeten opwerpen.

Aanranding van de eerbaarheid wordt beschouwd als een vergrijp tegen de maatschappij. Het collectieve bewustzijn oordeelt of een handeling al dan niet een aantasting is van de eerbaarheid van die persoon. Concreet zal het de rechter zijn die oordeelt of een bepaalde handeling, bijvoorbeeld een kus of een streling, als een vergrijp tegen de samenleving moet worden beschouwd. Gezien ons strafwetboek niet nauwkeurig omschrijft wat onder "aanranding van de eerbaarheid" moet worden verstaan, staat het de rechter vrij te oordelen of er in dergelijk geval nu al dan niet sprake is van aanranding van de eerbaarheid. De rechter geniet daarbij dus een ruime vrijheid. Eenzelfde handeling kan door de ene rechter worden beschouwd als een aantasting van de eerbaarheid, maar voor de andere rechter kan het wel maatschappelijk aanvaardbaar zijn. Ik meen dat dergelijke situaties op heden onaanvaardbaar zijn en dat daarvoor een oplossing dient te worden geboden.

De notie "aanranding van de eerbaarheid" zoals die tot op vandaag bestaat, houdt geen rekening met het subjectieve gevoel van het slachtoffer zelf. Zo zal die kus voor de ene rechter misschien onschuldig zijn en voor de andere rechter kunnen worden gecatalogeerd onder aanranding van de eerbaarheid, terwijl diezelfde kus voor het slachtoffer zelf in feite wel een aantasting van zijn integriteit kan betekenen. Er is dus een bepaalde wanverhouding die dringend moet worden verholpen.

Het is precies om die reden dat de notie "aantasting van de seksuele integriteit" via dit wetsontwerp werd ingevoerd en dit uiteraard ter vervanging van "aantasting van de eerbaarheid". De nieuwe notie wordt wel duidelijk omschreven en houdt wel rekening met de subjectieve gevoelens van het slachtoffer wat op heden niet het geval was.

De aantasting van de seksuele integriteit is - en ik herhaal wat in het ontwerp is bepaald - elke daad met een seksueel karakter die gepleegd is op of met behulp van een persoon die daarin niet toestemt. De afwezigheid van toestemming is in die zaken cruciaal om gewag te kunnen maken van een strafbare handeling. De rechter moet dus op basis van deze delictomschrijving eerst nagaan of er al dan niet toestemming is gegeven tot bewuste handeling. Bovendien is de rechter voortaan verplicht om ook de geldigheid van die toestemming te onderzoeken. Tot nu onderzocht de rechter, buiten de situaties van verkrachting, niet of er al dan niet toestemming voorhanden was maar wel of de handeling al dan niet in strijd was met de eerbaarheidsnormen die de maatschappij op dat moment hanteert.

Wat de referentieleeftijd van 14 jaar betreft bepaalt de wetgever nergens, het weze herhaalt, op welke leeftijd seksuele betrekkingen toegelaten zijn. Dat wordt nergens in het ontwerp vermeld. De strafwetgever bepaalt immers niet wat mag, maar wel wat verboden is. Zo wordt bepaald dat een seksuele handeling op een persoon die daarin niet toestemt verboden is.

In het wetsontwerp is checklist opgenomen aan de hand waarvan de rechter kan toetsen of er wel een geldige toestemming is. Zo zal er geen toestemming zijn indien de seksuele handeling werd opgedrongen door middel van geweld, bedreiging, dwang of list. De lijst die in het ontwerp is vervat is vrij uitvoerig zodat de rechter een degelijke toetsing zal moeten doen om het bestaan van een geldige toestemming al dan niet uit te sluiten.

Artikel 23 bepaalt inderdaad dat nooit kan worden verondersteld dat er een toestemming voorhanden is indien de persoon, op wie de seksuele handeling betrekking heeft, jonger is dan 14 jaar. Er wordt dan verkeerdelijk geredeneerd dat vanaf 14 jaar toestemming mag worden gegeven.

Ik meen dat ik voldoende heb aangetoond dat daaraan verschillende voorwaarden zijn verbonden. Ik vermoed dat men enkel politieke munt wil slaan uit het feit dat men discussies voert over de strafrechtelijke bescherming van minderjarigen. Als men de tekst echter goed leest, denk ik dat dit de enige juiste interpretatie is die er kan en mag aan worden gegeven.

Daarbij komt nog dat vanaf 14 jaar de rechter de checklist moet volgen om na te gaan of die toestemming wel geldig is. Het volstaat niet te zeggen dat er vanaf 14 jaar toestemming is. De rechter moet nagaan of die toestemming wel degelijk aanwezig en daarenboven geldig is.

De referentieleeftijd van 14 jaar is daarbij geen unicum, want daarover heb ik tot op heden nog niets horen zeggen.

In de ons omringende landen wordt die referentieleeftijd ook gehanteerd. Ik verwijs daarbij bijvoorbeeld naar Nederland, waar de referentieleeftijd zelfs 12 jaar is. In Duitsland is de referentieleeftijd ook 14 jaar. Het is belangrijk aan te geven dat men boven de leeftijd van 14 jaar niet zomaar zijn bescherming verliest. Het is niet zo dat men op die leeftijd een vrijgeleide krijgt, integendeel. De rechter zal nog steeds moeten nagaan of niet een van die situaties voorhanden is die uitdrukkelijk zijn opgenomen in artikel 23, waardoor de toestemming nooit geldig kan zijn. Uiteindelijk wordt de vrijheid van de rechter om bepaalde handelingen niet als een aanranding van de eerbaarheid te duiden, sterk ingeperkt. Ik meen dat we de nadruk moeten leggen op dat punt. Het is de enige juiste en mogelijke interpretatie van artikel 23.

De CVP is van oordeel dat het niet de taak is van de wetgever te bepalen vanaf welke leeftijd jongeren seksuele betrekkingen mogen hebben. De strafwetgever voorziet enkel in een beteugeling van misbruik van de seksuele integriteit. Dat mag naar mijn mening haar enige taak zijn. Het strafrecht is en blijft een *ultimum remedium* dat slechts wordt ingeroepen indien misbruiken worden vastgesteld. Het is in de eerste plaats de taak van de ouders om hun kinderen op te voeden op ethisch vlak, ook op het gebied van de seksualiteit. Zij moeten hun kinderen ervan bewust maken, afhankelijk van hun leeftijd, wanneer seks kan of niet kan. Het zijn de ouders die vanuit hun ethische en opvoedkundige visie zullen moeten nagaan wanneer hun kind een seksuele relatie mag aangaan. Iedereen moet het daarover eens zijn. Hier ligt ongetwijfeld een belangrijke verantwoordelijkheid voor de ouders. De wet kan enkel regelen in welke omstandigheden het strafrecht de minderjarige dient te beschermen in zijn seksuele integriteit. Naast de ouders hebben ook de leerkrachten en de jeugdorganisaties hun verantwoordelijkheid op dat vlak.

Uiteraard laat de wet juridische bepalingen omtrent het ouderlijke gezag ongewijzigd. Verhalen die de ronde doen als zou de strafwet een minderjarige boven de 14 jaar in de mogelijkheid stellen van zijn ouders te eisen dat zij seksuele betrekkingen van hun kind accepteren of toestaan zijn volkomen onjuist. In dergelijke omstandigheden is het het ouderlijke gezag dat blijft gelden. Daarnaast blijft ook de mogelijkheid van tussenkomst van de jeugdbescherming in problematische opvoedingssituaties onverkort bestaan. De sector van de jeugdzorg treedt op indien zich een pedagogisch probleem voordoet.

In bepaalde gevallen kan het strafrecht worden ingeroepen. Het strafrecht bepaalt duidelijk dat onder de 14 jaar nooit toestemming kan worden gegeven tot een seksuele handeling. Boven die leeftijd is de rechter verplicht de aanwezigheid van een al dan niet geldige toestemming te toetsen aan de beoordelingselementen die in de wet zijn vervat.

Met de goedkeuring van deze wet hoopt de CVP seksuele uitbuiting en alle vormen van misbruik te beteugelen. Deze wet moet uiteindelijk een wet zijn die de seksuele integriteit op een effectieve manier beschermt. Meer nog, de wet moet een wettelijk kader scheppen waarbinnen de bescherming van het kind door het strafrecht maximaal wordt versterkt. Het wetsontwerp heeft bovendien *in se* de bedoeling het strafrechtelijk instrumentarium te moderniseren en coherenter te maken. Laten wij ook dat aspect van het wetsontwerp niet vergeten. De bepaling inzake de aantasting van de seksuele integriteit is er slechts één in een ontwerp dat veel verder reikt en de maximale bescherming van de minderjarige op alle vlakken wil versterken.

De **voorzitter** : Mevrouw Miche Dejonghe heeft het woord.

Mevrouw **Miche Dejonghe** (SP) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, het is niet mijn bedoeling een algemene uiteenzetting over dit wetsontwerp te houden. Ik heb immers niet alle commissievergaderingen bijgewoond. Ik heb evenwel met genoegen vastgesteld dat twee eerder ingediende wetsvoorstellen van mijzelf werden opgenomen in het ruime wetsontwerp betreffende de strafrechtelijke bescherming van de minderjarige.

- Voorzitter : de heer Van Belle, oudste lid in jaren van de aanwezige leden

Een eerste voorstel heeft als doel kindermisbruik door Belgen in het buitenland beter te bestrijden door een wijziging van het artikel 10ter van de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering. Daartoe schaft men het principe van de dubbele strafbaarheid af. Tot nog toe kon een Belg, die zich in het buitenland aan kinderen vergrijpt, slechts worden vervolgd mits dit vergrijp ook in het land waar de daad plaatsvond strafbaar is. Deze verfijning van de wetgeving zal het het gerecht gemakkelijker maken om seksueel misbruik van minderjarigen beter te bestrijden en de bestraffen.

Een tweede voorstel is bedoeld om een incoherentie weg te werken in de wetgeving, meer bepaald in artikel 380bis van het Strafwetboek. In de vierde paragraaf krijgen personen, die minderjarigen aanzetten tot ontucht of prostitutie, een aanzienlijke strafverzwaring. Er wordt echter een onderscheid gemaakt tussen minderjarigen naar de leeftijd. De alinea's 1 en 4 spreken over minderjarigen beneden de zestien jaar en handelen over "het gebruik van minderjarigen met het oog op en de exploitatie van minderjarigen". In de alinea's 2 en 3 spreekt men over minderjarigen *tout court*, dus beneden de achttien jaar, en daar heeft men het over het houden van een ontuchthuis en het ter beschikking stellen van kamers.

In de alinea's 1 en 4 wilden wij de woorden "beneden de zestien jaar" schrappen, zodat kinderen tot achttien jaar beschermd worden.

Een derde voorstel werd jammer genoeg niet aangenomen. Dit voorstel was een poging om de wetgeving en meer bepaald het artikel 30 van het Wetboek van Strafvordering te verscherpen met het oog op een efficiëntere bestrijding van de kinderpornografie. Het voorstel beoogde de medewerking te vragen van al wie met kinderpornografie te maken krijgt. Wij wilden een meldplicht invoeren door artikel 30 van het Wetboek van Strafvordering aan te vullen met een tweede lid. De aangifte diende te gebeuren bij de procureur des Konings van de plaats waar men kennis krijgt van het misdrijf. Dit verschilt met de huidige wetgeving, die de melder aangifte laat doen bij de procureur des Konings van de plaats waar het misdrijf werd gepleegd of van de woonplaats van de dader. Het voorstel geldt natuurlijk niet voor personen die gebonden zijn door een beroepsgeheim indien hij of zij deze vaststelling doet tijdens de uitoefening van zijn of haar beroep. Ik vind het jammer dat dit voorstel niet kon worden geïntegreerd in het wetsontwerp. Door deze meldplicht zou het gerecht mijns inziens beter gewapend zijn om kindermisbruik en meer bepaald kinderpornografie te bestrijden.

Om een heksenjacht te vermijden - want dat was het grootste verwijt dat men had met betrekking tot dit wetsvoorstel - had men zwaardere straffen kunnen invoeren voor onterechte meldingen van dergelijke misdrijven.

Collega's, ik wens een kanttekening te maken bij de interventies die hier werden gedaan. Ik ben moeder van vijf kinderen. Mijn jongste is tweeëntwintig jaar. Ik heb ze allemaal seksueel volwassen zien worden en ze hebben dat allemaal op een verschillende leeftijd gedaan. Ze hebben dat gedaan op het ogenblik dat ze zich daartoe rijp voelden. Ze zijn mij dikwijls hun verhalen komen vertellen en ik heb als moeder dikwijls mijn hart vastgehouden, omdat ik ze te jong vond voor de verhalen die ze mij vertelden, ook van hun klasgenoten. Men kan als ouder en als wetgever echter niet de seksuele rijpheid van een kind tegenhouden. Als een kind zich rijp voelt voor bepaalde daden, zal het die daden wel stellen, mevrouw Colen. Ze zullen het u niet altijd komen vertellen, zeker niet wanneer men repressief tegen hen optreedt, want dan is er geen openheid voor dialoog. Ik moet u ook iets opbiechten. Als tiener van 14, 15 jaar, wist ik ook niet dat seksuele handelingen door de wet verboden waren.

Ik ben nu 52 jaar oud en dit is dus al een hele tijd geleden. Toen was er een grotere morele druk op ons om niet over te gaan tot seksuele handelingen. De tijden zijn echter veranderd. Mevrouw Colen, het is niet omdat wij later rijp zijn geworden - u was misschien ook een laatbloeier - dat we onze ogen moeten sluiten voor de realiteit van vandaag. Kinderen zetten de stap naar seksuele handelingen nu misschien wat sneller dan vroeger. Ik denk dat wij hen daarin door wetgeving niet kunnen tegenhouden.

Le **président** : La parole est à M. Vincent Decroly.

M. **Vincent Decroly** (ECOLO-AGALEV) : Monsieur le président, chers collègues, le gouvernement propose diverses mesures d'harmonisation et d'homogénéisation des dispositions de notre code pénal dans un but de simplification, qui me paraît louable même s'il n'est pas toujours atteint, et dans un but de renforcement des protections prévues.

Dans plusieurs cas, l'âge pris en compte pour évaluer la gravité pénale de faits criminels est relevé, ce qui correspond à une extension de la protection pénale. Par ailleurs, certaines peines pour pédophilie, traite de mineurs, pornographie enfantine sont également aggravées.

Le projet modifie le code pénal, principalement dans certains domaines. Au-delà des domaines qui défraient la chronique, j'en évoquerai certains pour lesquels il me semble que ce projet de loi est important, utile, voire indispensable.

Dans le domaine de l'enlèvement et du recel de mineurs, par exemple, la protection accordée jusqu'ici aux enfants de moins de 7 ans est étendue aux moins de 12 ans. Les peines restent inchangées. Au-delà de 12 ans, les peines sont alourdies en cas d'enlèvement avec violence, menace ou ruse. Ceci ne me scandalise pas.

Trois nouvelles circonstances aggravantes sont intégrées au code pénal : les tortures corporelles, les incapacités physiques ou psychiques permanentes ou la perte de l'usage absolu d'un organe et la mort de la victime. Je ne trouve rien d'indigne ou d'anormal à cela.

Les peines encourues sont réduites lorsque l'auteur libère volontairement le mineur dans les cinq jours qui suivent l'enlèvement, à condition qu'il n'y ait eu ni torture corporelle, ni séquelles. Cela me paraît procéder d'une logique fine, et non pas d'une logique d'escalade pénaliste ou surrépressive.

Autre domaine dans lequel vous progressez, monsieur le ministre : celui de la détention, de l'arrestation arbitraire et des prises d'otages. Vous créez une nouvelle circonstance aggravante si la victime a moins de 14 ans. Cela me paraît de bonne logique par rapport à votre volonté générale de simplification, de clarification du signal émis par le code pénal et d'homogénéisation d'un certain nombre de repères d'âges.

Dans le domaine de la non-représentation d'enfant par une personne qui en a la charge ou par un parent - c'est la problématique délicate des enfants de parents divorcés -, vous étendez la protection des enfants de moins de 7 ans aux moins de 12 ans et vous créez une nouvelle circonstance aggravante lorsque l'enfant est caché plus de cinq jours ou retenu hors du territoire belge.

Dans le cas de délaissement et d'abandon d'enfant dans le besoin, vous renoncez à la notion d'atteinte à la moralité publique et vous regroupez diverses notions disséminées aujourd'hui à travers le code pénal, par exemple celle de délaissement et d'exposition. Vous rééchelonnez les peines en conséquence.

La privation de soins ou d'aliments et les négligences coupables sont aussi des points importants de votre projet. L'hypothèse d'un décès à la suite de la négligence coupable est explicitement reprise dans le texte que vous proposez et les peines sont inchangées, équivalentes à l'homicide involontaire.

Dans le domaine de la prostitution de mineurs, votre texte prend en compte le cas des jeunes de 16 à 18 ans qui, jusqu'à présent, n'étaient pas protégés contre l'embauche, l'entraînement, le détournement en vue de la débauche ou de la prostitution.

L'extension de la protection maximale des moins de 10 ans aux moins de 14 ans me paraît positive également. Vous créez une nouvelle incrimination : le fait d'assister sciemment et volontairement à la débauche ou la prostitution d'un mineur, qui peut coûter d'1 mois à 2 ans de prison.

En ce qui concerne la publicité pour des offres de service à caractère sexuel : pas de changement par rapport à la loi actuelle, sauf sur un point, à savoir que le but lucratif, direct ou indirect, n'est plus nécessaire pour incriminer l'auteur.

L'interdiction professionnelle porte sur la possibilité d'exploiter certains établissements. Vous ne vous êtes pas contenté d'allonger la liste : le projet ajoute des interdictions - les agences de location ou de vente des supports visuels, les entreprises de courtage matrimonial, les associations ou les organismes pour l'adoption -, mais il en retranche aussi - le bal public, le débit de tabac et d'articles pour fumeurs, le café concert.

La durée maximale de l'interdiction pouvant être prononcée est portée de trois à vingt ans en cas de corruption ou de débauche de mineurs.

Est créée une sanction pour non-respect de l'interdiction (1 à 6 mois) ou non-respect de la condamnation à la fermeture de l'établissement (3 mois à 3 ans). Vous ajoutez enfin une interdiction d'être affecté à une activité qui placerait le condamné en relation de confiance ou d'autorité vis-à-vis des mineurs, qu'il agisse comme bénévole, comme agent statutaire ou contractuel, comme administrateur ou comme gestionnaire d'un organisme.

En matière de pornographie enfantine, vous avez eu à coeur de mettre notre pays en conformité avec la convention des droits de l'enfant. La protection des moins de 16 ans est dès lors étendue aux moins de 18 ans.

Les coups et blessures volontaires sur mineurs font aussi l'objet de votre projet. Pour des coups simples, le maximum de la peine sera élevé de 6 mois à 1 an. L'extension de la protection par la peine aggravée du moins de 16 ans au moins de 18 ans figure aussi dans votre texte.

En matière de mutilations sexuelles, l'incrimination de la mutilation des organes génitaux féminins, que la victime soit consentante ou non me paraît une bonne chose. Une peine de 8 jours à 1 an est prévue si la victime est majeure, de 5 à 10 ans si elle est mineure ou s'il en résulte une maladie paraissant incurable ou une incapacité de travail; 10 à 15 ans si la mutilation cause la mort. Cela me paraît normal et je ne vois pas là de racisme larvé ou explicite puisque, qu'il s'agisse d'une femme belge mutilée ou d'une personne d'origine étrangère, le tarif pénal défini est le même.

En ce qui concerne le secret professionnel, votre texte autorise la violation du secret médical si les faits portés à la connaissance de l'autorité laissent supposer que des violences physiques ou des abus sexuels ont été commis sur un mineur de moins de 14 ans. Cela me paraît une précision utile dans la mesure où la notion d'état de nécessité que certains estiment suffisante jusqu'ici ne garantit nullement que le médecin n'ait pas à se justifier devant des autorités disciplinaires. Par ailleurs, les craintes éventuelles que des usagers de ces services pourraient avoir vis-à-vis de ceux à qui ils vont se confier, existent probablement déjà, vu le caractère public et notoire de la notion de non-assistance à personne en danger.

De même, à propos du suivi des délinquants sexuels, le texte adopté en commission prévoit des dispositions selon lesquelles le service compétent peut, sans que l'on puisse considérer cela comme une violation du principe du secret professionnel, informer le juge des difficultés survenues dans la guidance ou le traitement, ou bien de leur interruption.

Vous prescrivez aussi différentes dispositions relatives à l'audition des mineurs victimes d'abus sexuels. Vous légalisez ces méthodes d'audition par vidéoconférence et vous accueillez favorablement les cas où le mineur veut témoigner lui-même à l'audience.

Après avoir pris la peine de faire l'inventaire d'un certain nombre d'aspects positifs dont nul ne parle, je voudrais revenir sur certains points qui ont fait l'objet du débat et qui suscitent chez moi un certain nombre de questions et de doutes, même après nos travaux en commission parlementaire et la relecture du compte rendu de ces travaux.

C'est surtout sur le point relatif aux agressions sexuelles sur mineurs que ce débat et différentes critiques ont porté. Je pense qu'à ce niveau-là, il faut voir clairement d'où nous venons. Dans sa version actuelle, le Code pénal qualifie d'attentat à la pudeur - donc de crime - les rapports sexuels sans violence avec un mineur de moins de 16 ans, y compris pour un partenaire de 19 ans, par exemple. Si le mineur a moins de 14 ans, la qualification est même le viol. L'âge du partenaire n'entre pas en ligne de compte.

Que propose votre projet ? Il maintient la présomption irréfragable de non-consentement pour les jeunes de moins de 14 ans. Tout acte à caractère sexuel posé avec eux est réputé être une infraction. Il y a donc une protection intégrale pour cette catégorie de mineurs d'âge.

Par contre, le consentement s'apprécie différemment si le mineur concerné a entre 14 et 16 ans. On ne parle plus de faits condamnables pénalement si la relation sexuelle a lieu entre deux personnes dont la plus jeune a entre 14 et 16 ans et dont la différence d'âge n'excède pas 5 ans. On ne sanctionne donc plus des mineurs ou de très jeunes majeurs dès lors qu'ils n'ont pas commis d'abus à l'égard de leur partenaire.

Cela m'a paru, à première vue, quelque chose de positif. Mais émergent maintenant des questions à la lumière de communications récentes faites par certains experts.

La protection du mineur contre des faits commis par un partenaire plus âgé que lui de 5 ans au moins sera mieux établie et, dans ce cas, il y a présomption irréfragable de non consentement.

D'autres situations entraînant une présomption irréfragable de non consentement sont également prévues par votre texte :

- celle où l'acte a été imposé par violence, menace, contrainte ou ruse;

- celle où l'acte a été rendu possible en raison d'une infirmité ou d'une déficience physique ou mentale de la victime;

- celle où il a été rendu possible par l'abus d'une position d'autorité ou d'une relation de confiance vis-à-vis du mineur;

- celle où l'acte est le fait d'un ascendant, adoptant, frère, soeur ou cohabitant.

Doit-on ou peut-on considérer cette liste comme strictement limitative, ce qui semble être l'usage et le principe en droit pénal ou est-elle ici simplement définie à titre exemplatif ? C'est là tout le problème soulevé par l'adverbe "notamment" qui introduit cette liste de 8 situations.

Si la liste est limitative, le droit pénal étant d'interprétation stricte, le juge garde-t-il ou non la faculté d'estimer qu'il n'y a pas eu consentement dans les cas autres que les 8 situations inventoriées ?

Ces questions nécessitent des clarifications complémentaires au travail en commission.

Au-delà de 16 ans, le critère de différence d'âge n'entre plus en ligne de compte.

Ce qui m'a paru intéressant dans le texte que vous avez présenté, monsieur le ministre, c'est le fait que le projet ne sanctionne pas la sexualité mais ce qu'il définit comme des abus. Il est donc reconnu aux jeunes une capacité de libre consentement et de discernement et le droit de poser des actes privés, par exemple sexuels, en référence à quelques règles que vous voulez plus éclairées et plus éclairantes que celles de l'ancien régime.

Cette reconnaissance m'est apparue intéressante d'autant qu'elle n'est plus effective dans une logique de changement de statut brutal pour le mineur d'âge, où l'on passe actuellement du "rien" au "tout" d'un jour à l'autre, le jour de ses 16 ans. Cette idée de gradualisation de la prise de responsabilités, et de gradualisation inverse de la protection pénale accordée au mineur me paraissait intéressante, la puissance publique passant d'une protection pénale absolue en-dessous de 14 ans à une situation après 14 ans où l'éducatif et le protectionnel gardent la priorité du point de vue du plus jeune et où le contrôle sur son partenaire plus âgé subsiste, en tout cas jusqu'à 16 ans. Cette progressivité me paraît coller assez correctement à la réalité du développement psycho-affectif et sexuel des jeunes d'aujourd'hui. Il est bon que le législateur ait fait l'effort notoire de partir de cette réalité au lieu de vouloir, comme c'est trop souvent le cas, faire entrer à tout prix des catégories humaines dans des concepts purement juridiques et abstraits.

Toutefois, monsieur le ministre, se pose la question d'éventuels effets pervers cachés sous les bonnes intentions et les principes intéressants que je viens de résumer.

Qu'on laisse les 15-16 ans tranquilles, qu'on continue à leur accorder une protection pénale dans certaines conditions, qu'on les laisse s'acheminer à leur rythme et selon le type d'expérience qui leur convient vers une sexualité épanouie, qui doit rester à tout prix une idée positive. La sexualité est vecteur d'énergie, de développement, d'échanges, elle ne doit être ni diabolisée, ni présentée uniquement sous les dehors criminels qu'elle revêt parfois.

Mais, dans la gradualisation que vous proposez, ne s'achemine-t-on pas vers un certain nombre d'effets pervers ?

Je citerai quelques exemples qui pour le moment posent problème. Prenant en compte cette espèce de sas de sécurité de 5 ans que vous créez, ne court-on pas le risque, avec le texte tel qu'il est perçu aujourd'hui, de voir une jeune femme évincée par un petit ami plus âgé qu'elle de plus de 5 ans recourir à un processus judiciaire de constitution de partie civile par dépit, pour se venger de ce petit ami et pour lui faire payer sa trahison, alors qu'il ne se serait nullement rendu coupable du moindre viol, du moindre attentat à la pudeur ou de la moindre atteinte à l'intégrité sexuelle de cette jeune femme à l'époque de leurs relations harmonieuses ?

N'y a-t-il pas là un effet pervers qui nous a échappé, qui m'a échappé en commission, mais qu'il faut absolument prendre en compte de manière très précise ? Il m'incite à revoir mon évaluation première sur l'intérêt de ce principe de progressivité qui m'avait paru très intelligent et pertinent en première lecture ?

- *Président : M. Van der Maelen, vice-président*

Par ailleurs, dans votre texte, la notion "d'acte à caractère sexuel" qui sous-tend celle "d'atteinte à l'intégrité sexuelle" n'est pas un progrès sur le plan de l'objectivation par rapport à l'ancienne notion "d'attentat à la pudeur". Si la doctrine et la jurisprudence devront sans doute préciser de quoi il s'agit au juste, comme ce fut le cas pour l'ancienne appellation, peut-on pour autant reproduire ce qui a déjà posé problème, sans se poser plus de questions et sans essayer d'éviter de laisser à la doctrine et à la jurisprudence le soin d'interpréter progressivement un concept que le législateur n'a pas pris la peine de définir clairement ?

On sort néanmoins de la référence moralisante aux bonnes moeurs pour se rapprocher de l'acte lui-même, élément que je trouve positif et intéressant dans votre texte; en recourant à la notion de consentement, on reconnaît également l'importance du point de vue de la

victime, y compris l'importance de sa subjectivité personnelle et de la manière dont elle a vécu concrètement les actes incriminés, autre point positif.

Vous reconnaissez que le droit pénal n'est pas suffisant pour prévenir la maltraitance sexuelle et que les sphères éducative et protectionnelle non pénales, gérées principalement par les pouvoirs fédérés, gardent à cet égard une importance cruciale. Je partage votre appréciation tout en admettant que le Code pénal participe néanmoins, sur le plan de la représentation symbolique comme sur celui de la répression concrète, d'une série de moyens dont la société se dote pour exprimer les droits et les valeurs qu'elle juge fondamentaux.

Je voudrais attirer votre attention, monsieur le ministre, sur quelques autres questions précises non dénuées d'importance, que nous ont récemment adressées des acteurs de terrain, à mon avis crédibles.

Ainsi nous demandent-ils ce qu'il en est de l'article 423bis qui édicte, en son § 1er, que "l'auteur de l'atteinte à l'intégrité sexuelle commise à l'égard d'un majeur sera puni d'un emprisonnement d'un mois à un an", et qui précise au § 2 que "si l'atteinte à l'intégrité sexuelle visée au § 1er a été imposée par violences, par menaces, par contrainte ou par ruse, l'auteur sera puni d'un emprisonnement de 6 mois à 5 ans."

La question qui se pose ici est la suivante. L'auteur d'un acte à caractère sexuel risque un emprisonnement d'un mois à un an, selon l'appréciation du juge, bien que cet acte ne s'accompagne ni de violences ni de menaces ni de contrainte ni même de ruse. Je me demande alors en quoi consiste exactement cette atteinte à l'intégrité sexuelle, dans laquelle n'interviennent ni violences ni menaces ni contrainte ni ruse ? Après avoir éliminé ces quatre facteurs d'agression, quel délit reste-t-il qui nécessiterait de faire peser sur la tête de quelqu'un un emprisonnement d'un mois à un an ?

J'ai entendu une autre question qui me paraît recevable, à laquelle vous avez peut-être une réponse technique et de droit pénal tout à fait correcte. Si c'est le cas, j'aimerais recevoir tous les éclaircissements utiles en la matière. Cette question est posée par des professionnels travaillant avec des handicapés, qui sont alertés par la disposition de votre texte indiquant qu'il n'y a pas consentement lorsque l'acte a été rendu possible en raison d'une infirmité ou d'une déficience physique ou mentale de la victime. Ces acteurs de terrain se demandent avec inquiétude si ce type de disposition ne va pas amener à présumer qu'il y a automatiquement absence de consentement lorsque la victime présente l'une des caractéristiques visées.

Or, s'interrogent ces personnes, la déficience mentale ou l'infirmité ne suffisent pas en soi à conclure à une absence de consentement. L'infirmité ou la déficience mentale doit impérativement avoir été le moyen par lequel l'auteur des faits a pu arriver à ses fins.

La formulation du texte tel qu'il a été adopté en commission contient-elle vraiment cette précision et ne prend-on pas là le risque de laisser croire finalement qu'il est possible d'incriminer un nombre considérable de situations, ce qui dénierait aux personnes présentant un handicap ou une infirmité la capacité d'entretenir des relations affectives et sexuelles consenties ?

Je voudrais attirer votre attention, monsieur le ministre, sur le fait que la notion même de handicap présente déjà par elle-même des contenus et des acceptions relativement variés du point de vue des experts eux-mêmes. Qu'en sera-t-il lorsque des magistrats auront à se pencher sur ce type de questions et la formulation de cette condition de présomption irréfragable de non-consentement est-elle suffisamment claire en ce qui concerne les personnes handicapées de 15 et 16 ans ?

N'y a-t-il pas incohérence dans le fait que l'auteur de l'atteinte à l'intégrité sexuelle sur une victime majeure, atteinte d'une déficience physique ou mentale, dont la loi présume de l'absence de consentement, est sanctionné d'une peine de un mois à un an, alors que la peine est de six mois à cinq ans pour l'atteinte à l'intégrité sexuelle punissable à l'égard d'un adulte qui n'est atteint d'aucune déficience ? Cet élément nous a échappé en commission parlementaire. Vous aurez probablement à coeur d'apporter toutes les clarifications utiles en commission parlementaire si vous acceptez le principe d'un travail de peaufinement du texte.

Vous parlez de viol s'il y a abus de la situation de confiance. Autant la situation de dépendance peut être appréciée facilement, autant la problématique de la confiance est plus floue. Comment apprécier cela concrètement ? Par définition, les relations sexuelles n'ont-elles pas lieu entre personnes dont la confiance est mutuelle ? Va-t-on incriminer le fait d'avoir suscité la confiance de quelqu'un ? Cela me paraît problématique.

Ne va-t-on pas alors *a contrario* susciter de la part du mineur de moins de 16 ans la préférence pour des relations sexuelles avec quelqu'un en qui il n'a pas confiance ? Il est curieux d'incriminer la confiance dans une formulation qui n'indique pas clairement où se situe cette notion et le moment à partir duquel elle devient abusive du point de vue de celui qui utilise cette confiance pour parvenir à ses fins sur le plan sexuel.

De même, le texte indique qu'il y aurait viol lorsque "l'acte accompli sur ou à l'aide d'un mineur est obtenu par la remise, l'offre ou la promesse d'un avantage matériel ou financier". S'il s'agit d'incriminer le client dans la prostitution des mineurs, pas de problème ! Mais dans ce cas, pourquoi ne pas le faire explicitement ? Appelons un chat un chat. Pourquoi parler de viol dans ce cas-ci ?

Par ailleurs, s'il ne s'agit pas que de prostitution, pouvez-vous me préciser ce qu'il faut entendre par remise, offre ou promesse d'un avantage matériel ou financier ? Exemple très concret : que se passe-t-il d'un petit ami majeur qui aide son amie de 17 ans à payer son kot ou qui lui offre une bague de fiançailles ? Est-ce un cadeau, une offre susceptible de rendre pénalement répréhensible le geste ainsi posé ? Ne courons-nous pas là des risques liés à des formulations insuffisamment précises ?

Je voudrais faire une remarque encore sur l'élément de la publicité non commerciale. Certains services s'inquiètent du fait de la suppression du but lucratif, direct ou indirect, comme condition permettant de poursuivre. Evidemment, j'imagine que dans votre intention, il n'est nullement question d'incriminer les offres de services des centres de planning familial, des bureaux de consultation sexuelle à caractère non commercial, des clubs de rencontre honorables - il en est certainement. Mais la formulation actuelle ne permet-elle pas une interprétation qui place dans la ligne de mire du nouveau Code pénal ce type de services honorables et utiles dans notre société ?

Voilà une série de questions, monsieur le ministre, que je tenais absolument à vous poser. Elles fondent certains doutes de ma part en dépit du caractère nettement plus complet et global de votre projet et du caractère intéressant

et positif de divers points par lesquels j'ai voulu commencer. L'augmentation des peines pour les maltraitances physiques des mineurs, qui permet l'application de la loi sur la détention préventive, est positive puisqu'elle permet de mieux lutter contre la violence à l'égard des jeunes. Votre texte permettra également une efficacité accrue de la lutte contre la violence intrafamiliale, les peines étant aggravées notamment en cas de coups et blessures volontaires. En cas de condamnation à des interdictions professionnelles, votre projet prévoit une sanction lorsque l'interdiction n'est pas respectée; voilà qui est excellent. Nous partageons aussi votre position sur la mutilation sexuelle des jeunes femmes.

Malgré tout, il subsiste certaines questions qui motivent notre demande de renvoi en commission. Pourtant, je vous l'assure, il ne s'agit de notre part ni d'une mise au frigo ni d'une volonté de torpillage parlementaire d'un travail que nous jugeons globalement utile et indispensable. Nous avons la certitude que sur un enjeu d'une telle importance et qui suscite tant de réactions dans la société, il convient de se montrer prudent, en nous maintenant au-dessus de la mêlée et en arbitrant en conscience. Il est aussi nécessaire d'ouvrir les oreilles et d'écouter pour pouvoir répondre, point par point s'il le faut, aux arguments avancés par des professionnels et des acteurs de terrain dont nous dépendons aussi si nous voulons que les choses changent vraiment dans la réalité qu'ils côtoient chaque jour. Nous l'avons souvent dit à cette tribune depuis deux ans.

En effet, les mentalités ne se changent pas par décret. Si vous voulez voir appliquer votre projet concrètement, sérieusement, avec compétence, dans une logique saine de collaboration entre le politique et ces acteurs professionnels, la moindre des choses est de prendre en compte leurs arguments et d'y répondre en constatant parfois que certains se montrent un peu simplistes, procèdent du raccourci, mais en faisant droit à certains autres qui s'avèrent plus pertinents et relèvent d'une démarche citoyenne tout à fait louable de mise en alerte du politique.

Je terminerai par un enjeu important à mes yeux, qui n'a été qu'évoqué en commission, à savoir la question délicate de la prescription. Même après la réforme de 1995, sur la base de circonstances atténuantes formant un concept relativement peu objectivé ou d'éléments technico-administratifs relatifs, par exemple, à l'encombrement des juridictions d'assises au moment de la décision, on peut correctionnaliser un abus sexuel sur mineur, tous les faits remontant à plus de cinq ans n'étant alors plus considérés comme passibles de poursuites. A mon avis, c'est anormal,

Ainsi, dans certains cas, une victime qui se serait fait violer depuis l'âge de ses 5 ans jusqu'à ses 18 ans, doit déposer plainte avant 23 ans pour être assurée qu'on poursuive, tandis que celle qui aurait été violée jusqu'à 13 ans "seulement" se verra opposer la prescription, même si elle dénonce l'auteur des faits à l'âge de 23 ans. Je n'ai enregistré aucune évolution sur ce point.

Pourtant, je pense que les atteintes à l'intégrité sexuelle sur lesquelles nous avons travaillé portent sur l'intimité la plus profonde de la personne, sur son unité psychique et ont donc cette spécificité de déclencher des mécanismes proprement naturels de défense.

Il ne s'agit pas seulement des pressions que peuvent exercer le milieu ou l'auteur des faits. Mais c'est en elle-même que la victime trouvera son propre adversaire dans un combat extrêmement difficile, parfois déchirant et très long. En effet, il s'agit d'un combat contre des mécanismes de déni, de refoulement, de négation de la réalité. Et pour surpasser ce genre de mécanismes et de réflexes, il faut parfois des années.

Le groupe Ecolo-Agalev est donc favorable à ce que, lorsqu'il y a criminalité organisée, on établisse le principe d'imprescriptibilité. Cela ne signifie pas que l'on prend pour argent comptant les déclarations d'une personne se présentant comme victime aux autorités de police ou judiciaires. Cela signifie que la puissance publique effectue des recherches, autrement dit qu'elle fait son travail, pour aboutir dans certains cas et, probablement, pour échouer dans d'autres lorsque la preuve n'aura pu être dégagée. Mais seul facteur du temps écoulé, on ne peut inférer que la preuve ne pourra absolument pas être trouvée. Il est des cas où elle pourra l'être et ces cas-là justifient, au moins pour les situations de criminalité organisée de type sexuel, qu'on établisse la notion d'imprescriptibilité.

Voilà, monsieur le ministre, j'espère que nous pourrons rapidement revenir sur ces questions délicates et sensibles au cours d'un travail de commission qui ne ferait que parachever les débats qui ont déjà été menés correctement mais - vous l'admettrez - assez rondement.

L'objectif est de perdre un peu de temps pour éviter d'avoir à en perdre beaucoup plus si le Sénat évoquait la question.

Le travail positif effectué en commission et les votes survenus à l'issue de ces travaux devraient vous donner suffisamment de garanties sur les intentions réelles de ceux qui vous demandent le renvoi en commission et qui ont la volonté d'effectuer un travail parlementaire sérieux et loyal, sans intention de flibusterie politicienne.

De **voorzitter** : De minister heeft het woord.

De heer **Van Parys**, minister van Justitie : Mijnheer de voorzitter, collega's, aan het einde van de algemene bespreking is het, mijns inziens, gepast een evenwichtige beoordeling te maken van het voorliggende wetsontwerp, niet gebaseerd op geruchten en uitspraken maar op de inhoud, de letter en de geest van de wetteksten.

Ik wens wat dieper in te gaan op een aantal punten die aanleiding hebben gegeven tot hevige discussies in dit halfrond en daarbuiten. Er werden verwoede pogingen ondernomen om de inhoud van het ontwerp volkomen te verdraaien.

Mijnheer de voorzitter, collega's, het voorliggende wetsontwerp heeft tot doel te kunnen vaststellen wanneer een seksuele relatie strafbaar is als uiting van seksuele uitbuiting. Het is volkomen onjuist te beweren dat het ontwerp bepaalt wanneer seksuele relaties kunnen of niet, mogen of niet, toegelaten zijn of niet. Ik herhaal en beklemtoon dat het voorliggende ontwerp alleen een antwoord biedt op de vraag wanneer seksuele relaties strafbaar zijn als uiting van seksuele uitbuiting.

Collega's, ik herinner u eraan dat de strafwet alleen kan bepalen welke daden strafbaar zijn en welke niet. De strafwet bepaalt niet wanneer seksuele relaties toegelaten zijn en wanneer niet. Dat is de opdracht van de moraal maar niet van de strafwet !

De aanleiding voor het wetsontwerp waren de gruwelijke feiten die ons allen goed bekend zijn. We kwamen tot de vaststelling dat we een wetgeving nodig hadden die een waaier van mogelijkheden zou bieden om te voorkomen dat minderjarigen het slachtoffer zijn van seksuele uitbuiting. De voorliggende wetgeving werd voorbereid door de nationale commissie tegen de seksuele

uitbuiting van kinderen. De commissie heeft een reeks initiatieven voorgesteld die de samenleving moet vrijwaren van de ergerlijke situaties die we hadden vastgesteld.

Mijnheer de voorzitter, collega's, allereerst wens ik wat dieper in te gaan op de doelstellingen van het wetsontwerp. Daarna zal ik de beweringen van sommigen ontkrachten.

Het wetsontwerp wil de strafwet aanpassen en een betere bescherming bieden aan minderjarigen niet alleen beneden de 14 jaar maar ook boven de 14 jaar. Degenen die het wetsontwerp correct analyseren, twijfelen er niet aan dat, in vergelijking met de huidige wetgeving, de bescherming van minderjarigen boven de 14 jaar aanzienlijk verhoogt. Het wetsontwerp heeft vooral aandacht voor de bescherming van de persoon en de integriteit.

Men heeft heel wat heisa gemaakt over het wetsontwerp. Kwade tongen beweren dat het wetsontwerp seks op 14 jaar toelaat.

Ik wens wat dieper in te gaan op de leeftijdsgrens van 14 jaar die sommigen gemystificeerd hebben.

Voor de meeste misdrijven tegen minderjarigen wordt een leeftijdsgrens vastgesteld.

In het ontwerp werd het advies van de nationale commissie tegen de seksuele uitbuiting van kinderen gevolgd. Er werd geopteerd voor de leeftijd van 14 jaar. Dit was niet het standpunt van professor Hutsebaut. Het was het standpunt van de nationale commissie tegen de seksuele uitbuiting, waarvan onder meer professor Tulkens en onderzoeksrechter Vandermeersch deel uitmaakten. Men kan hen toch niet verwijten aanleiding te zijn tot een "libertijnse wetgeving", waarbij vanaf 14 jaar alle soorten seksuele uitspattingen toegelaten zijn. Daarover gaat het natuurlijk niet. Deze personen lenen zich niet daartoe. Ik kan nog aannemen dat het Vlaams Blok te kwader trouw dergelijke intenties legt in hoofde van de CVP, maar dan toch niet van wetenschappers die deze materie perfect kennen en die precies wisten wat het opzet was van de wetgeving, met name die seksuele uitbuiting efficiënt bestrijden.

Een eerste vereiste was een referentieleeftijd, die op 14 jaar werd vastgesteld. Onder die grens is er een maximale bescherming ten aanzien van de minderjarige. Dat wordt uitgelegd via het onweerlegbaar "vermoeden van". Boven de leeftijdsgrens van 14 jaar is er een hele waaier aan beschermingsmaatregelen die afhangen in de mate dat de leeftijd verhoogt van 14 tot 18 jaar, afhankelijk van de geleidelijke groei aan verantwoordelijkheidsbesef, die ongetwijfeld aanwezig is bij kinderen tussen de 14 en de 18 jaar.

Onder die referentieleeftijd is er dus een absolute bescherming. Vanaf 14 jaar is er de gradatie naargelang de leeftijd en de graad van verantwoordelijkheidsbesef. Ik kan u dit zeer duidelijk aantonen met een overzicht van de verschillende situaties.

Beneden de 14 jaar bestaat het onweerlegbaar vermoeden van afwezigheid van toestemming. Ook boven de 14 jaar bestaat een bescherming. Tussen 14 en 16 jaar is toestemming mogelijk, voor zover het leeftijdsverschil tussen de minderjarige en zijn partner niet groter is dan 5 jaar. Ik kom daar straks nog op terug naar aanleiding van het betoog van de heer Decroly.

Bovendien moet bijzonder sterk worden beklemtoond dat seksuele handelingen van minderjarigen boven de 14 jaar automatisch strafbaar zijn in een aantal zeer duidelijke en welbepaalde situaties, bijvoorbeeld binnen een familiale context, in die zin dat het ontwerp onderstreept dat het gezin moet worden beschouwd als een structuur waarin het kind recht heeft op specifieke bescherming. Als deze feiten zich voordoen binnen het gezin, dan is er ook het onweerlegbaar vermoeden dat er geen toestemming is geweest. Het ontwerp gaat verder, in die zin dat de familiale context wordt bekeken in de meest ruime betekenis van het woord. Het gaat dus niet alleen om de vader en de moeder. Ook de bloedverwanten, de adoptant, zelfs de meerderjarige personen die samenwonen met het slachtoffer worden als dusdanig beschouwd. In het algemeen is het uitgangspunt : zodra er een bepaalde gezagsverhouding bestaat ten opzichte van de minderjarige, gaan wij uit van het vermoeden dat er geen toestemming is geweest. Dienaangaande verwijs ik naar de reactie die wij gisteren hebben gekregen als zou dit veel te ver reiken. Bij elke situatie van een gebrek aan voldoende vrijheid of een te grote gezagssituatie ten opzichte van de minderjarige, is er effectieve duidelijke strafbaarstelling, vervolging en mogelijke bestraffing aanwezig.

Op die manier krijgt men een heel evenwichtig systeem. Onder de 14 jaar geniet de minderjarige absolute bescherming. Vanaf 14 jaar en in verhouding tot de verschillende situaties waarin een minderjarige kan terechtkomen, werden een aantal maatregelen uitgewerkt die bijna casuïstisch zijn opgesomd. Zij zijn een perfecte weergave van wat de bedoeling is geweest van het initiatief, met name die situaties bestrijden waar kinderen op een of andere wijze niet meer de vrijheid hebben van handelen, maar waar zij omwille van een bepaalde gezagssituatie, het slachtoffer van effectief misbruik dreigen te zijn.

Het is dit misbruik dat men wil bestrijden, niet de seksualiteit op zich. Waarom niet de seksualiteit op zich ? Omdat het niet de opdracht, de bedoeling en het opzet is van het Strafwetboek om te bepalen wanneer seksuele relaties kunnen of niet kunnen. Wanneer het opzet van de strafwet zou zijn te bepalen wanneer seksuele relaties mogen of niet, dan zou men falen in het opzet. In de huidige situatie waarin men beweert dat de seksuele meerderjarigheid op 16 jaar bestaat, zal er toch op geen enkel ogenblik vervolging worden ingesteld als een meisje van 15 een seksuele relatie heeft met een jongen van 17. Ik daag u uit mij één voorbeeld te geven van vervolging in een dergelijke situatie, waarin er uit vrije wil een relatie is tussen een jongen van 17 en een meisje van 15. Dit is niet het geval en wie denkt dat er vandaag enige bescherming zou bestaan, vergist zich. Het was trouwens niet de bedoeling enige bescherming in de huidige wetgeving in te bouwen; de bedoeling is de strijd tegen het seksueel misbruik aan te gaan. Men heeft dit dan vertaald via enerzijds aanranding van de eerbaarheid en anderzijds de bestraffing van verkrachting. Het is dus bijzonder belangrijk dat wij ook vandaag geen illusie kweken in de mate dat wij denken dat de strafwet op dit ogenblik de intentie heeft te bepalen dat een seksuele relatie op die leeftijd zou mogen of niet mag. Ik meen dat wij ons daarvan goed bewust moeten zijn.

De **voorzitter** : De heer Bart Laeremans heeft het woord.

De heer **Bart Laeremans** (VL.BLOK) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, ik heb daarbij twee opmerkingen. U zegt dat de strafwet niet bepaalt wanneer het toegelaten is of niet. Dat is niet waar. U voert nu in dat de strafwet het vanaf 14 jaar wel bepaalt. Onder 14 jaar is er hoe dan ook geen toestemming mogelijk en is het dus niet toegelaten. De strafwet kan dat dus wel bepalen.

Voorts hebben wij nooit gezegd dat er enerzijds op dit moment wordt vervolgd tussen 14 en 16 jaar of dat dit zou moeten gebeuren, en anderzijds de drempel zomaar kan worden verlaagd omdat er in de praktijk toch niet wordt vervolgd. Het feit dat er niet wordt vervolgd, toont aan dat er geen

noodzaak is tot verlaging, dat er geen crisissituatie is, dat mensen niet ten onrechte worden vervolgd.

Strafrecht betekent echter niet alleen dat er wordt vervolgd: de bescherming door het strafrecht is veel meer dan dat. Bescherming door het strafrecht betekent dat de ouders die merken dat hun kinderen er nog niet aan toe zijn en worden aangetrokken door iets waarvan zij de gevolgen niet kennen, het gerecht kunnen inschakelen, namelijk de jeugdrechtbank of het jeugdparket. Er volgt dan een onderzoek en zo is er een stok achter de deur om eventueel op te treden. Dit geheel van bescherming vervalt. Men valt gewoon terug op eventuele toestemming van de jongere vanaf 14 jaar. Dat is een te zwakke bescherming. Tot nu toe kunnen jongeren hun onwil te kennen geven en het wettelijk verbod. Dit laatste vervalt en enkel het argument van de onwil blijft over. Die bescherming voor de jongere verdwijnt.

Minister **Van Parys** : Mijnheer Laeremans, hierdoor wordt duidelijk dat u het verkeerd voor hebt. Niet de strafwet vormt de bescherming, wel de wet op de jeugdbescherming bijvoorbeeld. In de huidige situatie heeft men de mogelijkheid om ten aanzien van de jongere in gevaar de instanties die met jeugdbescherming bezig zijn te laten optreden. Die bescherming ten aanzien van minderjarigen bestaat. Ik zal u ook zeggen hoe wij ervoor moeten zorgen er vanuit een evenwichtige moraal toe te komen dat seksuele relaties enkel bestaan als zij het verlengstuk zijn of de invulling van een duurzame relatie. Dit werd niet opgelost met de strafwet en dat is ook nu niet het geval. Ik herhaal het voorbeeld : vandaag is er geen vervolging als een meisje van 15 vrijt met een jongen van 17. Stel u voor dat het wel zo was ! Stel u voor dat u een dochter heeft van 15 die vrijt met een jongen van 17 en dat het parket vervolging zou instellen : het meisje zou dan voor de jeugdrechtbank moeten verschijnen en er zou een maatregel of sanctie kunnen worden uitgesproken.

Is dit de bedoeling van de strafwetgever ? Is dit de bedoeling van het strafrecht ? Nee, natuurlijk. Dit is het duidelijkste bewijs dat u ongelijk hebt en dit geldt ook voor de huidige toestand. Het strafrecht heeft ook nu een heel ander doel, namelijk ingaan tegen een situatie van dwang via verkrachting of aanranding van de eerbaarheid. Ik verzet mij tegen een situatie waarbij het parket jonge mensen vervolgt omdat ze een seksuele relatie hebben. Als we die niet willen, moeten wij dat op een andere manier oplossen.

Ik wil even ingaan op de functie van het strafrecht. Het antwoord op de vraag of jonge mensen al dan niet lichtzinnig een seksuele relatie mogen aangaan, vinden wij niet in het strafrecht maar in de moraal en ethische normen. Dit heeft alles te maken met opvoeding, opleiding, educatie, omkadering. De doelstelling van het strafrecht kan nooit zijn dat men vrijwillige, seksuele relaties zou bestraffen of vervolgen.

Als u mij naar mijn mening vraagt over seksuele relaties op een leeftijd van 14 of 15 jaar, dan zeg ik dat het uitgangspunt in de moraal moet worden gezocht. Een seksuele relatie is voor mij aanvaardbaar als zij de uiting is van een duurzame relatie. Wat mij betreft, is het evident dat kinderen van 14 of 15 jaar nog niet de rijpheid hebben om een dergelijke duurzame relatie aan te gaan en deze te vertalen in bepaalde vormen van seksualiteit. Dit is echter een ethische beoordeling en geen strafrechtelijke beoordeling. Dit is een kwestie van opleiding, opvoeding en begeleiding.

Volgens mij moeten precies op die vlakken initiatieven worden genomen. We moeten onze kinderen weerbaar maken tegen situaties waarin zij lichtzinnig seksuele contacten zouden aangaan. Wij moeten hen inzicht laten verwerven door hen de nodige voorlichting, opvoeding, begeleiding en opleiding te geven. Dit is een kwestie van het responsabiliseren van ouders, opvoeders, begeleiders maar ook de jongeren zelf.

Ik zou toch even willen terugkeren naar de verhouding tussen strafrecht en moraal. Ik citeer even uit het werk van Raf Verstraeten en Lieven Dupont : "Strafrecht is positief recht. Het is een geheel van rechtsvoorschriften die door het staatsgezag worden uitgevaardigd en die gelden op een bepaald ogenblik, binnen een bepaalde Staat. Gedrag is strafbaar, niet omdat het moreel laakbaar is maar op grond van een overheidsbeslissing. Strafrecht is geen moraal. Het verschil tussen strafrecht en moraal komt onder meer tot uiting in het feit dat er talloze gedragingen zijn die niet strafbaar zijn alhoewel zij moreel worden afgekeurd."

Het typevoorbeeld dat terzake wordt gehanteerd, is de prostitutie.

Als ik het vanuit mijn morele uitgangspunten niet verantwoord vind dat kinderen van 14 jaar een seksuele relatie hebben, betekent dit helemaal niet dat ik mijn visie wil opleggen via het strafrecht. Het is perfect mogelijk deze morele attitude aan te nemen en te vertalen in alles wat ik doe en laat, zonder dat dit moet worden vertaald in het strafrecht.

Ik ga verder met het citaat : "Hoe dan ook, het strafrecht heeft een andere finaliteit dan de moraal. Het is geenszins de taak van het strafrecht om een bepaald moreel stelsel door te drukken. Het heeft er enkel toe bij te dragen de naleving te bevorderen van gedragsnormen die voor het behoorlijk functioneren van de samenleving noodzakelijk geacht worden".

Mevrouw Colen, u wekt verwachtingen die het strafrecht onmogelijk kan inlossen, omdat het daarvoor niet bedoeld is. Daarbij wil u een morele stelling in het strafrecht opnemen, wat nooit de bedoeling van het strafrecht kan zijn. Overigens, het onderhavige wetsontwerp wil geen antwoord bieden op de vraag of wij seksuele relaties toelaten of niet, maar wel op de vraag in welke mate seksuele relaties strafbaar zijn omwille van het feit dat ze de uiting zijn van bepaalde vormen van seksuele uitbuiting. Om de goede trouw van dit initiatief aan te tonen, verwijs ik naar wat de aanleiding was voor de opmaak van het ontwerp, namelijk de samenkomst van alle actoren op het Paleis na de affaire-Dutroux op basis waarvan de nationale commissie evenwichtige voorstellen heeft geformuleerd als reactie op de gruwelijkheden die wij hadden vastgesteld. Daar schaar ik mij volmondig achter.

Mevrouw **Alexandra Colen** (VL.BLOK) : Mijnheer de minister, ik wil enkel het volgende duidelijk maken. Uw uiteenzetting over de relatie tussen strafwet en moraliteit is heel interessant. Maar u impliceert dat ik in mijn betoog een visie zou aanhangen waarbij de strafwet de bedoeling moet hebben om een bepaalde moraliteit op te dringen. Dat is helemaal niet waar. Mijn reactie bestond erin vast te stellen dat er een strafwet voorhanden is die perfect voldoet aan eenieders verwachtingen op het vlak van het begrip "aanranding van de eerbaarheid" en de leeftijdsgrens voor toestemming tot seksuele handelingen. In dit ontwerp worden beide elementen veranderd : het begrip "aanranding van de eerbaarheid" wordt afgeschaft en vervangen door "aantasting van de seksuele integriteit" en de leeftijd wordt verlaagd, terwijl u daarvoor op geen enkele wijze een werkelijk overtuigende en afdoende reden kunt aanvoeren.

Minister **Van Parys** : Ik ben het daar helemaal niet mee eens. Waarom ? Met deze tekst kunnen wij elk misbruik van

de "zwakte van de minderjarige" strafbaar stellen en bestraffen. De situaties worden duidelijk omschreven, niet alleen wanneer het gaat over min-veertienjarigen, maar ook wanneer het gaat over plus-veertienjarigen. Immers, telkens een minderjarige, dus een persoon jonger dan 18 jaar, ook maar enigszins in de verdrukking dreigt te komen ingevolge een afhankelijkheidssituatie en een seksuele relatie niet vrijwillig aangaat, is er sprake van een strafbaar feit.

Dit is een zeer verregaande bepaling, want op deze wijze - ik ga even in op het betoog van de heer Decroly - is er een onweerlegbaar vermoeden dat er, in geval van een leeftijdsverschil van meer dan 5 jaar, geen toestemming is gegeven. De *ratio legis* is dat er een vervolging kan worden ingesteld omdat er een afhankelijkheidssituatie kan ontstaan door het leeftijdsverschil van 5 jaar, waardoor de minderjarige niet meer autonoom kan beslissen en gedwongen kan worden tot een seksuele relatie. Dat geldt ook voor personen met een handicap. Het is niet omdat men een relatie heeft met een persoon met een handicap, maar omdat men misbruik maakt van een persoon met een handicap voor een seksuele handeling, dat de strafbaarstelling ontstaat.

Dat onweerlegbaar vermoeden blijft bestaan in geval van misbruik van gezagsverhouding of van de vertrouwensrelatie die kan ontstaan. Ook in familiaal of gezinsverband is deze situatie aanwezig.

Het feit dat men van de andere zijde zegt dat wij hierin veel te ver gaan en veel te strikt zijn - dit is uiteraard niet mijn standpunt - bewijst dat dit niet zomaar een libertijnse wetgeving is.

Ik wil dit wetsontwerp dus heel sterk verdedigen. De extreme standpunten waarbij enerzijds, wordt gezegd dat dit de meest libertijnse wetgeving is die we ten aanzien van de problematiek van seksuele relaties, met of onder minderjarigen kunnen uitdenken en anderzijds, wordt beweerd dat wij veel te ver gaan in het reguleren, bewijzen precies dat wij met dit wetsontwerp de middenweg of het absoluut noodzakelijke evenwicht hebben bereikt. Wij mogen immers het uitgangspunt, met name de vraag hoe we erin kunnen slagen op een degelijke manier seksueel misbruik tegen te gaan, niet vergeten.

Je reviendrai sur les points qui ont suscité les débats les plus vifs en commission, mais aussi dans l'opinion publique et dans les médias, par exemple la détermination des seuils d'âge dans les infractions sexuelles, principalement dans l'atteinte à l'intégrité sexuelle et le viol.

Je rappelle ici qu'il est fallacieux de présenter le projet comme prévoyant un abaissement de l'âge de la majorité sexuelle, comme s'il existait une majorité sexuelle. Le droit pénal n'institue pas un droit à entretenir des relations sexuelles. Il ne peut avoir d'autre objet que de préciser dans quel cas et à quelles conditions un comportement doit être considéré comme criminel, ce qui est tout autre chose.

La vocation du droit pénal est d'affirmer les droits et valeurs fondamentaux de notre société et d'organiser les sanctions de leur violation. Si l'on veut examiner honnêtement le projet de loi, on ne peut que reconnaître qu'il vise, non pas à sanctionner la sexualité des mineurs, mais toutes les formes d'abus susceptibles d'être commis à leur égard sur le plan sexuel, notamment au sein de la famille ou lorsque l'acte commis sur le mineur a été obtenu par l'abus d'une relation d'autorité, d'une relation de confiance ou de dépendance ou lorsque l'acte a été obtenu par la remise, l'offre ou la promesse d'un avantage matériel et/ou financier.

Ces hypothèses visent tous les mineurs jusqu'à l'âge de 18 ans. De plus, pour les mineurs âgés entre 14 et 16 ans, le projet de loi prévoit une protection particulière vis-à-vis des personnes dont la différence d'âge par rapport au mineur concerné est d'au moins 5 ans. Dans ce cas, le projet de loi prévoit également une présomption irréfragable d'absence de consentement. Celle-ci est justifiée par le fait que, comme l'a indiqué la Commission nationale contre l'exploitation sexuelle, il ne faut pas avoir égard uniquement à la capacité de consentir à l'acte lui-même, mais aussi aux conséquences futures de cet acte. Je cite la page 35 de ce rapport : "Dans le cadre d'une relation asymétrique, l'enfant n'a pas la capacité de prévoir l'impact de l'objet du consentement pour l'avenir, ni d'apprécier les répercussions de son choix".

Et dans le cas où il n'existe pas d'abus à l'égard de l'enfant, le projet ne prévoit aucune sanction pénale, ce qui ne signifie nullement qu'il s'agit d'un feu vert donné par le législateur à des comportements sexuels des mineurs d'âge. En dehors des cas d'abus, la sexualité des mineurs relève de la sphère éducative, de la sphère éthique et culturelle. Et les parents confrontés à des problèmes d'éducation doivent pouvoir trouver aide et assistance auprès des autorités et services compétents, dans le respect des législations applicables en matière d'aide et d'assistance à la jeunesse.

Ces initiatives sont vraiment importantes pour pouvoir bien juger de ce projet.

Le **président** : La parole est à M. Vincent Decroly.

M. **Vincent Decroly** (ECOLO-AGALEV) : Monsieur le président, monsieur le ministre, je vous remercie pour les premiers éléments de réponse que vous apportez à mes questions.

Vous me dites que par rapport à cette question du sas de sécurité de 5 ans que vous voulez instituer, il ne s'agit que de situations où il y a abus. Vous faites d'ailleurs un parallèle, dans la réponse que vous venez de formuler, entre le problème de la confiance - et où l'on peut parler d'abus de confiance - et le problème de l'âge.

Je vois bien dans la cinquième condition de l'article 23 la notion d'abus. Je ne la vois pas dans la quatrième. Donc, pour ce qui est de la confiance, il est bien écrit dans la cinquième condition de l'article 23 : "lorsque l'acte accompli sur ou à l'aide d'une personne mineure a été rendu possible par l'abus fait par l'auteur de la circonstance qu'il était en situation d'autorité ou de confiance".

Pourquoi n'avoir pas écrit alors au point 4 immédiatement précédent : "l'acte a été accompli sur ou à l'aide d'un mineur de plus de 14 ans accomplis et de moins de 16 ans accomplis par une personne qui abuse de sa différence d'âge par rapport au mineur" ? Dans le point 4, la notion d'abus n'existe pas. C'est le fait objectif de l'âge qui entraîne la présomption irréfragable de non-consentement - donc l'appréciation de l'acte comme une atteinte à l'intégrité sexuelle. Et l'enchaînement est automatique. Il n'y a pas de marge d'appréciation sur le caractère abusif ou pas de l'acte dans le texte tel qu'il est formulé aujourd'hui. Et ceci est un des éléments qui ne manquent pas de m'inquiéter.

M. **Van Parys**, ministre : La thèse de base est que la différence d'âge crée une situation d'autorité.

Je me rappelle d'ailleurs fort bien que durant les travaux en commission, le débat a porté sur cette différence d'âge, notamment à l'occasion de la discussion des amendements. Certains trouvaient que 5 ans était trop et qu'il fallait ramener cette différence à 3 ans, car dès 3 ans, il y a une situation d'autorité.

Et l'on pourrait encore discuter longuement sur le fait que l'on doit déterminer cette différence à 5, 4 ou 3 ans. Mais nous avons choisi une différence d'âge de 5 ans et nous avons tenté de déterminer à partir de quel moment il y a une situation d'autorité portant atteinte à la liberté d'expression du mineur.

M. **Vincent Decroly** (ECOLO-AGALEV) : Monsieur le ministre, si c'est le principe de l'autorité qui entre en ligne de compte, alors le 4° n'est pas nécessaire, au vu du 7°, où la notion d'autorité est clairement définie.

M. **Van Parys**, ministre : Je tiens à répéter que dès qu'il y a une différence d'âge de 5 ans, il y a présomption de l'existence d'une situation d'autorité où le mineur n'a plus la liberté de refuser s'il le veut. C'est ainsi qu'il faut comprendre la loi. Et on en a longuement discuté en commission.

L'exposé des motifs et le rapport des vaux de la commission font irement état de ces discussions longues et fastidieuses sur l'importance de cette différence d'âge. Il transparaît clairement qu'il y avait des points de vue différents.

Mais un accord fut trouvé sur le fait que dès qu'il y a 5 ans de différence, il existe une présomption d'autorité et de manque de volonté et de liberté dans le chef du mineur.

Je voudrais alors insister sur quelques éléments qui ont été cités lors du débat que nous avons eu cet après-midi.

Il en est qui craignent que le projet n'entraîne une extension du champ d'application du droit pénal et une intrusion dans la sphère privée. A ceux-là, je voudrais répondre que l'on a oublié la question fondamentale dans ce débat. La question fondamentale était en effet de savoir s'il faut tolérer quelque forme d'exploitation de la sexualité que ce soit. C'est à cette question essentielle que le projet donne des réponses très concrètes.

Je crois qu'il serait vraiment fallacieux de présenter le projet comme contribuant à diaboliser la sexualité en tant que telle, puisqu'il n'entend sanctionner que l'abus qui en est fait.

Je voudrais aussi parler du secret professionnel, sujet qui a été longuement abordé lors des travaux en commission. A ce sujet, je voudrais rassurer tous ceux qui redoutent que la modification que le projet entend introduire à l'article 458 du Code pénal ne se retourne contre les personnes que le secret professionnel entend protéger et qui pourraient ne plus oser consulter en cas de maltraitance commise sur leur enfant, dans la crainte que les faits ne soient immédiatement dénoncés.

J'insiste sur le fait que le projet, qui concrétise une proposition de la commission nationale contre l'exploitation sexuelle des enfants d'instaurer un droit de signalement, n'entend pas faire obligation au confident de dénoncer les faits, mais qu'il lui permet de le faire sans risque d'être poursuivi pour violation du secret professionnel.

Ce signalement pourra être adressé à tout service compétent, qu'il s'agisse du parquet ou d'un service spécialisé dans la prise en charge des situations de maltraitance. Il ne s'agit bien évidemment pas de n'importe quel service s'affichant comme compétent dans le domaine de la maltraitance, mais d'un service reconnu comme tel par les pouvoirs publics concernés. C'est cela qui offre la garantie d'une prise en charge effective de la situation par des personnes expérimentées, et ce dans l'intérêt de l'enfant. Il appartiendra au confident d'apprécier s'il convient de porter à la connaissance des services compétents les faits qu'il a lui-même constatés, en tenant notamment compte de sa capacité de procurer à l'enfant l'aide que le péril grave dans lequel il se trouve requière.

Je voudrais aussi insister sur le fait que certains professionnels du secteur social ont également exprimé leurs craintes que ce projet ne donne l'impression que seule la voie pénale puisse contribuer à la protection des enfants contre la maltraitance physique et sexuelle. Je me rallie aux propos de M. Decroly.

Tant l'exposé des motifs que les propos que j'ai tenus en introduction des débats en commission démontrent ma conviction et celle du gouvernement qu'il est essentiel de développer des actions d'information, d'éducation et de prévention à l'égard des jeunes aussi bien que des adultes. J'y ai déjà contribué par la publication de brochures, conjointement avec les ministres des Communautés française et flamande compétents en matière de maltraitance. Plusieurs faits très récents de maltraitance physique d'enfants au sein de leur famille viennent encore de démontrer l'importance du développement de la prévention au sein de l'environnement de base de l'enfant par des mesures éducatives, sociales, médico-psychologiques et même culturelles. De même, on doit reconnaître que la voie pénale n'est pas la seule par laquelle on puisse assurer la protection de l'enfant maltraité. Des actions psycho-sociales et médicales ont également prouvé leur efficacité dans nombre de situations.

Il importe, comme l'a infirmé la commission nationale contre l'exploitation sexuelle des enfants, d'améliorer la prise en charge des situations de maltraitance et de favoriser une connaissance réciproque du monde judiciaire et du secteur psycho-médico-social ainsi qu'une meilleure collaboration dans le respect des compétences et des cadres d'intervention qui leur sont propres.

Avant de conclure, je voudrais souligner l'important pas en avant que constitue l'inscription dans le code d'instruction criminelle de la possibilité de procéder à l'enregistrement de l'audition des mineurs d'âge victimes ou témoins d'abus sexuels ou d'autres maltraitances graves.

Dans tous les débats concernant l'article 23, on a peut-être oublié d'autres éléments importants de ce projet, par exemple la possibilité de procéder à l'enregistrement de l'audition des mineurs d'âge.

Il est primordial que les conséquences psychologiques des abus sexuels ou des maltraitances graves dont les enfants sont victimes, ou parfois tout simplement témoins, ne soient pas amplifiées par les conditions dans lesquelles la procédure judiciaire se déroule. Les modalités de telles auditions enregistrées seront désormais inscrites dans le code.

Une des conséquences essentielles de l'enregistrement de l'audition sera que l'enfant ne devra en principe pas comparaître en qualité de témoin devant la juridiction de jugement, même si la juridiction compétente est la Cour d'assises.

Dans l'hypothèse où sa comparution serait jugée indispensable pour la manifestation de la vérité, elle aura lieu par vidéo-conférence afin d'éviter la mise en présence de l'enfant avec l'accusé. Vous êtes certainement tous d'accord pour dire qu'il faut éviter cela.

Ces dispositions légales ont été élaborées à la suite de l'évaluation des pratiques d'auditions enregistrées mises en place dans plusieurs arrondissements du pays. Elles seront complétées très prochainement par une directive ministérielle et le programme d'investissements relatif aux équipements nécessaires sera poursuivi.

Collega's, ik eindig met de uitdrukkelijke vraag dat u zich zou houden aan wat effectief in de geest en in de letter

van het wetsontwerp terug te vinden is, wetende dat wij hier de strafrechtelijke bescherming van minderjarigen op het oog hebben en dat wij seksuele relaties, die de uiting zijn van seksuele uitbuiting, strafbaar willen stellen. Dit is de ambitie van het wetsontwerp. Het is nooit de bedoeling geweest te bepalen wanneer seksuele relaties al of niet mogen. Ik herhaal dat wij dit zelfs niet zouden kunnen doen, omdat dit niet de opdracht is van het strafrecht en de strafwet. Dit is een aangelegenheid die is gesitueerd in de ethische context, bij de moraal, de opleiding, de opvoeding en de begeleiding. De overheid heeft trouwens de nodige instrumenten ter beschikking gesteld, bijvoorbeeld via de wet op de jeugdbescherming, om daar waar kinderen in gevaar komen de bestaande diensten in te schakelen.

Ik meen dat alle belangen die in deze problematiek op het spel staan gevrijwaard zijn, zeker de belangen van minderjarigen, die op een bepaald ogenblik in om het even welke situatie van ondergeschiktheid dreigen terecht te komen, waarin ze tot seksuele handelingen en relaties worden verplicht. Op dat vlak moeten wij inderdaad zeer streng en efficiënt optreden.

Ik heb vastgesteld dat in de commissie omtrent dit wetsontwerp unanimiteit bestond, op het Vlaams Blok na. Ik nodig u uit nog eens grondig de tekst van het wetsontwerp na te lezen in het perspectief dat ik heb geschetst en dan zult u overtuigd zijn van het nut, het belang en de noodzaak van het zo snel mogelijk goedkeuren van deze wet.

De **voorzitter** : Collega's, morgen zal worden beslist, of de bespreking van dit wetsontwerp in de plenaire vergadering wordt voortgezet, dan wel of het ontwerp naar de commissie wordt teruggezonden.

La parole est à M. Vincent Decroly.

M. **Vincent Decroly** (ECOLO-AGALEV) : Monsieur le président, si M. le ministre a répondu à certaines de mes questions, il n'a pas répondu à d'autres. Je voudrais lui rappeler trois ou quatre points importants sur lesquels des critiques ont été émises. Le ministre pourrait sans doute assez facilement dissiper mes doutes, s'il veut bien s'en donner la peine.

J'estime que les ministres se doivent de répondre aux questions des parlementaires qui se font l'écho des interrogations des acteurs de terrain. Nous pourrions peut-être clarifier ces points demain avant les votes. Il faut absolument que le ministre réponde à certaines questions, surtout si le projet n'est pas renvoyé en commission parlementaire.

Je rappelle brièvement mes questions.

Le ministre peut-il m'assurer que ce qu'on entend dans le texte par publicité pour des services à caractère sexuel ne comprend pas les clubs de rencontres honorables, centres de planning familial et autres services dont les activités n'ont rien de répréhensible ?

M. **Van Parys**, ministre : C'est tellement évident que je ne l'ai pas prévu, mais pour le rapport, je peux explicitement confirmer que je suis entièrement d'accord avec votre point de vue.

M. **Vincent Decroly** (ECOLO-AGALEV) : Une autre question qui s'est fait jour récemment a trait aux personnes handicapées. Un certain nombre d'acteurs de ce secteur souhaiteraient savoir si votre projet ne va pas réduire l'autonomie sexuelle des personnes handicapées en incriminant systématiquement toutes formes de rapports avec ces personnes.

Minister **Van Parys** : Ik heb de Nederlandse tekst hier voor mij. U moet dit goed lezen : "De daad is mogelijk gemaakt door een onvolwaardigheid of door een lichamelijk of geestelijk gebrek van het slachtoffer".

Il convient donc de préciser que les poursuites ne peuvent être engagées que dans le cas où on a usé ou abusé du handicap pour entretenir des relations sexuelles. Ce n'est pas parce qu'il y a eu une relation sexuelle entre un majeur et une personne handicapée qu'il y aura forcément poursuites. C'est seulement si on a profité de ce handicap pour que la relation sexuelle puisse avoir lieu. Par conséquent, il importe de lire le texte attentivement. Le problème n'est pas que la relation a eu lieu mais qu'elle n'a pu avoir lieu qu'en fonction du handicap. Donc, sur ce point, je puis également vous rassurer.

M. **Vincent Decroly** (ECOLO-AGALEV) : Merci. Ensuite, la question du "notamment" dans l'article 23, au moment où votre texte introduit la liste des situations définissant la présomption irréfragable de non-consentement pose une série de problèmes à des personnes qui se demandent si, en droit pénal, on ne se doit pas d'être exhaustif et limitatif plutôt qu'exemplatif et ils estiment qu'en introduisant une telle liste par l'adverbe "notamment", on est dans le registre de l'exemplatif, ce qui laisse la possibilité à un magistrat de développer, bien au-delà des huit cas particuliers que vous avez pris la peine d'expliciter, d'autres situations dans lesquelles il y aurait présomption irréfragable de non-consentement.

Ces personnes se hérissent évidemment vis-à-vis de cette perspective. En effet, elles pensent que définir des cas de présomption irréfragable de non-consentement et donc aller automatiquement vers une incrimination d'atteinte à l'intégrité sexuelle, est extrêmement grave. Par ailleurs, le flou introduit par le "notamment" et la possibilité d'extension ainsi offerte peuvent vraiment amener à des situations que nous n'aurions pas voulues. Quid de ce "notamment" dans la pratique ?

M. **Van Parys**, ministre : Je puis vous assurer que la limite a trait aux huit cas. Le "notamment" prévoit les cas excluant tout consentement. Les huit cas cités sont ceux pour lesquels il y a présomption.

M. **Vincent Decroly** (ECOLO-AGALEV) : Je ne vous comprends pas très bien.

M. **Van Parys**, ministre : Je peux vous envoyer une note explicative pour demain afin de bien situer le terme "notamment". Mais soyez rassuré, seuls les huit cas limitativement explicités sont concernés.

M. **Vincent Decroly** (ECOLO-AGALEV) : Monsieur le ministre, à l'article 423bis, le § 1er dispose que "L'auteur de l'atteinte à l'intégrité sexuelle commise à l'égard d'un majeur sera puni d'un emprisonnement de un mois à un an."

Le § 2 précise que "Si l'atteinte à l'intégrité sexuelle visée au § 1er a été imposée par violences, menaces, contrainte ou ruse, l'auteur sera puni d'un emprisonnement de 6 mois à 5 ans".

La question qui se pose alors est celle de savoir quelle est l'atteinte à l'intégrité sexuelle qui serait obtenue sans violences, sans menaces, sans contrainte et sans ruse. Peut-on alors encore parler d'atteinte à l'intégrité sexuelle ? Quels cas visez-vous concrètement ?

M. **Van Parys**, ministre : Monsieur le président, dans ce cas également, je ferai parvenir une note à M. Decroly : la question est tellement technique et précise que je ne peux pas vous répondre concrètement à ce moment. Vous disposerez de l'explication spécifique avant la séance de demain.

M. **Vincent Decroly** (ECOLO-AGALEV) : Une dernière explication du même genre, mais il me semble utile de vérifier un certain nombre de choses. Votre texte dit que "l'auteur de l'atteinte à l'intégrité sexuelle sur une victime majeure atteinte d'une déficience physique ou mentale, dont la loi présume de l'absence de consentement, est sanctionné d'une peine d'un mois à un an". En revanche, la peine est de six mois à cinq ans pour l'atteinte à l'intégrité sexuelle punissable à l'égard d'un adulte qui n'est atteint d'aucune déficience.

Cela me semble curieux : d'une certaine manière, en cas de déficience, la peine est moindre que lorsque la victime n'est atteinte d'aucune déficience. N'est-ce pas paradoxal ? Nous attendrions plutôt une peine supérieure en cas de situation de déficience pour renforcer la protection.

M. **Van Parys**, ministre : Je vous ferai aussi parvenir la réponse avant demain midi.

Le **président** : La parole est à Mme Jacqueline Herzet.

Mme **Jacqueline Herzet** (PRL-FDF) : Monsieur le président, je voudrais poser une simple question de procédure : peut-on considérer que la discussion générale est close aujourd'hui ? Quid de la discussion des amendements ? Si la décision est de reporter cette discussion en commission, discutera-t-on malgré tout des amendements demain ? Ou alors quand ?

Je voudrais une réponse à cette question, monsieur le président.

De **voorzitter** : De algemene bespreking is gesloten.

La discussion générale est close.

Mij is meegedeeld dat dit de afspraak was. Morgen zal de plenaire vergadering beslissen of men al dan niet doorgaat met de artikelsgewijze bespreking. Als dit het geval is, wordt de procedure gevolgd zoals we die kennen. Als morgen beslist wordt om het wetsontwerp terug naar de commissie te sturen, zal daar opnieuw een algemene bespreking worden gehouden. Men zal dan nadien kunnen oordelen over eventuele nieuwe amendementen.

Aan de orde is de bespreking van het :

- **wetsontwerp tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende het huwelijk (overgezonden door de Senaat) (1991/1 tot 4)**

- **wetsvoorstel van de heren Jacques Vandenhaute, Claude Eerdekens, Pierre Beaufays, Herman De Croo en Robert Delathouwer en de dames Jacqueline Herzet en Suzette Verhoeven tot instelling van een preventieve regeling ter bestrijding van de schijnhuwelijken (1788/1 tot 5)**.

L'ordre du jour appelle la discussion :

- du **projet de loi modifiant certaines dispositions relatives au mariage (transmis par le Sénat) (1991/1 à 4)**

- de la **proposition de loi de MM. Jacques Vandenhaute, Claude Eerdekens, Pierre Beaufays, Herman De Croo et Robert Delathouwer et Mmes Jacqueline Herzet et Suzette Verhoeven visant à instituer un mécanisme de type préventif dans le but de lutter contre la pratique des mariages de convenance (1788/1 à 5)**.

De algemene bespreking is geopend.

La discussion générale est ouverte.

De heer Renaat Landuyt, rapporteur, heeft het woord.

De heer **Renaat Landuyt** (SP), rapporteur : Mijnheer de voorzitter, samen met de andere rapporteur, mevrouw Herzet, heb ik de eer naar het schriftelijk verslag te verwijzen.

Le **président** : La parole est à M. Jacques Vandenhaute.

M. **Jacques Vandenhaute** (PRL-FDF) : Monsieur le président, monsieur le ministre, chers collègues, je voudrais d'abord remercier les rapporteurs pour leur excellent travail ainsi que le président de la commission, M. Verwilghen, pour la manière remarquable dont il a présidé les débats.

Plusieurs collègues m'ont dit que, vu la longueur des débats du projet que nous venons d'examiner, ils ne pourraient prendre part à cette réflexion. Je le regrette.

Monsieur le ministre, chers collègues, notre assemblée est enfin amenée à se prononcer sur l'institution d'un mécanisme de type préventif destiné à lutter contre la pratique des mariages de convenance, appelés également mariages blancs.

Comme vous le savez, cela fait très longtemps que j'ai plaidé, notamment par le dépôt de propositions de lois relative à cette matière, en faveur d'un tel mécanisme permettant aux officiers de l'état civil de disposer enfin d'outils juridiques réglementés par une loi leur permettant de refuser la célébration de mariages lorsqu'il existe manifestement des indices sérieux leur permettant de croire en l'existence d'une fausse union dont le seul but est en réalité la volonté d'obtenir un avantage en matière de séjour, avantage lié au statut d'époux.

J'avais même plaidé en son temps en faveur de l'adoption, parallèlement au mécanisme préventif, de dispositions répressives.

Il est vrai que ces dispositions auraient permis de sanctionner sévèrement toute personne ayant participé ou ayant facilité la conclusion de tels mariages simulés, le but étant, bien évidemment de lutter contre les filières organisées qui sont une réalité.

Sur ce dernier point, le législateur semble ne pas avoir voulu s'engager dans l'état actuel des choses. Mon collègue Eerdekens m'a d'ailleurs demandé d'accepter de faire un effort afin d'arriver à une consensus sur le texte. Ce que j'ai finalement fait.

Avant d'aborder le fond de la matière, j'aimerais, chers collègues, vous entretenir de la manière dont le texte, que nous voterons demain, a cheminé au long de ces six derniers mois.

Tout a commencé lors de la discussion, devant cette assemblée, de la proposition de loi modifiant le code de la nationalité belge en ce qui concerne la procédure de naturalisation.

Plusieurs députés tant de la majorité que de l'opposition avaient déposé un amendement visant à instituer un mécanisme de type préventif afin de lutter contre la pratique des mariages de convenance.

Cet amendement, voté dans la précipitation, en commission de la Justice de la Chambre, avait été rejeté par erreur.

Soucieux de ne pas retarder l'adoption de la législation modifiant le code de la nationalité belge, les parlementaires de la majorité et de l'opposition, auteurs dudit amendement, ont décidé de redéposer cet amendement sous la forme d'une nouvelle proposition de loi. Ils avaient, ensuite, demandé et obtenu une prise en considération d'urgence de cette proposition de loi et sa fixation à l'ordre du jour de la commission de la Justice de la Chambre sous le bénéfice de l'urgence.

Alors que la Chambre avait initié le débat sur cette problématique, certains sénateurs ont tout simplement joué la carte du forcing en inscrivant à l'ordre du jour de la commission de l'Intérieur et des Affaires administratives une proposition de loi de la sénatrice, Mme Lizin.

Notre parlement s'est donc retrouvé devant une situation tout à fait paradoxale puisque deux textes, visant à instituer un mécanisme de type préventif en vue de lutter contre la pratique des mariages blancs, et assez semblables quant au fond, étaient examinés parallèlement par les deux assemblées législatives.

Le gouvernement, qui avait annoncé le dépôt d'un amendement majeur à la proposition de loi dont j'étais l'auteur avec d'autres collègues, décida de présenter cet amendement aux deux assemblées tout en attirant l'attention du Sénat sur le fait que les discussions sur cette matière étaient prioritairement engagées à la Chambre des représentants. Mais le Sénat qui ne fait pas toujours preuve de sagesse en décida autrement. Les discussions furent organisées en commission de l'Intérieur du Sénat et, ensuite, en séance plénière dans la précipitation et l'urgence afin de faire adopter le texte de loi de Mme Lizin avant que la Chambre n'ait eu l'occasion de se prononcer sur la même matière.

C'est ainsi que la commission de la Justice de la Chambre s'est retrouvée simultanément devant un projet de loi émanant du Sénat, et dont le contenu n'est ni plus ni moins que l'amendement du gouvernement, et une proposition de loi émanant de parlementaires de la majorité et de l'opposition à laquelle le gouvernement avait déposé le même amendement que celui qui fut défendu au Sénat.

Avouez monsieur le ministre, chers collègues, que ce n'est pas là l'exemple type d'une réforme réussie de notre système bicaméral.

Les choses se corsent encore lorsque l'on apprend que le Sénat a estimé que le texte qu'il avait voté relevait du bicaméralisme obligatoire, c'est-à-dire de la procédure qu'il convient de suivre en application de l'article 77 de la Constitution.

Le Sénat a donc estimé qu'un projet de loi, contenant essentiellement des dispositions modifiant le code civil, traite aussi de "l'organisation judiciaire". Or, la seule disposition du projet de loi qui modifie le code judiciaire est, comme vous le savez, l'article 21.

Cet article modifie l'article 587 du Code judiciaire, qui, lui, se trouve dans la troisième partie de ce code relative à la compétence des cours et tribunaux. Or, monsieur le ministre, chers collègues, vous savez très bien que la Chambre, souvent suivie en cela par le gouvernement, a toujours considéré qu'il fallait limiter strictement la notion d'organisation judiciaire à la deuxième partie du code judiciaire, et aux principes généraux figurant dans la première partie, pour autant qu'ils portent sur l'organisation judiciaire. La commission de la Justice de la Chambre, en application du règlement, a examiné prioritairement, bien entendu, le projet de loi qui nous a été transmis par le Sénat, mais a estimé à l'unanimité de ses membres que le Sénat avait mal qualifié le projet de loi. La commission de la Justice de la Chambre a donc adopté l'amendement que j'avais déposé à cette fin en vue de rebaptiser le projet de loi en son article premier de projet de loi relevant de la procédure du bicaméralisme optionnel, c'est-à-dire de l'article 78 de la Constitution et non pas de l'article 77.

En guise de conclusion sur cette partie de mon exposé relative à la manière dont le texte que nous voterons demain - j'en suis convaincu - est arrivé devant nous, j'aimerais vous dire aujourd'hui, monsieur le ministre, chers collègues, que je suis profondément déçu - et je ne suis pas le seul - de la manière dont le Sénat, et en particulier certains de ses membres, ont agi en cette matière. Sachant pertinemment bien que c'est la Chambre des représentants qui avait eu le mérite d'entamer le débat relatif à la problématique des mariages blancs, en accordant l'urgence au traitement de textes déposés devant elle, le Sénat a voulu, en quelque sorte, court-circuiter cette initiative. Pour ce faire, le Sénat a examiné, dans la précipitation, une proposition de loi tout en faisant adopter en réalité le texte intégral de l'amendement gouvernemental qui avait également été déposé devant notre assemblée. Lorsque l'opération fut réussie par le Sénat, on a même vu circuler à l'attention des bourgmestres du royaume - il faut le faire - une lettre signée par Mme Lizin, annonçant tout simplement qu'une législation était entrée en vigueur en matière de mariages blancs à l'initiative du Sénat, alors qu'en réalité, non seulement le débat a été initié à la Chambre, mais en plus, le texte voté par le Sénat n'était, bien entendu, pas encore une loi puisqu'il n'avait pas été adopté par la Chambre des représentants. Mais je suis également profondément déçu parce que la manière dont notre système bicaméral dit "rénové" a fonctionné en cette matière risque ainsi de constituer un dangereux précédent et de faire jurisprudence.

Vous constaterez comme moi qu'il suffirait au Sénat de faire voter, dans la précipitation, un texte pour court-circuiter un débat dont la Chambre se serait saisie. En effet, en application du règlement de notre assemblée, la priorité doit être accordée à l'examen en commission des projets de loi. Bien sûr, lorsque le règlement de notre assemblée parle du traitement rapide des projets de loi, il vise les textes d'initiative gouvernementale. Mais les termes "projet de loi" visent aussi les textes d'initiative parlementaire votés par le Sénat et transmis à la Chambre. C'est là, évidemment et manifestement, un effet pervers et sans doute non voulu de notre règlement et, plus généralement, de notre système bicaméral rénové.

Il ne faudrait pas oublier la philosophie sous-jacente à la dernière réforme de l'Etat en ce qui concerne le système bicaméral, c'est-à-dire la mise en place d'un mécanisme limitant au minimum le système de la navette qui symbolisait, sous la précédente législature, le mode de fonctionnement du pouvoir législatif, mode, faut-il le dire, un peu obsolète.

Or, si le Sénat continue à qualifier de 77 les textes qu'il vote dans la précipitation en vue de court-circuiter les initiatives prises devant la Chambre des représentants, non seulement cela pose un problème en termes de loyauté, mais cela pose également un sérieux problème en termes de fonctionnement de nos institutions.

Pour en terminer, monsieur le président, monsieur le ministre, chers collègues, je voudrais dire quelques mots sur le fond de la matière que nous traitons aujourd'hui. Je ne reviendrai pas sur plusieurs remarques de nature technique et juridique que j'ai formulées à l'occasion des travaux de notre commission et que vous retrouvez dans le rapport de cette dernière.

J'aimerais attirer votre attention sur certains aspects indiscutablement positifs du texte que le groupe PRI-FDF votera ce jeudi.

Nous appuierons ce texte essentiellement parce que nous plaidons depuis longtemps en faveur de la mise à la disposition des officiers de l'état civil d'un outil légal leur permettant de refuser la célébration de mariages simulés. Or, dans l'état actuel de notre droit, les officiers de l'état civil, qui sont d'ailleurs souvent bourgmestres également, sont dans une position d'insécurité juridique, de risque permanent, voire de mise en cause de leurs responsabilités lorsqu'ils osent refuser

une telle célébration, parce qu'ils ne peuvent se fonder sur aucun texte certain, si ce n'est sur quelques circulaires ministérielles.

Si nous votons le texte, le mécanisme qui sera mis en place, abroge le vieux système de publication des bans de mariage et le remplace par une formalité beaucoup mieux adaptée à notre époque : la déclaration du mariage par l'un des futurs époux, ou par les deux, à l'officier de l'état civil qui en dresse un acte solennel de déclaration.

Lors de cette déclaration de mariage, un certain nombre de documents devront être remis à l'officier de l'état civil : copie conforme de l'acte de naissance, preuve d'identité, preuve de nationalité, preuve de célibat, preuve de l'inscription dans le registre de population, le registre des étrangers ou le registre d'attente. Tout ceci offre une garantie supplémentaire.

Lorsque les documents remis sont établis dans une langue étrangère, l'officier de l'état civil pourra en demander une traduction certifiée conforme. L'officier de l'état civil refusera de dresser l'acte de déclaration si les parties intéressées restent en défaut de déposer les documents que nous venons de mentionner. Il communiquera sa décision motivée aux parties intéressées et transmettra en même temps une copie de cette décision au procureur du Roi de l'arrondissement judiciaire dans lequel le refus a été exprimé.

Les droits des parties sont garantis dans la mesure où la loi offre une possibilité de recours au bénéfice des intéressés devant le tribunal de première instance, dans le mois qui suit la notification de la décision de refus.

Une cause spécifique de nullité pour les mariages simulés est aussi prévue par l'introduction d'un nouvel article 146bis dans le code civil. Il n'y aura donc pas de mariage lorsque, bien que les consentements formels aient été donnés en vue du mariage, il ressort d'une combinaison de circonstances que l'intention de l'un des époux au moins n'est manifestement pas la création d'une communauté de vie durable, mais uniquement l'obtention d'un avantage en matière de séjour, lié au statut d'époux.

Parallèlement s'il existe une présomption sérieuse qu'il n'est pas satisfait aux qualités et conditions requises pour contracter mariage, ou lorsque la célébration du mariage serait contraire au principe de l'ordre public, l'officier de l'état civil pourra surseoir à la célébration de celui-ci pendant deux mois au plus. Ce report de célébration doit permettre à l'officier de l'état civil de procéder à une enquête complémentaire pour vérifier s'il s'agit d'un possible mariage simulé.

Il faudra bien évidemment mettre à la disposition de l'officier de l'état civil les moyens qui lui permettront de procéder aux vérifications nécessaires. Comme je l'ai dit en commission, cela ne sera pas toujours facile.

Mis à part les incidents de parcours que je me devais de signaler car nos rapports avec le Sénat feront l'objet d'une jurisprudence détestable, le dispositif que nous voterons jeudi est satisfaisant. Nous espérons le voir définitivement adopté avant la dissolution de nos assemblées afin que sa mise en vigueur, tant attendue par les officiers de l'état civil, puisse être envisagée pour le mois de janvier 2000, comme le gouvernement s'y est engagé.

Le **président** : La parole est à M. André du Bus de Warnaffe.

M. **André du Bus de Warnaffe** (PSC) : Monsieur le président, monsieur le ministre, chers collègues, le PSC votera bien entendu le projet de loi dit relatif aux mariages de complaisance. Ce projet répond en effet à une réelle nécessité mise en exergue par les officiers de l'état civil qui, sur le terrain, ont du mal à détecter les mariages de complaisance sur base des seules présomptions d'indices repris actuellement dans une circulaire ministérielle.

Plusieurs Etats voisins ont déjà légiféré en cette matière, en étant contraints de sacrifier un peu à la faveur du mariage et au droit au mariage en subordonnant celui-ci à des formalités nouvelles.

Il y a lieu de rappeler que l'article 12 de la convention de sauvegarde des droits de l'homme consacre le droit au mariage dans les termes suivants : "A partir de l'âge nubile, l'homme et la femme ont le droit de se marier, de fonder une famille selon les lois nationales régissant l'exercice de ce droit."

Le projet de loi ne peut et ne pourra donc constituer en aucun cas, dans les faits, une restriction injustifiée au droit de se marier garanti par la convention.

Il est vrai que déjà dans notre droit, la validité du mariage en tant qu'acte juridique est soumise à une série de conditions, tant de fond que de forme. Et l'absence de ces conditions peut constituer un empêchement au mariage et entraîner sa nullité.

Ce que le projet de loi poursuit avec raison, c'est la nullité des mariages simulés et plus précisément ceux qui visent uniquement l'obtention d'un avantage en matière de séjour lié au statut d'époux. Il ne s'agit donc pas de combattre tous les mariages de convenance - blancs ou simulés - mais seulement ceux qui ont pour but un avantage en matière de séjour. Désormais, comme condition préalable, il faudra produire plusieurs documents, dont une preuve d'inscription dans le registre des étrangers ou le registre d'attente et/ou une preuve de la résidence actuelle, une preuve du célibat, une copie conforme de l'acte de naissance ou, à défaut, un acte de notoriété.

Si le PSC approuve le texte en ce qu'il soumet le mariage à des conditions nouvelles de remise de documents et reconnaît l'utilité de l'initiative législative, il attire néanmoins l'attention sur le fait qu'en aucun cas, la nouvelle réglementation ne pourrait se transformer en suspicion générale à l'égard des mariages mixtes.

Le PSC espère que la loi atteindra ses objectifs et il faudra en évaluer les résultats. Ceux-ci ne sont en effet pas acquis d'avance. Par exemple, la loi hollandaise à cet égard est particulièrement éclairante, puisque celle-ci n'a pas eu pour effet de voir diminuer les mariages de complaisance aux Pays-Bas. Ceci légitime donc davantage le processus d'évaluation qu'il conviendra de mettre en oeuvre.

De **voorzitter** : De minister heeft het woord.

De heer **Van Parys**, minister van Justitie : Mijnheer de voorzitter, collega's, ik verheug me over de goede samenwerking tussen de commissie voor de Justitie en de regering inzake deze problematiek. Het voorliggend wetsontwerp komt perfect tegemoet aan een belangrijke maatschappelijke behoefte. Ik zal niet dieper ingaan op de discussie over de bevoegdheden van Kamer en Senaat. Dat is niet de bevoegdheid van de regering.

Je me réjouis de l'excellente collaboration qui a eu lieu au sein de la commission de la Justice. Le texte qui - j'espère - sera voté, est de qualité. Je remercie tous les membres qui ont participé à son élaboration et en particulier M. Vandenhaute.

Le **président** : La discussion générale est close.

De algemene bespreking is gesloten.

Nous passons à la discussion des articles.

Wij vatten de bespreking van de artikelen aan.

Le texte adopté par la commission sert de base à la discussion des articles. (Rgt 66, 4°)

De door de commissie aangenomen tekst geldt als basis voor de bespreking van de artikelen. (Rgt 66, 4°) **(1991/4)**

- Les articles 1 à 25 sont adoptés article par article.

- De artikelen 1 tot 25 worden artikel per artikel aangenomen.

La discussion des articles est close. Le vote sur l'ensemble aura lieu ultérieurement.

De artikelsgewijze bespreking is gesloten. Over het geheel zal later worden gestemd.

L'ordre du jour appelle la discussion du **projet de loi relatif aux juristes de parquet et aux référendaires et complétant et modifiant certaines dispositions du Code judiciaire et de la loi du 22 décembre 1998 modifiant certaines dispositions de la deuxième partie du Code judiciaire concernant le Conseil supérieur de la Justice, la nomination et la désignation de magistrats et instaurant un système d'évaluation pour les magistrats (transmis par le Sénat) (2037/1 et 2).**

Aan de orde is de bespreking van het **wetsontwerp met betrekking tot de parketjuristen en de referendarissen en tot aanvulling en wijziging van sommige bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek en van de wet van 22 december 1998 tot wijziging van sommige bepalingen van deel II van het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot de Hoge Raad voor de Justitie, de benoeming en aanwijzing van magistraten en tot invoering van een evaluatiesysteem voor magistraten (overgezonden door de Senaat) (2037/1 en 2).**

De algemene bespreking is geopend.

La discussion générale est ouverte.

De verslaggevers, de heren Luc Willems en Renaat Landuyt, verwijzen naar hun schriftelijk verslag.

De heer Ignace Van Belle heeft het woord.

De heer **Ignace Van Belle** (VLD): Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, zoals dit reeds bij het Hof van Cassatie het geval is, zal in het Gerechtelijk Wetboek een kader van referendarissen worden opgenomen. Deze juristen moeten de magistraten van de zetel en de onderzoeksrechters bijstaan met voorbereidend opzoekwerk. Bovendien zullen parketjuristen worden aangeworven die een gespecialiseerde administratieve ondersteuning zullen zijn voor de parketmagistraten. Het is de bedoeling een studiedienst voor de rechterlijke macht op te richten. Alhoewel deze interne hervorming van het gerecht voor de buitenwereld wellicht niet evenveel stof zal doen opwaaien als andere Octopusmaatregelen, vindt de VLD ze broodnodig.

Het voorliggende wetsontwerp heeft enerzijds tot doel de gerechtelijke achterstand weg te werken en, anderzijds, het ambt van magistraat aantrekkelijker te maken. In de begroting 1999 wordt 32 miljoen frank vrijgemaakt om 225 referendarissen en parketjuristen te kunnen aanwerven. De rechtbanken, de parketten van eerste aanleg en de hoven van beroep zullen voorrang krijgen bij de aanwerving.

Deze hervorming zal zich binnen bepaalde krijtlijnen afspelen.

Allereerst wordt een maximaal kader vastgelegd. De invulling zal afhangen van de behoefteraming opgemaakt door de korpsoversten.

Ten tweede zal de benoeming gebeuren na rangschikking op grond van een vergelijkend examen georganiseerd door de benoemings- en aanwijzingscommissie van de Hoge Raad voor de Justitie.

Ten slotte staan de referendaris en de parketjurist onder het rechtstreeks gezag van de magistraat-korpschef of de aangestelde magistraat.

Het huidige wetsontwerp is de uitvoering van het derde deel van het Octopus-akkoord.

Alhoewel de VLD het ontwerp zal goedkeuren, wens ik een randbemerking te maken.

Er moet voor gewaakt worden dat de referendarissen en parketjuristen niet door "hun" magistraat als veredelde secretaris worden gebruikt.

Zij mogen enkel juridisch voorbereidend werk doen,los van de griffiers,los van de parketsecretariaten en zij moeten aldus een meerwaarde voor de betrokken magistraat opleveren.

De VLD-fractie hoopt dat deze maatregel een belangrijke steun voor de rechterlijke macht zal vormen en zal het derhalve goedkeuren.

De **voorzitter**: De minister heeft het woord.

De heer **Van Parys**, minister van Justitie: Mijnheer de voorzitter, ik wil deze korte tussenkomst relateren aan twee voorstellen die voortspruiten uit het Octopusoverleg. Enerzijds gaat het over de parketjuristen en referendarissen; anderzijds - om het bevattelijk uit te drukken - over de vlakke loopbaan van de magistraten.

In het Octopusakkoord hebben wij belangrijke elementen ter beschikking gesteld van de magistratuur om te functioneren binnen de uitgetekende krijtlijnen. Het creëren van een kader van parketjuristen en referendarissen is een belangrijk initiatief omdat uit experimenten duidelijk is gebleken dat, in hoofde van de magistratuur, een belangrijke behoefte bestaat om mensen ter beschikking te hebben die het beleidsvoorbereidend werk doen, meer bepaald de juridische en de intellectuele ondersteuning van de magistraat. Deze kan zich dan concentreren op de kerntaken.

Ik stel vast dat het experiment met de juristen in Brussel erg positief is onthaald en bijzondere resultaten boekt. Ik denk dat we in de toekomst hierin verder moeten investeren. In plaats van nog meer magistraten, hebben wij nood aan een betere administratieve, intellectuele en juridische ondersteuning.

Ik wil daaraan de problematiek van de gebrekkige interesse voor een loopbaan in de magistratuur koppelen.

In een dubbel opzicht moet dit initiatief een loopbaan in de magistratuur aantrekkelijker maken. Magistraten zullen enerzijds weten dat zij een kader van juristen ter beschikking hebben; anderzijds zullen deze juristen ook makkelijk in contact komen met de loopbaan van de magistraat en een soort reserve vormen van toekomstige, grondig voorbereide magistraten.

Hetzelfde geldt voor het volgende voorstel, namelijk het statuut van de magistratuur. In de mate waarin wij dit wetsvoorstel met betrekking tot de vlakke loopbaan realiseren, creëren wij een belangrijke toegevoegde waarde inzake het statuut van substituten en rechters. Jonge magistraten die op dit ogenblik inderdaad te weinig betaald worden en een nadelig statuut hebben, zullen worden aangetrokken door een loopbaan in de magistratuur.

Ik denk dat wij een waaier van initiatieven hebben genomen die de aantrekkingskracht van de magistratuur moeten versterken.

Tot daar mijn overwegingen met betrekking tot het ontwerp en het voorstel.

De **voorzitter** : De algemene bespreking is gesloten.

La discussion générale est close.

Wij vatten de bespreking van de artikelen aan.

Nous passons à la discussion des articles.

Le texte adopté par la commission sert de base à la discussion des articles. (Rgt 66, 4°)

De door de commissie aangenomen tekst geldt als basis voor de bespreking van de artikelen. (Rgt 66, 4°) **(2037/1)**

- De artikelen 1 tot 28 worden artikel per artikel aangenomen.

- Les articles 1 à 28 sont adoptés article par article.

De artikelsgewijze bespreking is gesloten. Over het geheel zal later worden gestemd.

La discussion des articles est close. Le vote sur l'ensemble aura lieu ultérieurement.

Aan de orde is de bespreking van het **wetsvoorstel van de heren André du Bus de Warnaffe, Jo Vandeurzen, Thierry Giet, Marc Verwilghen, Antoine Duquesne, Renaat Landuyt, Geert Bourgeois en Olivier Maingain tot wijziging, wat de wedden van de magistraten van de rechterlijke orde betreft, van het Gerechtelijk Wetboek (2030/1 en 2)**.

L'ordre du jour appelle la discussion de la **proposition de loi de MM. André du Bus de Warnaffe, Jo Vandeurzen, Thierry Giet, Marc Verwilghen, Antoine Duquesne, Renaat Landuyt, Geert Bourgeois et Olivier Maingain modifiant le Code judiciaire en ce qui concerne les traitements des magistrats de l'ordre judiciaire (2030/1 et 2)**.

De algemene bespreking is geopend.

La discussion générale est ouverte.

De heer Luc Willems, rapporteur, verwijst naar zijn schriftelijk verslag.

De heer Ignace Van Belle heeft het woord.

De heer **Ignace Van Belle** (VLD) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, de werving van de best mogelijke kandidaten voor een rechterlijk ambt zal binnenkort gebeuren via de Hoge Raad voor de Justitie. Deze objectieve benoemingsprocedure moet worden gedragen door een statuut dat de nodige aantrekkingskracht heeft. Het statuut en de carrièremogelijkheden van de magistratuur dienen dan ook fundamenteel te worden herdacht. Daarbij rijzen vooral voldoende carrièremogelijkheden in de eerstelijnsrechtspraak, met een verbetering van de infrastructuur en de arbeidsvoorwaarden en van de bezoldiging van de eerste lijn.

Tot nu toe doet het verschijnsel zich voor dat veel juridische krachten geen loopbaan van magistraat meer kiezen. Er is dan ook een gebrek aan kandidaten om benoemd te worden tot substituut-procureur des Konings en zelfs tot rechter.

De magistratuur is voor velen onvoldoende aantrekkelijk geworden. Sommigen die niet tevreden zijn met het verloop van hun advocatenloopbaan, proberen nog een veilig rechtersambt uit de brand te slepen. Anderen geven echter de voorkeur aan hogere verdiensten of grotere voordelen van een job in het zakenleven of de academische wereld. Dit wetsvoorstel, dat in het kader van de Octopusakkoorden tot stand kwam, moet die toestand verhelpen, althans dat hopen wij. Een betere betaling is nodig opdat de magistraat niet naar een hoger niveau zou moeten "vluchten" om vooruit te komen. Dat laatste heeft een onverantwoorde leegloop en verschraling van de eerstelijnsrechtspraak veroorzaakt. Zeker binnen de eerstelijnsrechtspraak moesten aldus voldoende promotiemogelijkheden worden gecreëerd.

De VLD zegt sinds jaren dat het aantal rechtszaken moet worden gereduceerd en behandeld door beter betaalde magistraten. Het statuut moet dus volledig worden herdacht en aantrekkelijk worden gemaakt. Er dient dus voorrang te worden gegeven aan de aanwerving van personen met grotere kwaliteiten, gestimuleerd door een statuut dat beter beantwoordt aan de verantwoordelijkheden van het magistratenambt.

Wij stellen vast dat het verschil in bezoldiging tussen de eerstelijnsrechtspraak en het hoger beroep drastisch zal worden gemilderd. Hoewel men in casu niet tot de veel besproken invoering van een "vlakke loopbaan" voor de magistratuur is gekomen, stellen wij toch vast dat een belangrijke harmonisatie van de wedden zal worden doorgevoerd.

De VLD hecht groot belang aan de herwaardering van de rechterlijke ambten en zal dit voorstel dan ook ten volle steunen.

De **voorzitter** : Mijnheer de minister, ik neem aan dat u verwijst naar uw uiteenzetting bij de algemene bespreking van het vorige wetsontwerp. *(Ja)*

De algemene bespreking is gesloten.

La discussion générale est close.

Wij vatten de bespreking van de artikelen aan.

Nous passons à la discussion des articles.

Le texte adopté par la commission sert de base à la discussion des articles. (Rgt 66, 4°)

De door de commissie aangenomen tekst geldt als basis voor de bespreking van de artikelen. (Rgt 66, 4°) **(2030/1)**

Er werden geen amendementen ingediend.

Aucun amendement n'a été déposé.

- De artikelen 1 tot 13 worden artikel per artikel aangenomen.

- Les articles 1 à 13 sont adoptés article par article.

De artikelsgewijze bespreking is gesloten. Over het geheel zal later worden gestemd.

La discussion des articles est close. Le vote sur l'ensemble aura lieu ultérieurement.

De vergadering is gesloten.

La séance est levée.

- De vergadering wordt gesloten om 18.48 uur. Volgende plenaire vergadering donderdag 18 maart 1999 om 14.00 uur.

- La séance est levée à 18.48 heures. Prochaine séance plénière jeudi 18 mars 1999 à 14.00 heures.

ANNEXE

SEANCE PLENIERE

MERCREDI 17 MARS 1999

DÉCISIONS INTERNES

COMMISSION PARLEMENTAIRE DE CONCERTATION

Décisions

Conformément à l'article 14, alinéa 1er, de la loi du 6 avril 1995 organisant la commission parlementaire de concertation prévue à l'article 82 de la Constitution et modifiant les lois coordonnées sur le Conseil d'Etat, la commission parlementaire de concertation a pris les décisions suivantes en sa réunion du 18 mars 1999 (n°82/44) :

- conformément aux articles 2, 2°, et 12, § 1er, de la loi du 6avril1995 organisant la commission parlementaire de concertation prévue à l'article 82 de la Constitution et modifiant les lois coordonnées sur le Conseil d'Etat, la commission a prolongé les délais dans lesquels le Sénat aura à se prononcer :

a) pour le projet de loi visant à limiter le cumul de la fonction de député permanent avec d'autres fonctions et à harmoniser le statut financier et fiscal des députés permanents (n^{os}1687/1 à 7-97/98) : la commission a décidé de prolonger le délai d'examen de 7 jours;

b) pour le projet de loi relatif à la responsabilité civile et pénale des bourgmestres et échevins (n^{os}1686/1 à 9-97/98) : la commission a décidé de prolonger le délai d'examen de 7 jours;

c) pour le projet de loi visant à améliorer les congés politiques en faveur des conseillers communaux, provinciaux, bourgmestres, échevins et présidents du conseil de l'aide sociale dans le secteur public et privé (n^{os}1685/1 à 13-97/98) : la commission a décidé de prolonger le délai d'examen de 7 jours;

d) pour le projet de loi visant à améliorer le statut pécuniaire et social des mandataires locaux (n°s 1684/1 à 9-97/98) : la commission a décidé de prolonger le délai d'examen de 7 jours;

e) pour le projet de loi limitant le cumul du mandat de bourgmestre et d'échevin avec d'autres fonctions (n°s 1837/1 à 8-98/99) : la commission a décidé de prolonger le délai d'examen de 7 jours;

f) pour le projet de loi modifiant l'article 3 de la loi du 13avril1995 relative au contrat d'agence commerciale (n°s 1423/1 à 8-97/98) : la commission a décidé de prolonger le délai d'examen de 2 jours;

- conformément aux articles 2, 4°, et 12, § 3, de la loi du 6avril1995 organisant la commission parlementaire de concertation prévue à l'article 82 de la Constitution et

BIJLAGE

PLENAIRE VERGADERING

WOENSDAG 17 MAART 1999

INTERNE BESLUITEN

PARLEMENTAIRE OVERLEGCOMMISSIE

Beslissingen

Overeenkomstig artikel 14, eerste lid, van de wet van 6 april 1995 houdende inrichting van de parlementaire overlegcommissie bedoeld in artikel 82 van de Grondwet en tot wijziging van de gecoördineerde wetten op de Raad van State heeft de parlementaire overlegcommissie in haar vergadering van 18 maart 1999 de volgende beslissingen genomen (nr.82/44) :

- overeenkomstig de artikelen 2, 2°, en 12, § 1, van de wet van 6april1995 houdende inrichting van de parlementaire overlegcommissie bedoeld in artikel 82 van de Grondwet en tot wijziging van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, heeft de commissie de termijnen verlengd waarbinnen de Senaat zich moet uitspreken :

a) voor het wetsontwerp tot beperking van de cumulatie van het ambt van bestendig afgevaardigde met andere ambten en tot harmonisering van het financieel en fiscaal statuut van de bestendig afgevaardigde (nrs.1687/1 tot 7-97/98) : de commissie heeft beslist de onderzoekstermijn met 7 dagen te verlengen;

b) voor het wetsontwerp betreffende de burgerrechtelijke aansprakelijkheid en de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van burgemeesters, schepenen en leden van de bestendige deputatie (nrs.1686/1 tot 9-97/98) : de commissie heeft beslist de onderzoekstermijn met 7 dagen te verlengen;

c) voor het wetsontwerp tot verbetering van het stelsel van politiek verlof voor provincie- en gemeenteraadsleden, leden van de raad voor maatschappelijk welzijn, burgemeesters, schepenen en voorzitters van de raad voor maatschappelijk welzijn in de openbare en de particuliere sector (nrs.1685/1 tot 13-97/98) : de commissie heeft beslist de onderzoekstermijn met 7 dagen te verlengen;

d) voor het wetsontwerp tot verbetering van de bezoldigingsregeling en van het sociaal statuut van de lokale verkozenen (nrs.1684/1 tot 9-97/98) : de commissie heeft beslist de onderzoekstermijn met 7dagen te verlengen;

e) voor het wetsontwerp tot beperking van de cumulatie van het mandaat van burgemeester en schepen met andere ambten (nrs.1837/1 tot 8-98/99) : de commissie heeft beslist de onderzoekstermijn met 7dagen te verlengen;

f) voor het wetsontwerp tot wijziging van artikel 3 van de wet van 13 april 1995 betreffende de handelsagentuurovereenkomst (nr.1423/1 tot 8-97/98) : de commissie heeft beslist de onderzoekstermijn van 2dagen te verlengen;

- overeenkomstig de artikelen 2, 4°, en 12, § 3, van de wet van 6april1995 houdende inrichting van de parlementaire overlegcommissie bedoeld in artikel 82 van de Grondwet en

modifiant l · lois coordonnées sur le Conseil d'Etat et en application de ·rticle 81, alinéa 5, de la Constitution, la commission a déc ·iné les délais dans lesquels la Chambre aura à se prononcer .

a) pour le projet de loi modifiant la loi provinciale (n°1553/1-97/98) : la commission a décidé de fixer le délai d'examen à 15jours;

b) pour le projet de loi modifiant l'article 217 et insérant un article 217bis dans le Code d'instruction criminelle, et complétant l'article 5 de la loi du 15 février 1993 créant un Centre pour l'égalité des chances et la lutte contre le racisme (n° 1881/1-98/99) : la commission a décidé de fixer le délai d'examen à 15jours.

Pour information

tot wijziging van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en met toepassing van artikel 81, vijfde lid, van de Grondwet, heeft de commissie de termijnen bepaald waarbinnen de Kamer zich moet uitspreken :

a) voor het wetsontwerp tot wijziging van de provinciewet (nr.1553/1-97/98) : de commissie heeft beslist de onderzoekstermijn op 15 dagen vast te stellen;

b) voor het wetsontwerp tot wijziging van artikel 217 en tot invoeging van een artikel 217bis in het Wetboek van strafvordering, en tot aanvulling van artikel 5 van de wet van 15 februari 1993 tot oprichting van een Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding (nr.1881/1-98/99) : de commissie heeft beslist de onderzoekstermijn op 15 dagen vast te stellen.

Ter kennisgeving

DEMANDES D'INTERPELLATION

Demandes

1. M. Olivier Maingain au ministre de la Fonction publique sur "l'adaptation des examens linguistiques par le Secrétariat permanent de recrutement".

(n° 2300 - renvoi à la commission de l'Intérieur, des Affaires générales et de la Fonction publique)

2. M. Patrick Dewael au ministre de la Justice sur "la libération conditionnelle d'un pédophile récidiviste".

(n° 2301 - renvoi à la commission de la Justice)

3. M. Bart Laeremans au ministre de la Justice sur "la libération anticipée d'un pédophile quadragénaire d'Ypres".

(n° 2302 - renvoi à la commission de la Justice)

INTERPELLATIEVERZOEKEN

Ingekomen

1. de heer Olivier Maingain tot de minister van Ambtenarenzaken over "de aanpassing van de taalexamens door het Vast Wervingssecretariaat".

(nr. 2300 - verzonden naar de commissie voor de Binnenlandse Zaken, de Algemene Zaken en het Openbaar Ambt)

2. de heer Patrick Dewael tot de minister van Justitie over "de voorwaardelijke invrijheidstelling van een recidiverende pedofiel".

(nr. 2301 - verzonden naar de commissie voor de Justitie)

3. de heer Bart Laeremans tot de minister van Justitie over "de vervroegde vrijlating van een 45-jaar pedofiel uit Ieper".

(nr. 2302 - verzonden naar de commissie voor de Justitie)

PROPOSITIONS

Autorisation d'impression

Rgt art 64-2

1. Proposition de loi (Mme Martine Schüttringer et M. Frans Lozie) modifiant le Code civil en vue de supprimer les discriminations entre hommes et femmes dans la transmission du nom à l'enfant, n°2053/1.

2. Proposition de loi spéciale (MM. Didier Reynders et Olivier Maingain et Mme Pierrette Cahay-André) modifiant la loi du 12janvier1989 réglant les modalités de l'élection du Conseil de la Région de Bruxelles-Capitale ainsi que la loi ordinaire du 16juillet1993 visant à achever la structure fédérale de l'Etat, n°2054/1.

3. Proposition de loi (MM. Didier Reynders et Olivier Maingain et Mme Pierrette Cahay-André) modifiant la loi du 23 mars 1989 relative à l'élection du Parlement européen, le Code électoral, la loi du 19octobre1921 organique des élections provinciales ainsi que la loi du 6 juillet 1990 réglant les modalités de l'élection du Conseil de la Communauté germanophone, n° 2055/1.

VOORSTELLEN

Toelating tot drukken

Rgt art 64-2

1. Wetsvoorstel (mevrouw Martine Schüttringer en de heer Frans Lozie) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek, teneinde bij de naamsoverdracht op het kind discriminatie tussen mannen en vrouwen weg te werken, nr.2053/1.

2. Voorstel van bijzondere wet (de heren Didier Reynders en Olivier Maingain en mevrouw Pierrette Cahay-André) tot wijziging van de wet van 12 januari 1989 tot regeling van de wijze waarop de Brusselse Hoofdstedelijke Raad wordt verkozen, alsmede van de gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur, nr.2054/1.

3. Wetsvoorstel (de heren Didier Reynders en Olivier Maingain en mevrouw Pierrette Cahay-André) tot wijziging van de wet van 23maart1989 betreffende de verkiezing van het Europees Parlement, van het Kieswetboek, van de inrichtingswet der provincie-verkiezingen van 19oktober 1921, alsmede van de wet van 6juli1990 tot regeling van de wijze waarop de Raad van de Duitstalige Gemeenschap wordt verkozen, nr. 2055/1.

4. Proposition de loi (MM. Joos Wauters et Thierry Detienne) modifiant certains arrêtés royaux relatifs aux titres professionnels particuliers des infirmiers et aux normes auxquelles certains services hospitaliers doivent satisfaire, n°2059/1.

5. Proposition de loi (M. André du Bus de Warnaffe) modifiant la loi provinciale, la nouvelle loi communale ainsi que la loi du 22mars1995 instaurant des médiateurs fédéraux, n° 2068/1.

6. Proposition de loi (M. Joseph Arens) instaurant une dotation aux communes en vue de compenser les moins-values fiscales résultant de l'application des conventions préventives des doubles impositions, conclues entre la Belgique et les Etats limitrophes, n° 2069/1.

4. Wetsvoorstel (de heren Joos Wauters en Thierry Detienne) tot wijziging van sommige koninklijke besluiten inzake de bijzondere beroepstitels voor verpleegkundigen en normen waaraan sommige ziekenhuisdiensten moeten voldoen, nr.2059/1.

5. Wetsvoorstel (de heer André du Bus de Warnaffe) tot wijziging van de provinciewet, de nieuwe gemeentewet en de wet van 22 maart 1995 tot instelling van federale ombudsmannen, nr. 2068/1.

6. Wetsvoorstel (de heer Joseph Arens) tot invoering van een dotatie aan de gemeenten als compensatie voor de fiscale minderontvangsten ingevolge de toepassing van de tussen België en de aangrenzende Staten gesloten overeenkomsten tot voorkoming van dubbele belasting, nr. 2069/1.

SEANCE PLENIERE

MERCREDI 17 MARS 1999

COMMUNICATIONS

COMMISSIONS

Rapports

Les rapports suivants ont été déposés :

au nom de la commission de l'Economie, de la Politique scientifique, de l'Education, des Institutions scientifiques et culturelles nationales, des Classes moyennes et de l'Agriculture,

- par Mme Simonne Creyf, sur le projet de loi modifiant la loi du 27mars 1995 relative à l'intermédiation en assurances et à la distribution d'assurances (amendé par le Sénat) (n°1587/7);

au nom de la commission de la Justice,

- par M. Renaat Landuyt, sur :

. le projet de loi relatif à la protection pénale des mineurs (n°1907/7);

. la proposition de loi de Mme Jacqueline Herzet modifiant la durée de la prescription pour certains crimes commis contre des mineurs d'âge (n°58/2);

. la proposition de loi de Mme Jacqueline Herzet relative à la répression de certains actes de violence commis sur la personne de mineurs d'âge (n° 463/2);

. la proposition de loi de Mme Jacqueline Herzet et M. Didier Reynders modifiant la loi du 4octobre1867 sur les circonstances atténuantes en vue d'interdire la correctionnalisation de certains crimes commis sur la personne d'enfants mineurs (n° 745/2);

. la proposition de loi de Mme Jacqueline Herzet visant à insérer un article 386quater dans le Code pénal (n° 971/2);

. la proposition de loi de Mme Jacqueline Herzet tendant à compléter l'article 380quinquies du Code pénal en vue de protéger plus efficacement les mineurs contre la distribution de publicités à caractère pornographique (n°1355/2);

. la proposition de loi de Mmes Miche Dejonghe, Myriam Vanlerberghe, *Lisette Croes*, Pierrette Cahay-André, Colette Burgeon, Marilou Van den Poel-Welkenhuysen, Annemie Van de Casteele et Véronique Cornet modifiant l'article 30 du Code d'instruction criminelle, en vue de lutter plus efficacement contre la pornographie enfantine (n°1412/2);

- la proposition de loi de Mme Jacqueline Herzet modifiant l'article 21bis du titre préliminaire du Code d'instruction criminelle en vue de prévoir un délai de prescription de 30 ans pour certains faits graves commis sur des mineurs d'âge (n° 1452/2):

PLENAIRE VERGADERING

WOENSDAG 17 MAART 1999

MEDEDELINGEN

COMMISSIES

Verslagen

Volgende verslagen werden ingediend :

namens de commissie voor het Bedrijfsleven, het Wetenschapsbeleid, het Onderwijs, de nationale wetenschappelijke en culturele Instellingen, de Middenstand en de Landbouw,

- door mevrouw Simonne Creyf, over het wetsontwerp tot wijziging van de wet van 27 maart 1995 betreffende de verzekeringsbemiddeling en de distributie van verzekeringen (geamendeerd door de Senaat) (nr.1587/7);

namens de commissie voor de Justitie,

- door de heer Renaat Landuyt, over :

. het wetsontwerp betreffende de strafrechtelijke bescherming van minderjarigen (nr. 1907/7);

. het wetsvoorstel van mevrouw Jacqueline Herzet houdende wijziging van de verjaringstermijn voor bepaalde misdaden gepleegd op de persoon van een minderjarige (nr. 58/2);

. het wetsvoorstel (mevrouw Jacqueline Herzet) houdende bestraffing van bepaalde gewelddaden gepleegd op minderjarigen (nr.463/2);

. het wetsvoorstel van mevrouw Jacqueline Herzet en de heer Didier Reynders tot wijziging van de wet van 4 oktober 1867 op de verzachtende omstandigheden teneinde de correctionalisering van bepaalde misdrijven gepleegd op de persoon van minderjarige kinderen te verbieden (nr. 745/2);

. het wetsvoorstel van mevrouw Jacqueline Herzet tot invoeging van een artikel 386quater in het Strafwetboek (nr. 971/2);

- het wetsvoorstel van mevrouw Jacqueline Herzet tot aanvulling van artikel 380quinquies van het Strafwetboek met het oog op een doeltreffendere bescherming van de minderjarigen tegen de verspreiding van reclame van pornografische aard (nr. 1355/2);

- het wetsvoorstel van de dames Miche Dejonghe, Myriam Vanlerberghe, *Lisette Croes*, Pierrette Cahay-André, Colette Burgeon, Marilou Van den Poel-Welkenhuysen, Annemie Van de Casteele en Véronique Cornet tot wijziging van artikel 30 van het Wetboek van Strafvordering, met het oog op een efficiëntere bestrijding van de kinderpornografie (nr.1412/2);

. het wetsvoorstel van mevrouw Jacqueline Herzet tot wijziging van artikel 21bis van de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering om voor sommige op minderjarigen gepleegde ernstige feiten de verjaringstermijn vast te stellen op 30 jaar (nr.1452/2);

. la proposition de loi de Mme Miche Dejonghe et MM. Dirk Van der Maelen et *Peter Roose* modifiant l'article 10ter du titre préliminaire du Code de procédure pénale (n° 1464/2);

. la proposition de loi de Mmes Miche Dejonghe, Myriam Vanlerberghe et *Lisette Croes* modifiant l'article 380bis du Code pénal (n°1930/2);

- par M. Renaat Landuyt et Mme Jacqueline Herzet, sur :

. le projet de loi modifiant certaines dispositions relatives au mariage (transmis par le Sénat) (n°1991/3);

. la proposition de loi de MM. Jacques Vandenhaute, Claude Eerdekens, Pierre Beaufays, Herman De Croo et Robert Delathouwer et Mmes Jacqueline Herzet et Suzette Verhoeven visant à instituer un mécanisme de type préventif dans le but de lutter contre la pratique des mariages de convenance (n° 1788/5);

- par M. Luc Willems, sur :

. la proposition de loi de MM. André du Bus de Warnaffe, Jo Vandeurzen, Thierry Giet, Marc Verwilghen, Antoine Duquesne, Renaat Landuyt, Geert Bourgeois et Olivier Maingain modifiant le Code judiciaire en ce qui concerne les traitements des magistrats de l'ordre judiciaire (n°2030/2);

- par MM. Luc Willems et Renaat Landuyt, sur :

. le projet de loi relatif aux juristes de parquet et aux référendaires et complétant et modifiant certaines dispositions du Code judiciaire et de la loi du 22 décembre 1998 modifiant certaines dispositions de la deuxième partie du Code judiciaire concernant le Conseil supérieur de la Justice, la nomination et la désignation de magistrats et instaurant un système d'évaluation pour les magistrats (transmis par le Sénat) (n°2037/2);

- par M. Servais Verherstraeten, sur :

. le projet de loi portant assentiment à l'Accord de coopération entre l'Etat et la Communauté flamande en matière d'assistance aux victimes (transmis par le Sénat) (n° 1984/2);

. le projet de loi portant assentiment à l'Accord de coopération entre l'Etat fédéral, la Communauté française et la Région wallonne en matière d'assistance aux victimes (transmis par le Sénat) (n°1985/2).

. het wetsvoorstel van mevrouw Miche Dejonghe en de heren Dirk Van der Maelen en *Peter Roose* tot wijziging van artikel 10ter van de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering (nr. 1464/2);

. het wetsvoorstel van de dames Miche Dejonghe, Myriam Vanlerberghe en *Lisette Croes* tot wijziging van artikel 380bis van het Strafwetboek (nr. 1930/2);

- door de heer Renaat Landuyt en mevrouw Jacqueline Herzet, over :

- het wetsontwerp tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende het huwelijk (overgezonden door de Senaat) (nr. 1991/3);

. het wetsvoorstel van de heren Jacques Vandenhaute, Claude Eerdekens, Pierre Beaufays, Herman De Croo en Robert Delathouwer en de dames Jacqueline Herzet en Suzette Verhoeven tot instelling van een preventieve regeling ter bestrijding van de schijnhuwelijken (nr.1788/5);

- door de heer Luc Willems, over :

. het wetsvoorstel van de heren André du Bus de Warnaffe, Jo Vandeurzen, Thierry Giet, Marc Verwilghen, Antoine Duquesne, Renaat Landuyt, Geert Bourgeois en Olivier Maingain tot wijziging, wat de wedden van de magistraten van de rechterlijke orde betreft, van het Gerechtelijk Wetboek (nr. 2030/2);

- door de heren Luc Willems en Renaat Landuyt, over :

. het wetsontwerp met betrekking tot de parketjuristen en de referendarissen en tot aanvulling en wijziging van sommige bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek en van de wet van 22december1998 tot wijziging van sommige bepalingen van deel II van het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot de Hoge Raad voor de Justitie, de benoeming en aanwijzing van magistraten en tot invoering van een evaluatiesysteem voor magistraten (overgezonden door de Senaat) (nr. 2037/2);

- door de heer Servais Verherstraeten, over :

. het wetsontwerp houdende goedkeuring van het Samenwerkingsakkoord tussen de Staat en de Vlaamse Gemeenschap inzake slachtofferzorg (overgezonden door de Senaat) (nr. 1984/2);

. het wetsontwerp houdende goedkeuring van het Samenwerkingsakkoord tussen de federale Staat, de Franse Gemeenschap en het Waalse Gewest inzake slachtofferzorg (overgezonden door de Senaat) (nr.1985/2).

SÉNAT

Projets de loi transmis

Par messages du 11 mars 1999, le Sénat transmet, en vue de la sanction royale, les projets de loi suivants :

- projet de loi non amendé modifiant les articles 140-1 à 140-6 de la loi provinciale, relatifs à la consultation populaire provinciale (n°1175/17);

- projet de loi abrogeant l'article 1056, 1°, deuxième alinéa, du Code judiciaire, auquel le Sénat s'est rallié (n°1849/5).

Pour information

Par messages du 16 mars 1999, le Sénat transmet en vue de la sanction royale les projets de loi suivants; le Sénat ne les ayant pas évoqués

SENAAT

Overgezonden wetsontwerpen

Bij brieven van 11 maart 1999 zendt de Senaat over, met het oog op de koninklijke bekrachtiging, de volgende wetsontwerpen :

- niet-geamendeerd wetsontwerp tot wijziging van de artikelen 140-1 tot 140-6 van de provinciewet betreffende de provinciale volksraadpleging (nr.1175/17);

- wetsontwerp tot opheffing van artikel 1056, 1°, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek, waarmee de Senaat beslist heeft in te stemmen (nr.1849/5).

Ter kennisgeving

Bij brieven van 16 maart 1999 zendt de Senaat over, met het oog op de koninklijke bekrachtiging, de volgende niet-geëvoceerde wetsontwerpen :

- projet de loi relatif à la procédure d'identification par analyse ADN en matière pénale (n°1047/8);

- projet de loi modifiant la loi du 29 juin 1964 concernant la suspension, le sursis et la probation (n°1233/6);

- projet de loi modifiant les articles 12 et 19, §1er, de la nouvelle loi communale (n°1410/8);

- projet de loi modifiant la loi du 30 juillet 1938 concernant l'usage des langues à l'armée (n° 1887/4);

- projet de loi portant confirmation de l'arrêté royal du 20mai1997 modifiant l'AR/CIR 92, en tant qu'il a trait au précompte professionnel, et de l'arrêté royal du 5 décembre 1997 modifiant, en matière de précompte professionnel, l'AR/CIR 92 (n°1913/3).

Pour information

- wetsontwerp betreffende de identificatieprocedure via DNA-onderzoek in strafzaken (nr.1047/8);

- wetsontwerp tot wijziging van de wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie (nr.1233/6);

- wetsontwerp tot wijziging van de artikelen 12 en 19, § 1, van de nieuwe gemeentewet (nr.1410/8);

- wetsontwerp tot wijziging van de wet van 30 juli 1938 betreffende het gebruik der talen bij het leger (nr. 1887/4);

- wetsontwerp houdende bekrachtiging van het koninklijk besluit van 20 mei 1997 tot wijziging van het KB/WIB 92, voorzover het betrekking heeft op de bedrijfsvoorheffing, en van het koninklijk besluit van 5 december 1997 tot wijziging van het KB/WIB 92, op het stuk van de bedrijfsvoorheffing (nr. 1913/3).

Ter kennisgeving

Projets de loi adoptés

Par messages du 11 mars 1999, le Sénat transmet, tels qu'il les a adoptés en séance de cette date, les projets de loi suivants :

- projet de loi spéciale modifiant la loi spéciale du 8 août 1980 de réformes institutionnelles (n°2064/1);

Renvoi à la commission de l'Intérieur, des Affaires générales et de la Fonction publique

- projet de loi introduisant un article 80bis dans le Code civil, et abrogeant le décret du 4 juillet 1806 concernant le mode de rédaction de l'acte par lequel l'officier de l'état civil constate qu'il lui a été présenté un enfant sans vie (n° 2065/1), sur lequel la Chambre doit se prononcer dans un délai ne pouvant dépasser 60jours, conformément à l'article 81 de la Constitution;

Renvoi à la commission de la Justice

- projet de loi modifiant la loi du 5 août 1991 sur la protection de la concurrence économique (n°2066/1), sur lequel la Chambre doit se prononcer dans un délai ne pouvant dépasser 60jours, conformément à l'article 81 de la Constitution;

- projet de loi modifiant certains articles de la loi du 5 août 1991 sur la protection de la concurrence économique (n° 2067/1).

Renvoi à la commission de l'Economie, de la Politique scientifique, de l'Education, des Institutions scientifiques et culturelles nationales, des Classes moyennes et de l'Agriculture

Par messages du 11 mars 1999, le Sénat fait connaître qu'il a adopté en séance de cette date les projets de loi suivants :

- projet de loi modifiant l'article 70, § 1er, des lois sur le Conseil d'Etat, coordonnées le 12 janvier 1973 (n°1190/2);

Aangenomen wetsontwerpen

Bij brieven van 11 maart 1999 zendt de Senaat de volgende wetsontwerpen over, zoals hij ze in vergadering van die datum heeft aangenomen :

- ontwerp van bijzondere wet tot wijziging van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen (nr. 2064/1);

Verzonden naar de commissie voor de Binnenlandse Zaken, de Algemene Zaken en het Openbaar Ambt

- wetsontwerp tot invoeging van een artikel 80bis in het Burgerlijk Wetboek en tot opheffing van het decreet van 4 juli 1806 aangaande de manier van opstelling van de akte waarbij de ambtenaar van de burgerlijke stand constateert dat hem een levenloos kind werd vertoond (nr. 2065/1), waarover de Kamer een beslissing moet nemen binnen een termijn die 60 dagen niet te boven mag gaan overeenkomstig artikel 81 van de Grondwet;

Verzonden naar de commissie voor de Justitie

- wetsontwerp tot wijziging van de wet van 5 augustus 1991 tot bescherming van de economische mededinging (nr.2066/1), waarover de Kamer een beslissing moet nemen binnen een termijn die 60 dagen niet te boven mag gaan overeenkomstig artikel 81 van de Grondwet;

- wetsontwerp tot wijziging van sommige artikelen van de wet van 5augustus 1991 tot bescherming van de economische mededinging (nr.2067/1).

Verzonden naar de commissie voor het Bedrijfsleven, het Wetenschapsbeleid, het Onderwijs, de nationale wetenschappelijke en culturele Instellingen, de Middenstand en de Landbouw

Bij brieven van 11 maart 1999 meldt de Senaat dat hij in vergadering van die datum de volgende wetsontwerpen heeft aangenomen :

- wetsontwerp houdende wijziging van artikel 70, § 1, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973 (nr.1190/2);

- projet de loi modifiant la loi électorale communale, coordonnée le 4 août 1932 et la loi du 8 juillet 1976 organique des centres publics d'aide sociale (n° 1503/2);

- projet de loi relatif à la réforme des cantons judiciaires (n°1891/14);

- projet de loi relatif à l'établissement de la liste des électeurs belges établis à l'étranger pour l'élection des Chambres législatives fédérales (n° 2005/2).

Pour information

- wetsontwerp tot wijziging van de gemeentekieswet, gecoördineerd op 4 augustus 1932 en van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn (nr. 1503/2);

- wetsontwerp betreffende de hervorming van de gerechtelijke kantons (nr. 1891/14);

- wetsontwerp betreffende de opstelling van de lijst van de in het buitenland gevestigde Belgische kiezers voor de verkiezing van de federale wetgevende Kamers (nr.2005/2).

Ter kennisgeving

Projet de loi amendé

Par message du 11 mars 1999, le Sénat transmet, tel qu'il l'a amendé en séance de cette date, le projet de loi modifiant les articles 318 à 323 de la nouvelle loi communale, relatifs à la consultation populaire communale (n° 1174/17).

Renvoi à la commission de l'Intérieur, des Affaires générales et de la Fonction publique

Geamendeerd wetsontwerp

Bij brief van 11 maart 1999 zendt de Senaat, zoals hij het in vergadering van die datum heeft geamendeerd, het wetsontwerp tot wijziging van de artikelen 318 tot 323 van de nieuwe gemeentewet betreffende de gemeentelijke volksraadpleging (nr.1174/17).

Verzonden naar de commissie voor de Binnenlandse Zaken, de Algemene Zaken en het Openbaar Ambt

GOUVERNEMENT

Dépôt de projets de loi

Le gouvernement a déposé les projets de loi suivants :

- projet de loi modifiant la loi du 29 mars 1963 tendant à promouvoir la rentabilité de l'agriculture et son équivalence avec les autres secteurs de l'économie (n° 2056/1);

Renvoi à la commission de l'Economie, de la Politique scientifique, de l'Education, des Institutions scientifiques et culturelles nationales, des Classes moyennes et de l'Agriculture

- projet de loi sur l'égalité de traitement entre hommes et femmes en ce qui concerne les conditions de travail, l'accès à l'emploi et aux possibilités de promotion, l'accès à une profession indépendante et les régimes complémentaires de sécurité sociale (n°2057/1) (matière visée à l'article 78 de la Constitution);

- projet de loi modifiant le Code judiciaire à l'occasion de la loi du ... sur l'égalité de traitement entre hommes et femmes en ce qui concerne les conditions de travail, l'accès à l'emploi et aux possibilités de promotion, l'accès à une profession indépendante et les régimes complémentaires de sécurité sociale (n° 2058/1) (matière visée à l'article 77 de la Constitution);

Renvoi à la commission des Affaires sociales

- projet de loi domaniale (n° 2060/1);

Renvoi à la commission des Finances et du Budget

- projet de loi relatif au financement de la construction du nouveau siège de l'OTAN (n° 2071/1), pour lequel l'urgence a été demandée par le gouvernement conformément à l'article 80 de la Constitution.

Renvoi à la commission des Finances et du Budget

REGERING

Ingediende wetsontwerpen

De regering heeft de volgende wetsontwerpen ingediend :

- wetsontwerp tot wijziging van de wet van 29 maart 1963 ertoe strekkende de rendabiliteit in de landbouw op te voeren en zijn gelijkwaardigheid met de andere sectoren van het bedrijfsleven te bevorderen (nr.2056/1);

Verzonden naar de commissie voor het Bedrijfsleven, het Wetenschapsbeleid, het Onderwijs, de nationale wetenschappelijke en culturele Instellingen, de Middenstand en de Landbouw

- wetsontwerp op de gelijke behandeling van mannen en vrouwen ten aanzien van de arbeidsvoorwaarden, de toegang tot het arbeidsproces en de promotiekansen, de toegang tot een zelfstandig beroep en de aanvullende regelingen voor sociale zekerheid (nr. 2057/1) (aangelegenheid zoals bedoeld in artikel 78 van de Grondwet);

- wetsontwerp tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek naar aanleiding van de wet van ... op de gelijke behandeling van mannen en vrouwen ten aanzien van de arbeidsvoorwaarden, de toegang tot het arbeidsproces en de promotiekansen, de toegang tot een zelfstandig beroep en de aanvullende regelingen voor sociale zekerheid (nr.2058/1) (aangelegenheid zoals bedoeld in artikel 77 van de Grondwet);

Verzonden naar de commissie voor de Sociale Zaken

- ontwerp van domaniale wet (nr. 2060/1);

Verzonden naar de commissie voor de Financiën en de Begroting

- wetsontwerp betreffende de financiering van de constructie van de nieuwe zetel van de NAVO (nr. 2071/1), waarvoor de spoedbehandeling door de regering werd gevraagd bij toepassing van artikel 80 van de Grondwet.

Verzonden naar de commissie voor de Financiën en de Begroting

Budget général des dépenses 1999

En exécution de l'article 15 des lois coordonnées sur la comptabilité de l'Etat, le vice-premier ministre et ministre du Budget transmet, par lettre du 11 mars 1999, un bulletin de redistributions d'allocations de base concernant les services du premier ministre.

Renvoi à la commission des Finances et du Budget

Algemene uitgavenbegroting 1999

In uitvoering van artikel 15 van de gecoördineerde wetten op de Rijkscomptabiliteit zendt de vice-eerste minister en minister van Begroting, bij brief van 11 maart 1999, een lijst over van herverdelingen der basisallocaties betreffende de diensten van de eerste minister.

Verzonden naar de commissie voor de Financiën en de Begroting

Déclaration de l'Organisation internationale du Travail

Par lettre du 15 mars 1999, la ministre de l'Emploi et du Travail, chargée de la Politique d'égalité des chances entre hommes et femmes, transmet la Déclaration de l'Organisation internationale du Travail relative aux principes et droits fondamentaux au travail et son suivi, adoptée le 18 juin 1998 par la Conférence internationale du Travail lors de sa quatre-vingt-sixième session à Genève.

Renvoi à la commission des Affaires sociales

Verklaring van de Internationale Arbeidsorganisatie

Bij brief van 15 maart 1999 zendt de minister van Tewerkstelling en Arbeid, belast met het Beleid van gelijke kansen voor mannen en vrouwen, de Verklaring van de Internationale Arbeidsorganisatie over betreffende de fundamentele beginselen en de rechten inzake arbeid en de follow-up ervan, aangenomen op 18 juni 1998 door de Internationale Arbeidsconferentie tijdens haar zesentachtigste zitting in Geneve.

Verzonden naar de commissie voor de Sociale Zaken

COUR D'ARBITRAGE

Arrêt

En application de l'article 113 de la loi spéciale du 6 janvier 1989 sur la Cour d'arbitrage, le greffier de la Cour d'arbitrage notifie l'arrêt n° 31/99 rendu le 10 mars 1999 concernant la demande de suspension de l'article 245 et du nombre "245" dans l'article 260, alinéa 1er, de la loi du 7décembre 1998 organisant un service de police intégré, structuré à deux niveaux, introduite par A. Vander Zwalmen.

(n° du rôle : 1581)

Pour information

Recours en annulation

En application de l'article 76 de la loi spéciale du 6 janvier 1989 sur la Cour d'arbitrage, le greffier de la Cour d'arbitrage notifie :

- les recours en annulation de l'article 1675/8, alinéa 2, du Code judiciaire, inséré par l'article 2, § 2, de la loi du 5 juillet 1998 relative au règlement collectif de dettes et à la possibilité de vente de gré à gré des biens immeubles saisis, introduits par l'Ordre français des avocats du barreau de Bruxelles et G.-A. Dal et par l'Ordre des Avocats du barreau de Liège et G. Rigo; l'ordonnance de jonction de ces affaires;

(n^{os} du rôle : 1599 et 1604)

- le recours en annulation des articles 9 et 15, 1°, du décret de la Communauté flamande du 14 juillet 1998 relatif à l'enseignement IX, introduit par L. Demuynck.

(n° du rôle : 1624)

Pour information

ARBITRAGEHOF

Arrest

Met toepassing van artikel 113 van de bijzondere wet van 6januari1989 op het Arbitragehof geeft de griffier van het Arbitragehof kennis van het arrest nr.31/99 uitgesproken op 10maart1999 over de vordering tot schorsing van artikel 245 en het cijfer "245" in artikel 260, eerste lid, van de wet van 7december 1998 tot organisatie van een geïntegreerde politiedienst, gestructureerd op twee niveaus, ingesteld door A. Vander Zwalmen.

(rolnummer : 1581)

Ter kennisgeving

Beroepen tot vernietiging

Met toepassing van artikel 76 van de bijzondere wet van 6januari1989 op het Arbitragehof geeft de griffier van het Arbitragehof kennis van :

- de beroepen tot vernietiging van artikel 1675/8, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek, ingevoegd door artikel 2, § 2, van de wet van 5 juli 1998 betreffende de collectieve schuldenregeling en de mogelijkheid van verkoop uit de hand van de in beslag genomen onroerende goederen, ingesteld door de Franse Orde van advocaten bij de balie te Brussel en G.-A. Dal en door de Orde van advocaten bij de balie te Luik en G. Rigo; de beschikking tot samenvoeging van deze zaken;

(rolnummers : 1599 en 1604)

- het beroep tot vernietiging van de artikelen 9 en 15, 1°, van het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 14 juli 1998 betreffende het onderwijs IX, ingesteld door L. Demuynck.

(rolnummer : 1624)

Ter kennisgeving

Questions préjudicielles

En application de l'article 77 de la loi spéciale du 6 janvier 1989 sur la Cour d'arbitrage, le greffier de la Cour d'arbitrage notifie :

- la question préjudicielle concernant l'article 38 de la loi du 10avril1971 sur les accidents du travail, posée par le tribunal du travail de Liège par jugement du 25 janvier 1999, en cause de F.Vanderheyden contre la SA A.G. 1824;

(n° du rôle : 1602)

- la question préjudicielle concernant l'article 52 de la loi du 4août1996 relative au bien-être des travailleurs lors de l'exécution de leur travail, posée par le tribunal du travail de Bruges par jugement du 19 février 1999, en cause de L. Beirnaert contre la SA "West-Vlaamse Betonwerkerij" et en cause de D. De Ridder et P. De Block contre la SA De Vreese & Simon;

(n° du rôle : 1626)

- les questions préjudicielles concernant l'article 30ter de la loi du 27 juin 1969 révisant l'arrêté-loi du 28 décembre 1944 concernant la sécurité sociale des travailleurs, posées par le tribunal du travail de Verviers par jugement du 22février 1999, en cause de l'Office national de sécurité sociale contre la SA Radermacher; l'ordonnance de jonction de cette affaire avec l'affaire inscrite au rôle n° 1346; l'ordonnance abrégeant le délai pour introduire un mémoire;

(n^{os} du rôle : 1346 et 1634)

- les questions préjudicielles concernant les articles 267 et suivants de l'arrêté royal du 18 juillet 1977 portant coordination des dispositions générales relatives aux douanes et accises, posées par la cour d'appel de Gand par arrêt du 11 février 1999, en cause du ministère public et du ministre des Finances contre J. Boersma et autres; l'ordonnance de jonction de cette affaire avec l'affaire inscrite au rôle n° 1447.

(n^{os} du rôle : 1447 et 1623)

Pour information

Prejudiciële vragen

Met toepassing van artikel 77 van de bijzondere wet van 6januari1989 op het Arbitragehof geeft de griffier van het Arbitragehof kennis van :

- de prejudiciële vraag over artikel 38 van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971, gesteld door de arbeidsrechtbank te Luik bij vonnis van 25 januari 1999, inzake F. Vanderheyden tegen de NV A.V. 1824;

(rolnummer : 1602)

- de prejudiciële vraag over artikel 52 van de wet van 4augustus1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk, gesteld door de arbeidsrechtbank te Brugge bij vonnis van 19 februari 1999, inzake L. Beirnaert tegen de NV West-Vlaamse Betonwerkerij en inzake D. De Ridder en P. De Block tegen de NV De Vreese & Simon;

(rolnummer : 1626)

- de prejudiciële vragen over artikel 30ter van de wet van 27juni1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, gesteld door de arbeidsrechtbank te Verviers bij vonnis van 22februari1999, inzake de Rijksdienst voor sociale zekerheid tegen de NV Radermacher; de beschikking tot samenvoeging van deze zaak met de zaak met rolnummer 1346; de beschikking tot verkorting van de termijn voor het indienen van een memorie;

(rolnummers : 1346 en 1634)

- de prejudiciële vragen betreffende de artikelen 267 en volgende van het koninklijk besluit van 18juli1977 tot coördinatie van de algemene bepalingen inzake douane en accijnzen, gesteld door het Hof van beroep te Gent bij arrest van 11 februari 1999, inzake het openbaar ministerie en de minister van Financiën tegen J. Boersma en anderen; de beschikking tot samenvoeging van deze zaak met de zaak met rolnummer 1447.

(rolnummers : 1447 en 1623)

Ter kennisgeving

COUR DES COMPTES

Observations concernant une délibération du Conseil des ministres

Par lettre du 10 mars 1999, la Cour des comptes communique qu'elle a reçu copie et qu'elle a examiné la délibération n°3168 adoptée le 5mars1999 par le Conseil des ministres en vue d'autoriser l'engagement, l'ordonnancement et le paiement de dépenses à concurrence de 145,2 millions de francs au-delà des crédits inscrits à la section 33 - Communications et Infrastructure - du budget général des dépenses pour 1999, des indemnités et frais d'expropriation occasionnés par l'exploitation de l'aéroport de Bruxelles-National, dans le cadre de la réforme mise en oeuvre par l'arrêté royal du 2avril 1998, pris en exécution de la loi du 19décembre1997.

Conformément aux dispositions de l'article 44 des lois coordonnées sur la comptabilité de l'Etat, la Cour des comptes a examiné la délibération précitée. La Cour estime que les justifications fournies à l'appui de ladite délibération ne permettent pas de conclure avec certitude à une imprévisibilité

REKENHOF

Opmerkingen betreffende een beraadslaging van de Ministerraad

Bij brief van 10 maart 1999 deelt het Rekenhof mee dat het een afschrift heeft ontvangen en tot het onderzoek is overgegaan van de beraadslaging nr. 3168 aangenomen in de Ministerraad van 5maart1999 waarbij machtiging wordt verleend tot de vastlegging, ordonnancering en betaling van uitgaven ten belope van 145,2 miljoen frank boven de kredieten die ingeschreven zijn in sectie 33 - Verkeer en Infrastructuur - van de algemene uitgavenbegroting voor 1999, van de onteigeningsvergoedingen en -kosten om de uitbating van de luchthaven Brussel-Nationaal toe te laten in het raam van de hervorming die vervat is in het koninklijk besluit van 2 april 1998 dat werd genomen ter uitvoering van de wet van 19 december 1997.

Overeenkomstig de bepalingen van artikel 44 van de gecoördineerde wetten op de Rijkscomptabiliteit heeft het Rekenhof de voormelde beraadslaging onderzocht. Het Rekenhof is van oordeel dat de verantwoordingen die tot staving van de beslissing in kwestie worden verstrekt, niet

des dépenses autorisées, telle qu'elle aurait empêché l'inscription, au budget, de crédits suffisants, fussent-ils estimés approximativement. Son Collège rappelle, en effet, que les dispositions attribuant à l'Etat la charge des obligations devant découler des expropriations étaient fixées dès le mois de juillet 1998 (arrêté royal du 17 juillet 1998) et prenaient cours au moment de la publication de l'avis confirmant le transfert des biens immeubles concernés, soit le 30 septembre suivant.

Renvoi à la commission des Finances et du Budget

toelaten met zekerheid te concluderen tot een onvoorzienbaarheid van de gemachtigde uitgaven die van een dergelijke aard was dat ze de inschrijving van toereikende kredieten, ook al waren ze benaderend geraamd, onmogelijk zou hebben gemaakt. Zijn College herinnert er immers aan dat de bepalingen die aan de Staat de last opleggen van de verplichtingen die voortvloeien uit de onteigeningen reeds in juli 1998 waren opgesteld (koninklijk besluit van 17 juli 1998) en van kracht werden op het ogenblik van de publicatie van het bericht dat de overdracht van de onroerende goederen in kwestie bevestigde, op 30 september daaropvolgend.

Verzonden naar de commissie voor de Financiën en de Begroting

Observations concernant une redistribution d'allocations de base

Par lettre du 12 mars 1999, la Cour des comptes communique qu'elle a examiné, en application de l'article 16 des lois coordonnées sur la comptabilité de l'Etat, la redistribution d'allocations de base (n° 98/15) au sein de la section 18 - ministère des Finances - du budget général des dépenses de l'année 1998.

Son Collège signale que ladite redistribution se trouve dépourvue d'objet. Conformément à l'article 15 des lois précitées, celle-ci n'est, en effet, devenue exécutoire, une fois marqué l'accord du ministre du Budget, que le 23 février 1999, soit au-delà de la période, ayant expiré le 31 janvier précédent, au cours de laquelle les crédits ainsi ventilés pouvaient être consommés, selon la procédure des engagements provisionnels prévue aux articles 1er, 2°, b, et 2, § 3, de l'arrêté royal du 31 mai 1966.

Renvoi à la commission des Finances et du Budget

Opmerkingen betreffende een herverdeling van basisallocaties

Bij brief van 12 maart 1999 deelt het Rekenhof mee dat het, bij toepassing van artikel 16 van de gecoördineerde wetten op de rijkscomptabiliteit, de herverdeling van basisallocaties (nr. 98/15) binnen sectie 18 - ministerie van Financiën - van de algemene uitgavenbegroting voor het jaar 1998 heeft onderzocht.

Zijn College wijst erop dat die herverdeling zonder voorwerp is. Overeenkomstig artikel 15 van de bovengenoemde wetten is die herverdeling immers slechts na de instemming van de minister van Begroting uitvoerbaar geworden, namelijk op 23 februari 1999, dat is na de periode die op 31 januari daaraan voorafgaand verstreek en tijdens dewelke de aldus verdeelde kredieten konden worden aangewend volgens de procedure van de provisionele vastleggingen waarin de artikelen 1, 2°, b, en 2, § 3, van het koninklijk besluit van 31 mei 1966 voorzien.

Verzonden naar de commissie voor de Financiën en de Begroting

PÉTITIONS

Par lettre du 4 mars 1999, des assistants sociaux ont transmis une pétition concernant la réforme des polices.

Renvoi à la commission temporaire chargée de l'examen de la proposition de loi organisant un service de police intégré, structuré à deux niveaux

Divers particuliers ont transmis une pétition au sujet du statut des embryons humains in vitro et sur leur utilisation.

Renvoi à la commission des Pétitions

VERZOEKSCHRIFTEN

Bij brief van 4 maart 1999 hebben enkele maatschappelijke werkers een verzoekschift overgezonden betreffende de politiehervorming.

Verzonden naar de tijdelijke commissie belast met het onderzoek van het wetsvoorstel tot organisatie van een geïntegreerde politiedienst, gestructureerd op twee niveaus

Verschillende privé-personen hebben een verzoekschrift overgezonden in verband met het statuut van de menselijke embryo's in vitro en het gebruik ervan.

Verzonden naar de commissie voor de Verzoekschriften

RÉSOLUTIONS

Parlement européen

Par lettre du 8 mars 1999, le secrétaire général du Parlement européen transmet le texte de deux résolutions adoptées par cette assemblée :

1. résolution sur le XXIe rapport annuel d'activités du Comité consultatif pour la sécurité, l'hygiène et la protection de la santé sur le lieu de travail - 1996, sur le rapport d'activité de l'Organe permanent pour la sécurité et la salubrité dans les

RESOLUTIES

Europees Parlement

Bij brief van 8 maart 1999 zendt de secretaris-generaal van het Europees Parlement de teksten over van twee resoluties aangenomen door deze vergadering :

1. resolutie over het 21ste jaarverslag van de werkzaamheden van het Raadgevend Comité voor de veiligheid, de hygiëne en de gezondheidsbescherming op de arbeidsplaats - 1996, het verslag van de werkzaamheden van het Permanent Orgaan voor de veiligheid en de gezondheidsvoorwaarden in de

mines de houille et les autres industries extractives - 1996 et sur le rapport intérimaire concernant le programme communautaire dans le domaine de la sécurité, de l'hygiène et de la santé sur le lieu de travail (1996-2000);

Renvoi à la commission des Relations extérieures, à la commission des Affaires sociales et au Comité d'avis chargé de questions européennes

2. résolution sur la régionalisation de la politique commune de la pêche.

Renvoi à la commission des Relations extérieures, à la commission de la Santé publique, de l'Environnement et du Renouveau de la Société et au Comité d'avis chargé de questions européennes

steenkoolmijnen en andere winningsindustrieën - 1996, en het tussentijdse verslag over het actieprogramma van de Gemeenschap op het gebied van veiligheid, hygiëne en gezondheidsbescherming op het werk (1996-2000);

Verzonden naar de commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen, naar de commissie voor de Sociale Zaken en naar het Adviescomité voor de Europese Aangelegenheden

2. resolutie over de regionalisering van het gemeenschappelijk visserijbeleid.

Verzonden naar de commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen, naar de commissie voor de Volksgezondheid, het Leefmilieu en de Maatschappelijke Hernieuwing en naar het Adviescomité voor de Europese Aangelegenheden

MOTIONS

Par lettre du 10 mars 1999, le bourgmestre de la commune de Jemeppe-sur-Sambre transmet une motion adoptée par le conseil communal sur la zone de police comprenant les communes de Jemeppe-sur-Sambre, Sambreville et Sombreffe.

Renvoi à la commission de l'Intérieur, des Affaires générales et de la Fonction publique

Par lettre du 11 mars 1999, le bourgmestre de la commune de Waarschoot transmet une motion, adoptée par le conseil communal, sur le décret-lisier.

Renvoi à la commission de la Santé publique, de l'Environnement et du Renouveau de la Société

MOTIES

Bij brief van 10 maart 1999 zendt de burgemeester van de gemeente Jemeppe-sur-Sambre een door de gemeenteraad aangenomen motie over betreffende de politiezone die de gemeenten Jemeppe-sur-Sambre, Sambreville en Sombreffe omvat.

Verzonden naar de commissie voor de Binnenlandse Zaken, de Algemene Zaken en het Openbaar Ambt

Bij brief van 11 maart 1999 zendt de burgemeester van de gemeente Waarschoot een door de gemeenteraad aangenomen motie over betreffende het Mestdecreet.

Verzonden naar de commissie voor de Volksgezondheid, het Leefmilieu en de Maatschappelijke Hernieuwing

AVIS

Comité consultatif de bioéthique

Par lettre du 8 mars 1999, le président du Comité consultatif de bioéthique transmet, conformément aux articles 8 et 10 de l'Accord de Coopération du 15 janvier 1993 portant création d'un Comité consultatif de bioéthique et suite à la demande du président de la Chambre des représentants et du président du Sénat, un avis sur l'arrêt actif de la vie des personnes incapables d'exprimer leur volonté. Cet avis est le complément de l'avis n° 1 du 12 mai 1997 relatif à l'opportunité d'un règlement légal de l'euthanasie qui concernait les personnes capables d'exprimer leur volonté.

Dépôt au greffe, à la bibliothèque et renvoi à la commission de la Santé publique, de l'Environnement et du Renouveau de la Société et à la commission de la Justice

Conseil central de l'Economie

Par lettre du 15 mars 1999, le président du Conseil central de l'Economie transmet, en application de l'article 1er de la loi du 20septembre1948 portant organisation de l'économie, un avis sur le projet d'arrêté royal portant fixation de normes de produits pour les emballages.

Dépôt au greffe, à la bibliothèque et renvoi à la commission des Finances et du Budget

ADVIEZEN

Raadgevend Comité voor bio-ethiek

Bij brief van 8 maart 1999 zendt de voorzitter van het Raadgevend Comité voor bio-ethiek, overeenkomstig de artikelen 8 en 10 van het Samenwerkingsakkoord van 15 januari 1993 houdende oprichting van een Raadgevend Comité voor bio-ethiek, op vraag van de voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers alsmede van de voorzitter van de Senaat, een advies over betreffende het levensbeëindigend handelen bij wilsonbekwamen. Dit advies is de aanvulling van het advies nr.1 van 12 mei 1997 betreffende de wenselijkheid van een wettelijke regeling van euthanasie bij wilsbekwame personen.

Ingediend ter griffie, in de bibliotheek en verzonden naar de commissie voor de Volksgezondheid, het Leefmilieu en de Maatschappelijke Hernieuwing en naar de commissie voor de Justitie

Centrale Raad voor het Bedrijfsleven

Bij brief van 15 maart 1999 zendt de voorzitter van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven, met toepassing van artikel 1 van de wet van 20 september 1948 houdende organisatie van het bedrijfsleven, een advies over betreffende het ontwerp van koninklijk besluit houdende bepaling van productnormen voor verpakkingen.

Ingediend ter griffie, in de bibliotheek en verzonden naar de commissie voor de Financiën en de Begroting

DIVERS

Médiateurs fédéraux

Par lettre du 10 mars 1999, les médiateurs fédéraux demandent que la Chambre des représentants reprenne les articles 28 et 57 de la Constitution dans la liste des articles ouverts à révision.

Renvoi à la commission des Pétitions et à la commission de Révision de la Constitution et de la Réforme des Institutions

VARIA

Federale ombudsmannen

Bij brief van 10 maart 1999 vragen de federale ombudsmannen dat de Kamer van volksvertegenwoordigers de artikelen 28 en 57 van de Grondwet op de lijst van de te herziene artikelen opneemt.

Verzonden naar de commissie voor de Verzoekschriften en naar de commissie voor de Herziening van de Grondwet en de Hervorming van de Instellingen